

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ALVARO SIZA MİMARLIĞININ YER İLE KURDUĞU İLİŞKİ
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

İbrahim BAKIR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı
Mimari Tasarım Programı

Danışman

Doç. Dr. Yasemen SAY ÖZER

Kasım, 2019

T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ALVARO SIZA MİMARLIĞININ YER İLE KURDUĞU İLİŞKİ
BAĞLAMINDA İNCELENMESİ

İbrahim BAKIR tarafından hazırlanan tez çalışması 28.11.2019 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Mimari Tasarım Programı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Yasemen SAY ÖZER

Yıldız Teknik Üniversitesi

Danışman

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Yasemen SAY ÖZER, Danışman

Yıldız Teknik Üniversitesi

Prof. Dr. Ömür BARKUL, Üye

Yıldız Teknik Üniversitesi

Doç. Dr. F. Gülşen GÜLMEZ, Üye

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi

Danışmanım Doç. Dr. Yasemen SAY ÖZER sorumluluğunda tarafımca hazırlanan Alvaro SIZA Mimarlığının Yer ile Kurduğu İlişki Bağlamında İncelenmesi başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim

İbrahim BAKIR

İmza

Aileme

TEŞEKKÜR

Bütün bu çalışmalarım süresince engin bilgileriyle bana yol gösteren değerli hocam Doç.Dr.Yasemen SAY ÖZER'e, Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimari Tasarım programındaki değerli hocalarıma, öğrenim hayatım boyunca maddi manevi benden desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen annem Sakine BAKIR, babam Hüseyin BAKIR'a, zor geçen günlerimde hep yanımda olan ve sonsuz özveriyle bana destek çıkan sevgili eşim Kevser BAKIR'a ve ilgilerini hiçbir zaman kesmeyen tüm arkadaşlarıma sonsuz teşekkür ederim.

İbrahim BAKIR

İÇİNDEKİLER

KISALTMA LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
ÖZET	xiv
ABSTRACT	xvi
1 Giriş	1
1.1 Literatür Özeti	1
1.2 Tezin Amacı	2
1.3 Hipotez	2
2 Kavamsal Bir Yaklaşım Olarak “Yer”	4
2.1 Analitik-Rasyonel Süreçte “Yer” Kavramı.....	4
2.2 “Yer” Kavramının Farklı Düşünürler Tarafından İrdelenmesi	4
2.2.1 Christian NORBERG-SCHULZ (1926-2000)	5
2.2.2 Martin HEIDEGGER ve Varoluşsal Yer (1889-1976).....	6
2.2.3 Kenneth FRAMPTON (1930- ----)	7
2.2.4 Joseph Maria MONTANER (1954- ----)	8
2.3 Mekan, Yer Bağlamında“Genius Loci”(Yerin Ruhu) Kavramına Genel Bakış....	9
3 Alvaro SIZA Biyografisi ve Yaşadığı Döneme Bakış	13
3.1 Siza Biyografisi	13
3.2 20.yüzyıl Portekiz Tarihine Sosyo-Ekonomik, Politik Açından Kısa Bakış.....	15
3.3 Siza’nın Mimarlık Serüveninde Önemli Etkileri Olan iki Şehir; Porto ve Matosinhos.....	20
3.3.1 Porto.....	20
3.3.2 Matosinhos.....	21

4 Modernizmin Alvaro SIZA'nın Mimarlığına Etkileri	22
4.1 Siza'yı Etkileyen Dönemin Modernizm Akımı ve Öncül Temsilcileri.....	22
4.2 Siza'nın Öğreniminde Etkin Olan Dönemin Portekizli Öncül Modernist Mimarları.....	24
4.2.1 Fernando TAVORA (1923-2005)	24
4.2.2 Carlos RAMOS (1897-1969).....	26
4.3 Avrupa ve Kuzey Amerikada Modernizm Akımının Öncül Temsilcileri	27
4.3.1 Frank Lloyd WRIGHT (1867-1959)	27
4.3.2 Alvar AALTO (1898-1976)	30
4.3.3 Ludwig Mies Van der ROHE (1886-1969).....	33
4.4 Güney Amerikada Modernizm Akımının Öncül Temsilcileri.....	34
4.4.1 Oscar NIEMEYER (1907-2012).....	34
5 Alvaro SIZA'nın Yer'leri ve Mimarisi	37
5.1 Boa Nova Tea House, Leça da Palmeira, Portekiz 1958-1963.....	37
5.2 Ocean Swimming Pools, Leça da Palmeira, Portekiz 1961-1966	39
5.3 Alcino Cardoso Evi, Gateria Moledo, Portekiz 1971-1973	41
5.4 Evora Quin.Da Malagueira Sosyal Konut Yer., Evora, Portekiz 1973-1977.	42
5.5 Van der Venne Parkında Konut, Lahey, Hollanda 1984-1988.....	44
5.6 Galician Çağdaş Sanatlar Müzesi, Santiago de Com., İspanya 1988-1993 .	47
5.7 Vieira de Castro Konutu, Vila Nova de Familaçao, Portekiz 1984-1994.....	51
5.8 Porto Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Porto, Portekiz 1986-1996.....	53
5.9 Santa Maria Kilisesi, Marco de Canavezes, Portekiz 1990-1997	56
5.10 Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi, Porto, Portekiz 1991-1999.....	60
5.11 Ibere Camargo Vakfı Müzesi, Porto Alegre, Brezilya 1998-2008.....	64
5.12 Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi, Santo Tirso, Portekiz 2012	68

5.13 Nadir Afonso Vakfi, Chaves, Portekiz 2015.....	72
5.14 Tasarım Müzesi ve Sanat Galerisi, Hangzhou, Çin Halk Cum. 2012-2018....	75
5.15 Newyork Tower Konut Bloğu, Newyork, ABD 2015-2018	79
5.16 Saya Park Müze, Sanat Galerisi, Şapel, Gözlem Kulesi, Kuzey Gyeongsang Eyaleti, Güney Kore 2015-2018.....	81
5.17 Monte Şapeli, Algarve, Portekiz 2016-2021(planlanan bitim tarihi)	86
6 Sonuç ve Öneriler	88
6.1 Genel Felsefesi; "Yer, Doğa, Modernizm, Geometri"	88
6.2 Proje Üretim Süreci ve Çizim Dili.....	89
6.3 Bir Kılavuz Olarak Siza Mimarlığı	90
A Alvaro Siza Çalışmaları Kronolojik Listesini Gösterir Diyagram	93
B Alvaro Siza Çalışmaları Kronolojik Listesi	94
Kaynakça	104

KISALTMA LİSTESİ

AA	Architectural Association School of Architecture
CIAM	Kongrès Internationaux d'architecture Moderne (Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi)
ODAM	A Construcao Do Moderno Em Portugal (Portekiz Modern İnşaat Birliği)
UIA	Union Internationale des Architectes (Uluslararası Mimarlar Birliği)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)
RIBA	The Royal Institute of British Architects (Britanya Mimarlar Kraliyet Enstitüsü)
YEM	Yapı-Endüstri Merkezi

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1	Christian NORBERG SCHULZ	5
Şekil 2.2	Kenneth FRAMPTON.....	7
Şekil 2.3	Joseph Maria MONTANER.....	8
Şekil 3.1	Evora Sosyal Konutları (architectural review.com)	14
Şekil 3.2	Evora Sosyal Konutları (architectural review.com)	14
Şekil 3.3	1910 Cumhuriyetçi Devrim (allposter.com)	15
Şekil 3.4	1926 II. Cumhuriyetin Kuruluşu (Gettyimages).....	15
Şekil 3.5	Salazar Yönetimi 1933 (allposter.com)	16
Şekil 3.6	II. Dünya Savaşı Başlangıcı (bbc.co.uk).....	16
Şekil 3.7	Portekiz Dünya Sergi Pavyonu 1940 (allposter.com)	16
Şekil 3.8	II. Dünya Savaşı Sonu 1945 (theweek.co.uk).....	17
Şekil 3.9	Portekizde Siyasal Gerilim 1960 (allposter.com)	17
Şekil 3.10	Salazarın Vefatı 1970 Demokratik Yön. (Lizbonlisboaportugal.com)	18
Şekil 3.11	Karanfil Devrimi 1974 (publico.pt/25 abril).....	18
Şekil 3.12	Portekizin Avrupa Birliğine Katılımı 1986 (euobserver.com).....	19
Şekil 3.13	Portekiz Haritası	19
Şekil 3.14	Şehir Görünümü	20
Şekil 4.1	Cyrstal Palace 1851 (another-studio.com).....	23
Şekil 4.2	Fernanda TAVORA / Sketch (fba.pt).....	25
Şekil 4.3	Santa De Feira Market 1950 (allposter.com)	25
Şekil 4.4	Casa Dos 24 Konut 2002	26
Şekil 4.5	Casa Dos 24 Konut (allposter.com)	26
Şekil 4.6	Casa Dos 24 Konut (flickr.com)	26
Şekil 4.7	Fallingwater House (researchgate.net)	28
Şekil 4.8	Taliesin West House (archinet.com).....	29
Şekil 4.9	Taliesin West House Sketch (blogs.cul.columbia.edu)	29
Şekil 4.10	Taliesin West House (doney.net)	29
Şekil 4.11	Ocean Swimming Pool Plan (worldpress.com).....	30
Şekil 4.12	Villa Maiera (greatbuildings.com).....	31
Şekil 4.13	Villa Maiera (usmodernist.org).....	31

Şekil 4.14	Saynatsalo City Hall	32
Şekil 4.15	Boa Nova Tea House	32
Şekil 4.16	Saynatsalo City Hall (visitjyraskyla.fi).....	32
Şekil 4.17	Saynatsalo City Hall Kesit (Aalto) 1949-1952.....	32
Şekil 4.18	Bao Nova Tea House Kesit (Siza) 1956-1963.....	33
Şekil 4.19	Barcelona Pavilion (Rohe) 1929 / Ocean Swimming P.(Siza) 1966....	33
Şekil 4.20	Barcelona Pavilion & Ocean Swimming Pool (actar.com)	34
Şekil 4.21	Ministry of Health and Education Building (study.com).....	35
Şekil 4.22	Ministry of Health and Education Building Sk. (researchgate.com)....	36
Şekil 5.1	Boa Nova Tea House (archdaily.com)	38
Şekil 5.2	Boa Nova Tea House (archdaily.com)	38
Şekil 5.3	Ocean Swimming Pool (pikosy.com)	40
Şekil 5.4	Ocean Swimming Pool (archdaily.com)	40
Şekil 5.5	Ocean Swimming Pool (thisispaper.com)	40
Şekil 5.6	Ocean Swimming Pool (thisispaper.com).....	41
Şekil 5.7	Ocean Swimming Pool (thisispaper.com).....	41
Şekil 5.8	Alcino Cardoso Evi Cephe, Plan (pinterest.com).....	42
Şekil 5.9	Alcino Cardoso Evi Cephe, Plan (photoblog.com)	42
Şekil 5.10	Evora Sosyal Konut Yerleşimi (area.arch.it)	43
Şekil 5.11	Evora Sosyal Konut Yerleşimi (wordpress.com).....	43
Şekil 5.12	Evora Sosyal Konut Yerleşimi (pinterest.com).....	43
Şekil 5.13	Van der Venne Konutu (spaceofconflict.blogspot.com)	45
Şekil 5.14	Van der Venne Konutu (spaceofconflict.blogspot.com)	45
Şekil 5.15	Van der Venne Konutu Kesit (spaceofconflict.blogspot.com).....	45
Şekil 5.16	Van der Venne Konutu Plan (spaceofconflict.blogspot.com)	46
Şekil 5.17	Van der Venne Konutu (pinterest-Almery)	46
Şekil 5.18	Galician Çağdaş Sanat Müzesi (teNeuesbook).....	48
Şekil 5.19	Galician Çağdaş Sanat Müzesi (arc.school.nz)	48
Şekil 5.20	Galician Çağdaş Sanat Müzesi Planlar (arc.school.nz).....	49
Şekil 5.21	Galician Çağdaş Sanat Müzesi (lens of Fernando Guerra-Pinterest) ...	49
Şekil 5.22	Galician Çağdaş Sanat Müzesi (arch2o.com).....	50
Şekil 5.23	Galician Çağdaş Sanat Müzesi (arch2o.com).....	50

Şekil 5.24	Galician Çağdaş Sanat Müzesi Sketch (cooperhewitt.org).....	50
Şekil 5.25	Vieira de Castro Konutu (Pinterest-Duccio malagamba fotografia)	51
Şekil 5.26	Vieira de Castro Konutu (lucvazgal.wordpress.com)	52
Şekil 5.27	Vieira de Castro Konutu (ronenbekerman.com)	52
Şekil 5.28	Vieira de Castro Konutu (Pinterest))	52
Şekil 5.29	Vieira de Castro Konutu (Pesquisa Google)	52
Şekil 5.30	Vieira de Castro Konutu (ronenbekerman.com)	53
Şekil 5.31	Vieira de Castro Konutu Sketch (gulbenkian.pt (artlibrary)	53
Şekil 5.32	Porto Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (en.wikiarquitectura.com)	54
Şekil 5.33	Porto Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (arkitektuel.com).....	54
Şekil 5.34	Porto Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (arkitektuel.com).....	55
Şekil 5.35	Porto Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (arkitektuel.com).....	55
Şekil 5.36	Porto Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (arkitektuel.com).....	55
Şekil 5.37	Porto Üniversitesi Mimarlık Fakültesi (arkitektuel.com).....	56
Şekil 5.38	Porto Üniversitesi Mimarlık Fakültesi P. (en.wikiarquitectura.com)...	56
Şekil 5.39	Santa Maria Kilisesi Plan (archdaily.com.br).....	58
Şekil 5.40	Santa Maria Kilisesi (lyncharchitects.com)	58
Şekil 5.41	Santa Maria Kilisesi (Pinterest-Migue Molla).....	59
Şekil 5.42	Santa Maria Kilisesi (fondodejuventud.org)	59
Şekil 5.43	Santa Maria Kilisesi (picswe.com)	59
Şekil 5.44	Santa Maria Kilisesi (alamy.com)	60
Şekil 5.45	Santa Maria Kilisesi (Pinterest – christophe maisonoble).....	60
Şekil 5.46	Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi (architectsjournal.com.uk).....	61
Şekil 5.47	Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi Plan (archiweb.cz)	62
Şekil 5.48	Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi Plan (archiweb.cz).....	62
Şekil 5.49	Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi Kesit (archiweb.cz).....	62
Şekil 5.50	Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi (archiweb.cz)	63
Şekil 5.51	Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi (archiweb.cz)	63
Şekil 5.52	Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi (archiweb.cz)	63
Şekil 5.53	Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi (worldartfoundation.com)	64
Şekil 5.54	Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi (archiweb.cz)	64
Şekil 5.55	Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi (Pinterest - arquiteto).....	64

Şekil 5.56	Ibere Camargo Vakfı Müzesi Sketch (arkitektuel.com)	66
Şekil 5.57	Ibere Camargo Vakfı Müzesi (arkitektuel.com)	66
Şekil 5.58	Ibere Camargo Vakfı Müzesi (arkitektuel.com)	66
Şekil 5.59	Ibere Camargo Vakfı Müzesi Plan (arkitektuel.com)	67
Şekil 5.60	Ibere Camargo Vakfı Müzesi Kesit (arkitektuel.com)	67
Şekil 5.61	Ibere Camargo Vakfı Müzesi (arkitektuel.com)	68
Şekil 5.62	Sesc Pompeia “Mimar Lina Bo BARDI” (noticias.ne10.vol.com.br)	68
Şekil 5.63	Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi Plan (designboom.com)	69
Şekil 5.64	Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi (designboom.com)	70
Şekil 5.65	Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi Plan (architectmagazine.com) ...	70
Şekil 5.66	Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi Kesit (metalocus.com)	70
Şekil 5.67	Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi Kesit (designboom.com)	71
Şekil 5.68	Uluslararası Çağdaş Sanat Müzesi Kesit (designboom.com)	71
Şekil 5.69	Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi (designboom.com)	71
Şekil 5.70	Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi (designboom.com)	72
Şekil 5.71	Nadir Afanso Vakfı Plan (designboom.com)	73
Şekil 5.72	Nadir Afanso Vakfı Kesit (designboom.com)	74
Şekil 5.73	Nadir Afanso Vakfı (designboom.com)	74
Şekil 5.74	Nadir Afanso Vakfı (designboom.com)	74
Şekil 5.75	Nadir Afanso Vakfı (designboom.com)	75
Şekil 5.76	Nadir Afanso Vakfı (designboom.com)	75
Şekil 5.77	Tasarım Müzesi Sketch (designboom.com)	76
Şekil 5.78	Tasarım Müzesi (designboom.com)	76
Şekil 5.79	Tasarım Müzesi (designboom.com)	76
Şekil 5.80	Tasarım Müzesi (designboom.com)	77
Şekil 5.81	Tasarım Müzesi (designboom.com)	77
Şekil 5.82	Tasarım Müzesi (designboom.com)	77
Şekil 5.83	Tasarım Müzesi (designboom.com)	77
Şekil 5.84	Tasarım Müzesi (designboom.com)	77
Şekil 5.85	Tasarım Müzesi (designboom.com)	77
Şekil 5.86	Tasarım Müzesi (designboom.com)	78
Şekil 5.87	Tasarım Müzesi (designboom.com)	78

Şekil 5.88	Tasarım Müzesi - 1. kat planı (designboom.com)	78
Şekil 5.89	Tasarım Müzesi - 4. kat planı (designboom.com)	78
Şekil 5.90	Tasarım Müzesi – Kesit/Cephe (designboom.com)	79
Şekil 5.91	Tasarım Müzesi - Cephe (designboom.com).....	79
Şekil 5.92	Newyork Tower Konut Bloğu (sumaidakhurana.com).....	80
Şekil 5.93	Newyork Tower Konut Bloğu (sumaidakhurana.com).....	80
Şekil 5.94	Newyork Tower Konut Bloğu (designboom.com)	80
Şekil 5.95	Newyork Tower Konut Bloğu Plan(Pinterest-Lynda Champagne).....	81
Şekil 5.96	Saya Park Müze, Şapel, Kule Plan (architecturalmagazine.com)	82
Şekil 5.97	Saya Park Müze (designboom.com)	82
Şekil 5.98	Saya Park Müze Plan (designboom.com)	83
Şekil 5.99	Saya Park Müze (designboom.com)	83
Şekil 5.100	Saya Park Müze Kesit (designboom.com)	83
Şekil 5.101	Saya Park Müze (designboom.com).....	84
Şekil 5.102	Saya Park Müze (designboom.com).....	84
Şekil 5.103	Saya Park Müze (designboom.com).....	84
Şekil 5.104	Saya Park Şapel (designboom.com).....	84
Şekil 5.105	Saya Park Şapel Plan/Kesit (designboom.com).....	85
Şekil 5.106	Saya Park Kule Plan/Kesit (designboom.com).....	85
Şekil 5.107	Saya Park Kule Cephe (designboom.com).....	85
Şekil 5.108	Monte Şapeli (architecturalmagazine.com).....	86
Şekil 5.109	Monte Şapeli (designboom.com)	87
Şekil 5.110	Monte Şapeli (designboom.com)	87
Şekil 5.111	Monte Şapeli (designboom.com)	87
Şekil 5.112	Monte Şapeli (designboom.com)	87

Alvaro SIZA Mimarlığının Yer ile Kurduğu İlişki Bağlamında İncelenmesi

İbrahim BAKIR

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Yasemen SAY ÖZER

Alvaro Siza 1965 yılından itibaren profesyonel meslek hayatına devam eden Portekiz'in en önemli mimarlarından biridir. Siza 1970'lerde oluşan savaş sonrası bölgeselcilik ortamında modern mimarlık yaklaşımlarıyla önemli örnekler vermiştir. 1992 yılında kazandığı Pritzker Mimarlık Ödülü sonrasında tüm dünyada bilinen bir mimar haline gelen Siza'nın çalışmaları, dönemin küresel düzeyde öne çıkan modern mimarlık yaklaşımları bağlamında yerel kültür ve savaş sonrası baskın kapitalizm ortamı etkileşimleri arasında dikkat çekmektedir. Günümüzde Siza'nın çalışmalarının gelişmekte olan ülkeler bağlamında örnek teşkil edebileceğini özellikle vurgulamak ve İber Yarımadasının (İspanya ve Portekiz ağırlıklı olarak) nispeten düşük gelir düzeyine rağmen tüm dünyaya örnek teşkil eden çalışmalar, örnekler vermesi ayrıca önem taşımaktadır. Gelişmekte olan ülkeler açısından bunun önemi; az girdiyle, başarılı ve nitelikli ürünler alınabileceğinin gösterilmesidir. Siza, çalışmalarında ticari koşullara ve

baskın güncel eğilimler karşısında ihmal edilen kentsel mimari yaklaşımlara karşı dirayetli duruşu ve mimarlığın gerçek konularına ait çözüm arayışlarına sıkı bağlılığıyla dikkat çekmektedir.

Tezde, Siza mimarlığının incelenmeye değer, onu özgün kılan öğelerini vurgulamak, günümüz mimarlık ortamına ne gibi katkısı olabilir sorgulamak ve hiç bir zaman 'star mimar' olmayan, olmaktan özellikle kaçınan Siza'nın mimarlığını araştırmak amaçlanmıştır.

Tez, bu ana yaklaşım çerçevesinde altı bölüm olarak kurgulanmış ve başlangıçta yer kavramı hakkında önemli çalışmaları bulunan mimar, teorisyen ve düşünürlerin akademik çalışmalarına değinilmiş, yer ve mimarlık arasındaki ilişki ele alınmıştır. Siza'nın hayatının biçimlenmesinde etkin olan dönemin sosyo-ekonomik, politik koşulları hakkında bilgi edinilmiş, dönemin mimarlık ortamının baskın figürleri, çalışmaları incelenmiş ve elde edilen veriler ışığında Siza'nın çalışmaları tezin kavramsal içeriğine yönelik olarak değerlendirilmiştir. Sonuç bölümünde ise çalışmanın genel bir değerlendirmesi yapılarak, yer olgusunun mimarlık çalışmalarında sürece dahil edilmesinin önemi vurgulanmaktadır. Devamında elde edilen tüm teorik veriler kılavuzluğunda, Siza'nın genel felsefesi, proje üretim süreci, çizim dili ve mimarlığının temel yaklaşımlarını içeren değerlendirmelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Alvaro Siza, Modernizm, Yer Kavramı, Kritik Bölgeselcilik, Topoğrafya, Geometri

Investigation of the Alvaro SIZA'S Architecture Context in Space

İbrahim BAKIR

Department of Architecture

Master Thesis

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Yasemen SAY ÖZER

Alvaro Siza is one of the most important architects of Portugal which has been continuing his professional career since 1965. Siza gave important examples with modern architectural approaches in the post-war regionalism environment of 1970s. Following the Pritzker Architecture award in 1992, Siza has become a world-renowned architect. Siza's work draws attention to the interactions between local culture and the post-war dominant capitalism environment in the context of modern architectural approaches of the period at the global level. It is also important to emphasize that the work of Siza can be an example in the context of developing countries and give exemplary studies and examples to the whole world, especially to the whole of continental Europe, despite the relatively low income level of the Iberian Peninsula (mainly Spain and Portugal).

The importance of this for developing countries; is to show that very successful products can be obtained with less input. Siza draws attention with his firm stance against commercial conditions and neglected urban architectural approaches in the face of dominant current trends and his firm commitment to the search for solutions to the real issues of architecture.

In this study, I emphasize the elements of Siza architecture that makes it unique, to question how it can contribute to today's architectural environment, and which has come to the forefront in the end of the 20th century at the beginning of the 21st century, but never being a 'star architect'. The aim of this study was to investigate the architecture of Siza and to contribute to the architectural environment of our country with a certain amount of her life.

Within the framework of this main approach, the study is structured in six chapters and the academic studies of architects, theorists and thinkers who initially made important studies on the concept of place were discussed and the relationship between place and architecture was discussed. Afterwards, socio-economic and political conditions of the period which were effective in shaping Siza's life were evaluated in general and the dominant figures and works of the architectural environment of the period were examined. Before the conclusion, Siza studies were examined in the light of the data created in the first four chapters. In the conclusion, a general evaluation of the study emphasizes the importance of inclusion of the phenomenon of space in architectural studies. In the following, all the theoretical data obtained are guided by Siza's general philosophy, the project production process and the basic approaches of the architecture are written short notes.

Keywords: Alvaro Siza, Modernism, Space Concept, Critical Regionalism, Topography, Geometry

Günümüz çağdaş mimarlık dünyasında ön plana çıkan mimar Alvaro Siza, çalışmaları ve onun çalışmalarının yer ile kurduğu ilişki bağlamında incelenmesi bu tez çalışmasının çıkış nedenidir.

20.yy ortalarından itibaren modern mimarlık eleştirisine önemli katkısı olan “Yer” kavramına değinilirken, bu kapsamda Christian Norberg-Schulz (1926-2000), Martin Heidegger (1889-1976), Kenneth Frampton (1930-.) ve Joseph Maria Montaner (1954-.) gibi mimarlık eleştirmen ve düşünürlerinin görüşlerine yer verilmiştir.

Siza'nın çalışmaları özelinde yerin insan hayatı için belirleyici olan önemine değinilmiş ve tezin sonucunda örnek projeler üzerinden yer kavramı etrafında günümüz mimarlık dünyasına ne gibi katkılar sağlanabilir sorusuna bulunan yorum ve cevaplar ışığında tez sonlandırılmıştır.

1.1 Literatür Özeti

Tez çalışmasında izlenen, genel olarak Siza'nın mimarlığına yönelik olarak ulusal ve uluslararası düzeyde yayınların taranması ve mimarın yapı ve projeleriyle ilgili görsel materyallerin incelenmesidir.

Ek olarak Siza'nın çalışmaları ve mimarlığının arka planındaki temel ilkeleri anlayamaya yönelik düzenlenmiş olan bir çok uluslararası sempozyum ve mimarın kendisinin de katılımcı olduğu meslek söyleşilerine ait basılı yayınlar ve internet ortamında yayınlanan kayıtlar incelenmiştir.

Yayınların taranmasında ağırlıklı olarak akademik makaleler, yüksek lisans tezleri ve doktora çalışmaları seçilmiştir. Siza hakkında yerel kaynakların kısıtlılığı, internet üzerinden yurtdışı kaynaklı verilerin ve yurtdışı kaynaklı yayınların ağırlıklı olarak incelenmesinde önemli etken olmuştur.

Siza çalışmalarının kronolojik listesi oluşturulurken, güncel kaynaklardan elde edilen verilere ek olarak ofisiyle iletişime geçilmiş ve elde edilen kronolojik çalışmalar listesi güncellenerek teze dahil edilmiştir. Bu sayede, mimarın yayınlanmamış bir çok yapısına da ulaşılmıştır.

Tez çalışmasının literatür araştırması aşağıda belirtilen ana kurgu etrafında oluşturulmuştur;

- * Kavramsal altyapıyı oluşturmaya yönelik olarak temel kaynakların incelenmesi,

- * Konunun tarihsel süreçte önemini vurgulamaya yönelik kaynakların incelenmesi (yer kavramı, mimarlık, sosyo-ekonomik ve politik koşullar olarak),

- * Yer kavramının günümüz mimarlık tartışmalarında nasıl ele alındığına dair güncel yayın, çalışma ve makalelerin incelenmesi,

- * Siza çalışmalarının incelenmesi,

- * Ulusal ve uluslararası mimarlık camiasında Siza çalışmalarına yönelik olarak hazırlanmış olan makale ve akademik çalışmaların araştırılmasıdır.

1.2 Tezin Amacı

Tezin amacı, Siza'nın mimarlık disiplini kapsamında çalışmalarını incelemek ve bu çalışmaların yer kavramı ile ilişkisine dair çıkarımlar yapmaktır.

Günümüz mimarlık pratiğinde çalışmalarıyla ön plana çıkmış olan Siza'nın mimarlığını anlamaya çalışmak, onun çalışmalarını tarihsel kronoloji içerisinde incelemek, özellikle 1950 lerde ve 1960 larda yoğunluk kazanan "Yer" kavramı ile ilgili tartışmalara değinmek, yer kavramı ve mimarlık ile yer arasındaki ilişkiyi anlamak, çağdaş mekansal tartışmayı ilerletmeyi mümkün kılacak düşünceler oluşturmak ve ülkemiz mimarlık ortamına ne gibi katkıları olabilir sorgulamak çalışmanın bir diğer amacıdır.

1.3 Hipotez

Form ve program, mekansal kompozisyon ve ışık, yapı ve inşaat gibi her çalışmayı kendi bağlamının bir parçası kabul ederek, Siza'nın yöntemini geliştirdiği; inşaat ve

yıkımın yan yana veya üst üste geldiği, sürekli değişimlerin bir süreci olarak kültür ve toplum gerçeğiyle yüzleşmek ve modern mimarıktan beklenen saflık ile çelişecek meslek yaklaşımını incelemek, mimarın vurguladığı gibi tarihin yaratıcı bir devamlılığı olasılığının, dönüşümün sınırlarını belirlediğini ve bunu beraberinde taşıdığına olan meslek inancını sorgulamak, çalışmada öncelikli yaklaşımdır. Siza eserlerinin yer kavramı etrafında, özellikle postmodernite sonrası oluşan yapay, küreselleşme sürecinde üretilen havaalanları, demiryolları, alışveriş merkezleri ve eğlence parkları gibi dünyanın bir çok yerinde az veya hiç önemi olmayan, herhangi bir kimlik oluşturmayan bir geçiş alanı olarak karakterize edilen “yersiz”lerden farkı olduğu bu çalışmanın hipotezini oluşturmaktadır.

Kavramsal Bir Yaklaşım Olarak “Yer”

İnsanoğlunun varoluşundan itibaren hayatını güven altında geçirebileceği, barınma ihtiyacını karşılayabileceği bir yer edinme arzusu her zaman ola gelmiştir. Bu bölümde, yer kavramına yönelik bilimsel yaklaşımlar, tarihsel süreçte bu kavramın nasıl evrim geçirdiği ve Siza'nın mimarlık pratiğine yönelik olarak farklı mimarlık teorisyenleri ve düşünürlerinin fikirlerine değinilmiştir.

2.1 Analitik-Rasyonel Süreçte “Yer” Kavramı

Bu başlık altında yer kavramı farklı birkaç örnek tanımla anlatılabilir;

Yer, bir beden tarafından işgal edilen alan, küçük yerleşim ve bölgeyi temsil eder.

Romalılar döneminde yerin, özünü ve karakterini barındırdığını düşündükleri bir ruhu olduğuna dair inançları çerçevesinde sembolize edildiği bilinmektedir.

Analitik-rasyonel düşünce penceresinden bakarak “yer” kavramı; coğrafi, jeolojik ve topoğrafik olarak tanımlanmaktadır. Özetle belirli topoğrafik ve jeolojik özelliklere sahip coğrafi tanımlanmış alana yer denmektedir. Bu coğrafi tanımlamanın kapsamına, caddeler, sokaklar, yollar ve yapıların karakterize ettiği alanlar da katılmaktadır.

2.2 “Yer” Kavramının Farklı Düşünürler Tarafından İrdelenmesi

Mimarlık teorisyenleri ve düşünürleri tarafından 1950'li yıllardan itibaren üzerinde yoğun olarak çalışılan “yer” kavramı bu bölümde ele alınmıştır. Halen mimarlığın yer ile olan ilişkisine dair tartışmalar güncelliğini korumaktadır. Bu bölümde yakın geçmişin eleştirisi ve mimarlık teorisi ile ilgili birçok tartışmanın merkezi bir unsuru olarak yer kavramı ve buna yönelik olarak yoğun akademik çalışmalarda bulunan Christian Norberg-Schulz, Kenneth Frampton, Joseph Maria Montaner ve Martin Heidegger'in farklı bakış açıları değerlendirilmiştir.

2.2.1 Christian NORBERG-SCHULZ (1926-2000)

Şekil 2.1 Christian NORBERG-SCHULZ

Norveç'te dünyaya gelen Christian Norberg-Schulz mimar, tarihçi ve teorisyen olarak yaptığı çalışmalar ile dikkat çekmiştir. Oslo Mimarlık Fakültesi'nde başlayan eğitimini, Zürih Politeknik Okulu'nda 1949 yılında tamamlayarak mimar olarak mezun olmuştur. S. Giedion, Gropius ve Mies van der Rohe'den etkilenen Norberg-Schulz, mimarlık tarihi ve mimarlık teorisi üzerine çok sayıda kitap ve makaleler yazmış, özellikle de yerin fenomenolojisi üzerine önemli çalışmalar yapmıştır. Temel olarak Norberg-Schulz çalışmalarında modern mimarinin revizyonu ve girdiği kriz bağlamında geçmişin mimarisini kapsayacak bir teori inşa etmeye çalışmıştır.

1960 lardaki ilk çalışmalarından bu yana Norberg-Schulz, Alman filozof Martin Heidegger'in (1889-1976) fikirlerinin yorumunun geliştirilmesine kendini adanmış, "bina, yaşama, düşünme" adlı makalesinde filozofun düşüncesini tartışmaya açan ilk mimarlık teorisyenlerinden birisidir. Norberg-Schulz'un, Edmund Husserl'in fenomenolojisinin yanı sıra Jean Piaget'in Gestalt teorileri ve genetik psikoloji kavramlarından etkilendiği görülmektedir (Norberg-Schulz, 1979).

Norberg-Schulz'un kapsamlı bir mimarlık teorisi inşa etmeye çalıştığı "Intentions in Architecture" (1963) adlı kitabında, algı psikolojisi (Gestalt) ve mimarlık fenomenolojisine yönelik önemli notlar kaleme aldığı görülmektedir.

2.2.2 Martin HEIDEGGER ve Varoluşsal Yer (1886-1976)

Norberg-Schulz çalışmalarında, filozof Martin Heidegger'in fikirlerinin yorumununa kendisini adanmış ve mimariyi anlamak için bu filozofun teorisine yakından bakmamız gerektiğini savunmuştur.

Heidegger'in yer kavramı, varoluşsal yer, insanlaşmış ve rafine bir yer, anlam elde etmek için yerleşimi öngören yer olarak vurgulanmıştır. Yerleşim her zaman insanın, doğanın ve ilahi olanın uyumlu bir yola katıldığı yerin inşasıdır (Sharr, 2007).

Heidegger'e göre insanın özü onun varlığıdır. Yaşamak basit ya da temelsiz bir eylem değildir. Varoluşçu düşünce; evin metaforik temasıyla yakından ilişkilidir, felsefenin dilini değiştirecek mimari bir retoriğin geliştirilmesine, konut hakkında bir düşünce haline gelmesine yol açacak bir yaklaşıma hizmet eder. Heidegger'in varlığın anlamını sorgulama çabası, varoluşsal öznenin etrafında, kendisine aşına olan herşeyi, eşyaları, evi, varoluşsal bir zaman boyunca gelişen, kronolojik olmayan, geçmiş, şimdiki ve gelecekteki öznelliğin kendisinden deneyimlenen bir yaşamın hayata geçirilmesi olarak kabul etmeden çözülemez.

Heidegger'in bu kavramsal yaklaşımı sonucunda; binanın veya yapıyı çevrenin hem doğayla, hem de atalarımızın anılarıyla yakın bir ilişki kurmalı ve hafızanın geleceğin yerini işgal ettiği zamanın tersine çevrilmesini sağlamalıdır. Yani yapının yerleşimle özdeşleştiği bu aralık filozof tarafından teorik bir köprü olarak tariflenmiştir. Bu köprüyü karakterize eden şeyin mekansal olmadığını, sadece maddi değil, aynı zamanda manevi (dünya ve cennet...), ilahi ve ölümlü, varoluşsal varlığın yaşadığı anı dönemi tarifleyen bir yapı olduğunu belirtmiştir (Yılmaz, 2013).

2.2.3 Kenneth FRAMPTON (1930-.....)

Şekil 2.2 Kenneth FRAMPTON

1930 yılında Birleşik Krallık'ta doğan Kenneth Frampton, Londra'da Mimarlık Birliği (A.A) okulundan 1956 yılında mimar olarak mezun olmuştur. Frampton çalışmalarında mimar, eleştirmen ve tarihçi kimliğiyle ön plana çıkmıştır. 1981 yılında yayınladığı "Modern Architecture: A Critical History" adlı kitabı mimarlık tarihinin önemli eserlerinden sayılmaktadır (Frampton, 1981).

Mimar, 1982 yılında yayınladığı bir makalesinde daha önce farklı teorisyenler tarafından oluşturulan "kritik bölgeselcilik" kavramı üzerinde yer ve mekanın özgüllüğü kavramına odaklanmıştır. Frampton bu kavram etrafında mimarlık eleştirisine yoğunlaşarak güncel, populist, geçici mimarlık yaklaşımlarının yere kayıtsız kalan, kitlesel tüketim için metaya dönüşen, yerel kimlikleri reddeden bir yapı oluşturduğunu söylemektedir. Siza'nın tam da bu noktada; tüketilen populist yaklaşımların hiç birine bulaşmadan dirayetle saf bir modernist olarak kalabilmesi ve iyi mimarlık eserleri üretebilmesi mimarlık dünyası için önemli bir kazanım olarak düşünülebilir.

Frampton'un keza evrenselleşen dünyada geleneksel kültürün kaybının da sorun olduğunu, köklerimiz kaybetmeden nasıl modernleşebiliriz sorusunun ortaya çıktığını, kültürel evrenselleşmenin kabul edilebilir olduğunu ancak bölgesel yerel kültürel değerlerin geçerliliğinin de tanınmak zorundalığını ve bu değerlerin uluslararası değerler bilinciyle birleştirilmesinin önemine dikkat çekmiştir.

Frampton üzerinde yoğunlaştığı “kritik bölgeselcilik” kavramı için bir stil ya da tarihsel bir dönem değil, mimariyi düşünmenin seçkin bir yoludur der ve modernleşmenin bir eleştirisi olarak görür, ancak; modern mimarının mirasının özgürleştirici ve ilerici yönlerini terk etmeyi reddeder (Y. Kuyrukçu, Alkan, 2019).

2.2.4 Joseph Maria MONTANER (1954-....)

Şekil 2.3 Joseph Maria MONTANER

1954 yılında İspanya Barselona’da dünyaya gelen Joseph Maria Montaner, Barselona Yüksek Teknik Okulu’nda mimarlık Profesörü olarak görev yapmakta ve ağırlıklı olarak mimari kompozisyon ve mimarlık eleştirisi üzerine çalışmaktadır.

1997 yılında yayınlamış olduğu “La Modernidad Superada” (Modernitenin Üstesinden Gelmek) adlı kitabında yer fikri hakkında önemli çalışmalar kaleme almış ve bu kitabında “Çağdaş Mimarının yerine duyarlılık olgusunun” önemine ağırlık vermiştir (Montaner, 1997).

Montaner çalışmalarında Frampton’un gelişi güzel tüm akımları kabul edemediği için, o yerde daha köklü olanları savunma yolunu seçtiğini düşünüyor ve bu sebeple kritik bölgeselcilik kavramı etrafında iyi mimarlık yapılabileceğini vurguladığını belirtir. Montaner bu yaklaşımın yerin çeşitli müdahale ve yorum olanaklarına karşı indirgeyici bir tutuma yol açabileceğini vurgular.

Montaner için mimari, yere anlam ve değer katar. Özellikle F.L. Wright, A. Aalto ve günümüz mimarları arasında Siza’nın çalışmalarında mimarlığın yer ile olan ilişkisini organism kültürünün kesin bir güçle tanıttığını düşünmektedir (Montaner, 2013).

2.3 Mekan ve Yer Bağlamında “Genius Loci” (Yerin Ruhu) Kavramına Genel

Bakış

Norberg-Schulz ‘Antik Roma’ döneminde kullanılan Genius Loci (yerin ruhu) kavramı üzerinde çalışmalar yapmıştır.

Norberg-Schulz, mimarlığın temel işi, yerin niteliklerini “insan eliyle yapılan strüktürler aracılığıyla görselleştirmek”tir der. Norberg- Schulz’a göre insanoğlu varolduğu günden beri “varlığının özünü gösteren” yerler yaratma isteğindedir. İnsanın iç dünyasında zamanla tecrübe edilmiş duygu, anlam ve kavramları biriktirerek kendine küçük bir evren (ing. microcosmos) yaratma isteği her zaman var olmuştur. Norberg-Schulz yer ile mekan kavramının sıklıkla karıştırılan ancak temel farkları olan kavramlar olarak ele alınması gerektiğini belirterek; yer isimler ile belirtilirken mekan kavramının ise ilgeçler ile belirtildiğini söylemektedir, başka bir ifadeyle “yerler” kendilerini belirten adların anlamlarından söz eder, “mekanlar” ise ilgeçlerle belirtilen özelliklerinin topolojik bağlantılarından söz eder. “Yer mekan ve karakter olguları çerçevesinde ele alınabilir, mekan ise bir yeri oluşturan elemanların üç boyutlu kurgulanması” dır. Birbirine benzeyen mekansal kurgular, farklı karakterlere sahip olabilirler, bütünsel olarak her yer kendine has bir karaktere sahiptir (Marin, 2017).

Norberg-Schulz yer kavramını, ikamet etmek ifadesi üzerinden irdelemeye çalışmış ve “insanoğlu yeryüzünde varlığını sorgulamak bağlamında nerede ve nasıl sorularına cevap bulmak istemektedir” der. Bu anlamda Norberg-Schulz, insanın ikamet etme kavramı içerisinde; barınma ihtiyacı, üzerinde bir örtüye, bir çatıya sahip olma gayretini insanın varolmasının temel koşulu, temel yolu olarak görür.

Bu çatı, örtü altında kazanılan ikamet etme ile oluşan aidiyet duygusu, toplumun diğer katılımcılarıyla birlikte paylaşılan fikirler, deneyimler, sosyal düşünceler ile birlikte kolektif aidiyet (toplumsal, kamusal aidiyet)’in oluşmasını sağlar ve bu iletişim ve etkileşimlerin olduğu tüm yer’ler bütünü ise zamanla yerleşimleri oluşturur (Norberg-Schulz, 1993).

Norberg-Schulz yer kavramının bir çok defa nicel ve fonksiyonel olarak ele alındığını bu anlayışın “yer kavramının soyut özel bir kimliğe sahip olduğunu” ihmal ettiğini, yer kavramının varoluş bağlamında sorgulanması gereken bir olgu olduğunu belirtir. Ayrıca yer “bir karakter veya atmosfer gibi bir veridir”; daha önce de belirtildiği gibi Norberg-Schulz yer kavramının niteliksel bir bütün olgu olduğunu, ki bu özelliklerinden dolayı, analitik ve bilimsel açıklamalarla, kavramlarla ifade edilemez demektir. Yerin; konum ve mekansal kurgu ve mimari yaklaşımlar, detaylar ile belirlenen bir kimliği olduğunu ve bu öğelerin tümü, anlamlı bir uyum içerisinde biraraya geldiğinde ‘güçlü bir yer’den söz edebiliriz. Bu öğeler arası ilişki bozulduğunda ise o yer’in kimliği ortadan kalkar. Yeri deneyimleyen kişinin kimliği yerle kurduğu ilişki sonrası oluşan aidiyet bağına bağlıdır ve yerin kimliğinin yok olması bu yeri deneyimleyen kullanıcıların da kimliklerinin zarar görmesine sebep olur. Yer ile yaşam bir bütündür, yer yaşamı görünür kılar, insanoğlu yer tarafından kendine sunulan imajlar arasında tercih yapabildiği zaman kimlik kazanır (Norberg-Schulz, 1993, s.51).

Norberg-Schulz’a göre (1980), bireylerin değerleri, simgeleri, kültürleri hep birlikte toplumun genel anlamda kültürünü oluşturur. Kentsel anlamda çevre ise işte tüm bu simgelerle taşınan anlamların birlikteliğiyle oluşur ve hangi anlamları biraraya getirdiklerine göre de farklılaşır. Tüm bu bir araya gelen anlamlar kentin ruhunu (genius loci) oluşturur, kısaca söylemek gerekirse “yer”, toplumsal değerler üzerine inşa olunur. Norberg-Schulz; her bir yerin kendine özgü aidiyet hissettiren, güven veren, psişik olarak iyi olmamızı sağlayan bir olgusu vardır ve buna ‘yer duygusu’ denir.

Louis Kahn da yer kavramına değinerek insanoğlunun hayatta kalmasındaki temel dayanaklardan birinin de yer ile kurulan hem psişik, hem fiziksel ilişkiye bağlı olduğunu vurgulamıştır. Kahn için mimarlıkta bir ruh elde etmenin, kullanılan tüm girdilerin (bunlar inşaat birimleri, çevresel, sosyal, kentsel etmenler vb) insana yaklaştırılmasıyla sağlanabileceği gerçeği her zaman yol gösterici olmuştur (Marin, 2017).

Heidegger (1971) “ikamet etmek” kavramı ile ilgili bir çalışmasında insanoğlunun var olduğu günden bu yana yeryüzü ile gökyüzü arasında kalan alan ve mesafe

içerisinde her zaman için güvenli bir şekilde ikamet edebileceği 'yer' ler oluşturma gayretinde olduğunu söylemiş ve dahası ikamet etmek kavramının tüm canlılar için varolma anlamında ana karakteristik yapı olduğunu belirtmiştir (Koca, 2005). Yer ile ilgili çalışmaları özetlerken Heidegger'in sınır ve boşluk tanımlamalarına değinmek faydalı olacaktır (Sharr, 2007). Heidegger, öncelikle boşluk kavramına değinmiş ve 'boşluk' kavramının özünün uzaydan değil de yerden geldiğini söyler ve 'sınır' kavramı için ise Yunanlı düşünürlerin ifade ettiği gibi bir şeyin bittiği değil, oluşum başlangıcının olduğu yerdir der (Sampaio, 2016).

Descartes ise mekan ve yer kavramını Principia philosophiae (felsefenin ilkeleri) adlı çalışmasında şöyle özetlemiştir; "...mekan daha çok büyüklük ve şekli olarak zihnimizde canlanır, yer ise nicel olandan çok durumu, vaziyeti çağrıştırır der (Descartes, 1644).

Aristo ise yer kavramının önemli ancak anlaşılabilmesinin zor olduğunu söylemiştir. Yer'in kendinde olduğunu düşündüğü bazı şeylere hayranlık uyandırdığını ifade etmiştir. Aristo, nesnelere yersiz varolamayacağını düşünür ve bunu şu örnek üzerinden açıklar; yer'i bir kap gibi düşünebileceğimizi nesnelere bu kap olmadan olamayacağını, kap'ın ise bu nesnelere olmadan da olabileceğini, bu kap'ın ("yer"in) farklı objelerle doldurulabileceğini belirtir. Bu ifadeyi daha da sembolize etmek istersek, içi su dolu bardakta bulunan suyun boşalmasıyla su yerine havanın dolması, yani aynı yere başka bir maddenin, nesnenin dolması örneklenebilir.

"Yerin ruhu" kavramı, Ungers ve Gieselmann (1960) tarafından yayınlanan makalelerinde de ele alınmıştır; "Mimarlık, çok-katmanlı, gizemli, gelişmiş ve yapısı olan bir gerçeğin yaşamsal etkinliğidir. ...der ve her seferinde onun gelişimini sağlayan genius loci'nin farkedilmesini ister" ifadesini kullanmışlardır. Mimarlık çevresiyle yürüyerek ve içine girerek elde edilen mekansal ve bedensel gerçekliğin yaşamasının yansımasıdır (Ungers - Gieselmann, 1960).

Temel olarak mimarlık teorisyenleri yer konusuna kısaca yaklaşımlarında; yapı çevrenin, mekanların içine ne kadar toplumsal verileri koyabildiğimizle doğrudan ilintili olduğunu belirtmektedirler. Mekanların yer olup ruh kazanması, tüm bu toplumsal verilerinin aidiyet hissiyatı yaratarak, özümsemesiyle meydana

gelmektedir. Bu nedenle mimarlığın toplumların sosyal ve ekonomik yansımaları olarak değerlendirilmesi kaçınılmazdır.

Siza'nın çalışmalarında da bu yaklaşımın izlerini görülmektedir. Mimar, çalışmalarında yapıyı oluştururken içeriden dışarıya nasıl algılanır dışarı ile nasıl bağ kurulur sorusuna önem verdiğini sık sık belirtmiştir. Yapının dışarıdan nasıl algılandığının yanısıra içerideki kullanıcılarında dışarıya nasıl algıladıklarının önemine vurgu yapmıştır. Siza'nın yapılarında duvar olgusunu sınır kavramı gibi ele alışı ile duvarın iç ve dış arasında bir gerilim, etkileşim ögesi olduğu görülmektedir.

Doğal ve yapısal sınırlar şöyle örneklenebilir; Zemin, duvar ve tavan yapısal sınırlamayı sağlarken, doğa için ise bu öğelerin karşılığı olarak zemin, ufuk ve gökyüzü değerlendirilebilir.

Alvaro SIZA Biyografisi ve Yaşadığı Döneme Bakış

Bu bölümde, Siza'nın yaşamı süresince meslek hayatını etkileyen dönüm noktaları, kişiler, olaylar, sosyal ve ekonomik koşullar ele alınmıştır.

3.1 Siza Biyografisi

Tam adı "Alvaro Joaquim de Meio Siza Viera" olan mimar, 25 Haziran 1933 yılında Portekiz'de Porto şehrinin hemen kuzeyinde bulunan küçük bir sahil şehri olan Matosinhos'ta dünyaya gelmiştir. 1949 ila 1955 yılları arasında Porto Üniversitesi Mimarlık Okulu'nda meslek öğrenimini tamamlamıştır. İlk yapısı, öğrenimini tamamlamadan 1954 yılında Matosinhos'ta gerçekleştirmiş olduğu konut projesi olmuştur. Yine aynı yıl Siza kendi mimarlık atölyesini açmıştır.

Siza 1966 yılından itibaren Porto Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak görev almış ve 1976 yılında profesörlük derecesine sahip olmuş ve Harvard Üniversitesi, Pennsylvania Üniversitesi, Bogota Los Andes Üniversitesi, Lausanne Ecole Polytechnique gibi okullarda, özellikle yüksek lisans programlarında misafir öğretim üyesi olarak görev almıştır. Ek olarak Amerika Birleşik Devletleri, Almanya, Fransa, Norveç, İspanya, Hollanda, İsviçre, Avusturya, Arjantin, Kolombiya, İngiltere gibi ülkelerde birçok ders ve konferanslar gerçekleştirmiştir (Jodidio, 2014).

Takip eden yıllarda uluslararası düzeyde birçok ödüle layık görülmüştür. Bunların başlıcaları;

1988 yılında "Alvar AALTO Vakfı" Altın Madalyası.

1988 yılında "Mies Van der ROHE Vakfı" Ödülü.

1988 yılında "Harvard Üniversitesi Tasarım Okulu" Başarı Ödülü.

1988 yılında "Galler Prensi Kentsel Tasarım ödülü olarak bilinen "Veronica Rudge Yeşil" Ödülü.

1992 yılında Pritzker Mimarlık Ödülü.

2001 yılında "Wolf Prize" Sanat Ödülü.

2009 “RIBA” Britanya Kraliyet Altın Madalyası Ödülü.

2011 “UIA”- (International Union of Architects) Uluslararası Mimarlar Birliği Altın Madalya Ödülü.

2012 “Career Golden Lion” Ödülü.

Siza'nın meslek hayatındaki dönüm noktalarından birisi 1977'de gerçekleşen Portekiz Devrimi sonrası yönetimin isteği doğrultusunda Evora şehir komisyonunun Siza'yı görevlendirdiği; şehrin eteklerinde planlanmasını istediği sosyal konut yerleşimidir (Jacops, 2014). Proje 1200 konut birimden oluşan modüler yapıda, düşük maliyetli, tek katlı ve çift katlı, tamamı avlulu, sıra ev plan şemasında düzenlenmiştir (Şekil 3.1).

Şekil 3.1 Evora Sosyal Konutları - architectural-review.com

Şekil 3.2 Evora Sosyal Konutları - architectural-review.com

Siza'nın meslek hayatında yapmış olduğu projeler havuzlardan, konutlara, toplu konutlara, ofislere, müze ve sanat galerine, restoranlara, hemen hemen her türlü yapı tipolojisini kapsayacak kadar geniş bir yelpazededir (Pritzker Prize, 1992).

3.2 20. yüzyıl Portekiz Tarihine Sosyo-Ekonomik, Politik Açidan Kısa Bakış

1910 yılında Cumhuriyetçi Partinin devrim yapması sonucu Anayasal Monarşi yönetimi son bulur (Şekil 3.3).

Şekil 3.3 1910 Cumhuriyetçi Devrim - allPoster.com

1910 yılından 1950'li yıllarına kadar, kişi başına gelir, düzensizlik göstermekle birlikte günümüze güncellenen değerler ile dalgalı artışla 7.000 - 7.500 dolar aralığında seyretmektedir.

1926 yılında yapılan askeri darbe ile II. Cumhuriyet kurulmuştur (Şekil 3.4).

Şekil 3.4 1926 II. Cumhuriyetin Kuruluşu - Getty Images

1933 yılında Yeni Devlet kurulması ile 'Antonio de Oliveira Salazar' yönetimi devralmış ve bu tarihten itibaren ülkede aşırı milliyetçilik ve Hristiyan katolik söylem ön plana çıkmıştır (Şekil 3.5).

Şekil 3.5 Salazar Yönetimi 1933 - allposter.com

1939 yılı II. Dünya Savaşı başlangıcı (Şekil 3.6).

Şekil 3.6 II. Dünya Savaşı Başlangıcı - bbc.co.uk

1940 yılında 'World Portuguese Exhibition' Lizbon'da yapılmıştır (Şekil 3.7).

Şekil 3.7 Portekiz Dünya Sergi Pavyonu 1940 - allposter.com

1945 yılında II. Dünya Savaşı son bulmuştur (Şekil 3.8).

Şekil 3.8 II. Dünya Savaşı Sonu 1945 - theweek.co.uk

1945 yılında, savaşın bitimiyle birlikte Avrupa ülkeleri genelinde kolonizasyon hareketi ciddi anlamda etkinliğini göstermeye başlamıştır. Kıta Avrupası ülkelerine sömürgeleri olan Kuzey Afrika ülkelerinden ağırlıklı olmak üzere ciddi anlamda sömürge kolonisi nüfusu gelmeye başlamıştır.

1960 yılı itibariyle özellikle de Portekiz kolonilerinde ciddi kargaşalar ve ayaklanmalar meydana gelmekte ve bu kargaşalara dönemin Sovyetler Birliği, Avrupa ülkeleri ve Amerika Birleşik Devletleri kınamalar ve tepkiler göstermiştir.

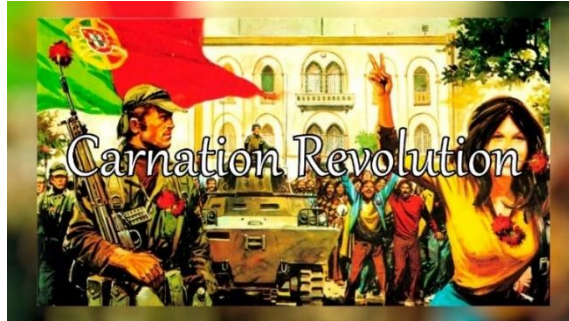
Şekil 3.9 Portekizde Siyasal Gerilim 1960 - allposter.com

1970 Portekiz'in diktatörlük yönetimi Salazar'ın vefatıyla son bulmuş ve demokratik yönetim 'Marcelo Caetano' tarafından oluşturulmaya başlanılmıştır (Şekil 3.10).

Şekil 3.10 Salazarın Vefatı 1970 Demokratik Yönetime Geçiş
Lizbonlisboaportugal.com

1974 yılında ordu içerisindeki sol eğilimli subayların ağırlıkta olduğu 'Carnation Revolution' (Karanfil Devrimi) gerçekleştirilmiş, yönetime el konulmuş ve 50 yıllık bir süreç sonunda ilk defa demokratik seçimler yapılmıştır. Yeni demokratik yönetim ülkenin ekonomik ve özellikle sanayi kalkınmasına yönelmiş, kolonilerde yaşanan birikmiş sorunların çözülemez duruma geldiğini görmüş ve hızla bu sorunların giderilmesine odaklanmıştır. 1975'li yıllara yaklaşırken Portekiz sömürge kolonilerinden çekilmiş ve o kolonilerin bağımsızlıklarını tanımıştır. 1900'lerin başı ve sonrasında savaş sonrası demokratik olmayan yönetimler döneminde Portekiz'den nitelikli iş gücünün neredeyse tamamı Brezilya ve Amerika Birleşik Devletleri'ne göç etmiştir. Tüm bu sebepler nedeniyle 1970'lerin ortaları ve 80'lerin başında Portekiz ekonomisi Avrupa'nın en yüksek hızla gelişen ekonomilerinden en düşük hızla gelişen ekonomisi durumuna gelmiştir. 1976 yılında Portekiz demokratik anayasanın kabulüyle çağdaş dünyada yerini almıştır (Fishers, 2012).

Şekil 3.11 Karanfil Devrimi 1974 - Publico.pt/25abril

1986 yılına geldiğimizde, Portekiz, Nato'nun kurucu üyelerinden birisi olarak Avrupa Birliği üyesi olmuştur.

Şekil 3.12 Portekiz'in Avrupa Birliğine Katılımı 1986 - euobserver.com

Şekil 3.13 Portekiz Haritası

Avrupa Birliği'ne üyeliği sonrasında Portekiz ekonomisi düzenli bir gelişme sürecine girmiş ve 1990 ların sonlarına kadar birliğin ekonomik gelişimi en yüksek olan üyesi olmuştur. 2001 ve 2008 yılları arasında ekonomik gelişim, global etkiler nedeniyle tüm Avrupa'da olduğu gibi yavaşlamış, 2011 ile 2013 yılları arasında ise ekonomik küçülme (recession) sürecine girmiş ve bu süreç sonunda 2014 yılında IMF ile ekonomik program anlaşması imzalanmış, ülkenin ekonomik gelişimi günümüze kadar kademeli olarak artarak düzelmiştir. Günümüzde kişi başına ortalama gelir düzeyi 30.000usd/yıl seviyelerine yükselmiştir.

Şekil 3.14 Şehir Görünümü - urbanprovider.com.au

3.3 Siza'nın Mimarlık Serüveninde Önemli Etkileri Olan İki Şehir; Porto ve Matosinhos

Mimarlık ile şehircilik arasında bir fark görmeyen Siza, parçaların birlikteliğiyle oluşturulan kolajların şehir dokusunun okunmasında iyi birer örnek olduğunu söyler; şehir geçmişi, şehir kalıntılarının oluşturulacak yeni tasarımlar ve yeni metodoloji arayışı için önemli bir başlangıç noktası olabileceğini belirtmektedir. Siza'nın doğduğu Matosinhos ve meslek pratiğini yoğun olarak geçirdiği Porto şehri tüm bu etkileşimler bağlamında onun yaşamında önemli yere sahiptir.

3.3.1 Porto

Başkent Lizbon'dan sonra ülkenin ikinci büyük şehridir. Şehir, Rio Douro Nehri ağzında konumlanmıştır. 1,1milyona yaklaşan nüfusuyla ülkenin ikinci büyük kentsel yerleşimidir (Demographia, 2010). Şehir merkezi 1996 yılında UNESCO tarafından dünya mirası listesine alınmıştır. Porto Roman ağırlıklı nüfusuyla Avrupa'nın en eski yerleşim yerlerinden birisidir. Portekiz'in önemli ticaret merkezlerinden biri olan Porto, aynı zamandan dünya çapında meşhur Porto şaraplarıyla da bilinmektedir.

Siza'nın Porto için özet yorumu; 'Dar vadiler ve eğimli teraslanmalara oturan dar cepheli evler tepelere tırmanır ve meydanlara açılır öyle ki onları yerlerinden dışarıdan manuel müdahaleyle almak imkansız gibi durmaktadır, duvarlar aşağıya doğru şeffaf kumaşlar gibi dağılmış sanki bir birleriyle ilişkileri otonom olagelen bir mimarlıktan kaynaklanmıştır. Siza bu yapılar için 'oturdukları kayalardan

ayırmak koparmak imkansız bir geometriyi zorlamak gibidir, öyle ki bu yapılar, heykellerin taşlaşmış hali gibidirler' ifadesini kullanmıştır (Siza, 2015).

3.3.2 Matosinhos

Matosinhos şehri Porto alt bölgesinin nüfusu 200.000 lere yaklaşan en önemli şehirlerindedir. Şehir aynı zamanda Siza'nın (1933) doğduğu şehirdir. Porto bölgesinin kıyı bölgesine yayılmış olan bu şehir, Estuary Nehri etrafında biçimlenmiştir. Tarihi boyunca önemli bir balıkçılık merkezi olan şehir günümüzde bölgenin önemli ticaret ve endüstri merkezi konumundadır.

Siza'nın Matosinhos için özet yorumu; 'Yatay uzanan liman, deniz ve plaj, sokak ve meydanlar, tekneler, kayalar ve fabrikalar dan oluşan profil dalgalı bulutları yarar, pusu kaldırır ve denizi çağırır, dumanların oluşturduğu huniler, elektrik direkleri, dikmeler gibi öğeler bina cephelerini, mevcut karolaj, boyalı çatılar, fenerler, haç sembollerine çamaşır ipine sıkı sıkıya asılmış gibi birbirine bağlanmışlardır' (Siza, 2015).

Modernizmin Alvaro SIZA'nın Mimarlığına Etkileri

Bu bölümde Siza'nın yaşadığı dönemin baskın meslek felsefesini oluşturan modernizmin mimarın meslek yaşamını nasıl biçimlendirdiği ve dönemin meslek öncüllerinin Siza'ya etkileri üzerinde durulacaktır.

4.1 Siza'yı Etkileyen Dönemin Modernizm Akımı ve Öncül Temsilcileri

19. yüzyıl ve öncesinde mimarlık dünyasında baskın olarak etki eden Gotik, Rönesans, Barok ve Rokoko gibi abartılı süslü ve zengin biçimlerin bir araya gelmesiyle oluşan mimari üsluplar etkisini kaybetmiştir. 20. yüzyılla birlikte Sanayi Devriminin olanaklarıyla birçok teknolojik gelişme olmuş ve bu gelişmeler mimariye de birçok yeni olanaklar getirmiştir.

Siza'nın yaşamının biçimlendiği 20. yüzyıl boyunca bir çok mimari felsefe, akım geliştirilmiş ve bunlar dönemin mimarlık dünyasına baskın veya sınırlı etkiler yapmıştır. Bunların başlıcaları Fütürizm-Gelecekçilik (1909), Neo Plastisizm-Plastikçilik Şekilcilik (1917), Pürizm-Biçimsel Saflık (1918), Expresyonizm-Dışavurumculuk (1918), Brütalizm (1954), Regionalizm-Bölgeselcilik (1955), Neo Historisizm-Yeni Tarihçilik (1958), Late Modernizm- Geç Modernizm (1960), High tech-Yüksek Teknoloji (1970), Postmodernizm-Modern Sonrası (1972) bütün bu bahsedilen akımlar, farklı diller günümüzde varlıklarını sürdürüyorlar. Bunun sonucu olarak pekçok değişik ifadelerin var olduğu çoğulcu ya da kargaşa ortamı olarak adlandırılacak bir durum ortaya çıkmaktadır (YEM, 1996).

Tüm bu yaklaşımlar içerisinde; Sanayi Devrimi ile mimari arasında yaşanan bu etkileşimler modern mimarlığın temellerini atmıştır. Bunun sonucu olarak mimarlık dünyası kaynağını geçmişten çok gelecekte arayan bir yapıya bürünmüştür (Uzun, 2015, s.3). Modern mimarlık kavramı her ne kadar 20. yüzyıl başlarından itibaren ağırlıklı olarak kullanılsa da felsefenin oluşumu modern mimarlığın tarihi, gerek düşünsel alt yapının oluşumu gerek biçimlenme tavırları bazında yaklaşık 100 yıl kadar devam eden uzun bir evrim sürecidir. Ancak modern mimarlık tarihi yazımının (historiyografisinin) artık gelenekselleşmiş

tutumu 19. yüzyılın mühendislik yapılarını başlangıç alma eğilimindedir. Bunlar ya tümüyle yeni belirmiş işlevler için yapılmışlardır ya da eskiden beri bilinen işlevlere yeni mühendislik çözümleri öneren yapılardır (Sergi binaları, tren gar ve istasyonları, köprü ve kuleler gibi).

Bu bağlamda bakılınca Modern Mimarlık'ın başlangıcı 1851 yılında Londra'da büyük sergi salonu olarak inşa edilen Joseph Paxton'un tasarımı Crystal Palace yapısı kabul edilmektedir (Şekil 4.1).

Sanayi devrimi ile ön plana çıkan modern mimarlık yaklaşımı 20. yüzyıla damgasını vurmuş ve birçok mimarı etkisi altına almıştır, Siza'da bu etkiyi tam olarak görmekteyiz. Dönemin öncü isimleri olan mimarlar şüphesiz birçok mimar için örnek teşkil etmiştir.

Siza'nın yer yer referans aldığı felselerine atıfta bulunduğu bu isimlerin başlıcaları; Frank Lloyd Wright, Le Corbusier, Mies Van der Rohe, Alvar Aalto, Oscar Niemeyer gibi isimlerdir.

Bu bölümde Siza'nın meslek pratiğinin oluşumunda kaçınılmaz olarak dönemin mimarlık ortamından nasıl etkilendiğini, dönemin öncül mimarlık kişilikleri ve onların yaklaşımları üzerinden anlamaya çalışacağız. 20.yy yılın başlarından itibaren etkin olan modernizmin yaklaşımlarının Portekiz, Avrupa ve Kuzey Amerika ağırlıklı öncülleri üzerinden Siza'nın meslek yaklaşımdaki etkileri irdelenecektir.

Şekil 4.1 Crystal Palace 1851 - another-studio.com

4.2 Siza'nın Öğreniminde Etkin Olan Dönemin Portekizli Öncül Modernist Mimarları

Portekiz'de dönemin öncül modernist mimarlarından olan Fernando Tavora'nın etkisi kaçınılmaz olarak ön plana çıkmaktadır. Siza'nın üniversite yıllarında ondan eğitim alması ve sonrasında profesyonel meslek pratiğine ilk olarak Tavora'nın yanında başlamış olması Siza'nın mimarlık sürecinde Tavora'nın etkisinin incelenmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Aynı dönemde Siza'nın meslek öğreniminde etkin olan bir diğer isim üniversitede hocası olan Carlos Ramos da önemli aktörlerdendir. Ramos daha öncül bir kuşağı temsil etse de Tavora'nın da meslek öğreniminde ve sonrasında Porto Okulu'na katılmasında önemli rol oynamıştır (Fernandes, 2011).

4.2.1 Fernando TAVORA (1923-2005)

Fernando Tavora, 1923 yılında Matosinhos'ta dünyaya gelmiştir. Dönemin öncül Portekizli mimarlarından olan Tavora, Porto Güzel Sanatlar Mimarlık Okulu'ndan 1952'de mezun olmuş, sonrasında okulun öğretim üyelerinden olup Siza'nın öğrenimi boyunca da okulda görev almıştır. (1949-1955). Dönemin Portekiz mimarlık dünyasında dikkat çeken çalışması olan 'The Problem of the Portuguese House' adlı makalesini yayınlamıştır (1947). Makalenin yayınlanmasını müteakip Tavora Portekiz, Brezilya ve Portekiz kolonileri (Mozambik vb) için konut şemaları geliştirmiştir.

1955 yılında Portekiz vernacular (yerel) mimarisini detaylı olarak incelemeye başlamış ve sonucunda 1961 yılında 'Portekiz Halk Mimarisinin İncelenmesi' (A Survey of Popular Architecture in Portugal) çalışmasını yayınlamış ve tüm bu çalışmaları sonrasında Tavora dönemin meslek pratiğinde, Porto Mimarlık Okulu öğrenim sisteminde ve sonrasında önemli etkileri olan 'Permanent Modernity' (zamansız/kalıcı modernite) kavramını, manifestosunu geliştirmiştir. Bu manifesto Siza'nın ve Porto Mimarlık Okulu ekolünde yetişen mimarların çoğunda kalıcı izler bırakmıştır.

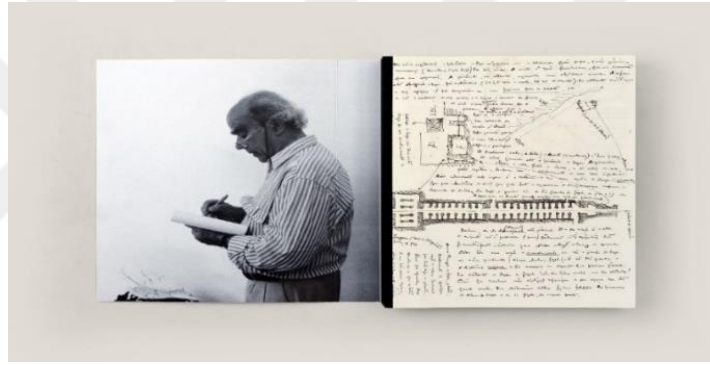
Tavora'nın makalesindeki bu yaklaşımını ('neo vernacular quasi-brutalist approach' by Frampton 2006) 'Yeni Yerel Yarı Brütalist' yaklaşım olarak

tanımlayan akademik düşünürler olmuştur, buna en iyi kanıt olarak Tavora'nın Quinta'da Conceicao Park'ta projelendirmiş olduğu 'Tennis Pavilion' yapısı gösterilmektedir. Siza'nın da Tavora ile çalışmaya başlaması tam da bu zamana, 1955 yılına rastlamaktadır, ardından 1961 yılına kadar Porto Mimarlık Okulunda birlikte çalışmaya devam etmişlerdir (Fernandes, 2015)

Tavora'nın özellikle Porto ve Lizbon'da yapmış olduğu çalışmalar ülkesinin baskıcı, kısıtlayıcı Salazzar Yönetimi diktatörlüğü altında olmasına rağmen çağdaş Avrupa mimarlığının oluşumunda etkin rol oynamıştır.

Tavora'nın yaklaşımını özetleyen çalışmalarından örnekler,

Santa Maria de Feira Marketi, Santa Maria (1947-1950) (Bu projede Siza okul döneminde kısmen de olsa çalışmıştır.)

Şekil 4.2 Fernando Tavora / Sketch - www.fba.pt

Şekil 4.3 Santa De Feira Market 1950 - allposter.com

Şekil 4.4 Casa Dos 24 Konut - wikimedia.org

Şekil 4.5 Casa Dos 24 Konut-allposter.com

Şekil 4.6 Casa Dos 24 Konut-flickr.com

4.2.2 Carlos RAMOS (1897-1969)

Porto Mimarlık Okulu profesörlerinden olan Carlos Ramos aynı zamanda Siza'nın da mimarlık öğrenimini boyunca okuldaki önemli hocaları arasında yer almaktadır.

Tavora'nın 1961 yılında yayınlamış olduğu çalışmaya destek vermiş olan Ramos aynı zamanda Tavora'nın Porto Mimarlık Okulu'na eğitmen olarak katılmasını istemiştir. Tavora ve Ramos iki farklı kuşağı temsil etseler de; dönemleri itibariyle belirsizlik, öngörülemeyen koşullar ve baskılayıcı bir rejim ortamında

bulunmalarına rağmen Portekiz mimarlık kültürünün gelişmesine önemli katkıları olmuştur (Frampton, 2006, p12). Bu ikilinin birlikteliği, farklı yollardan başarılı adımlar atmalarına vesile olmuştur. Ramos 'Ulusal Modern Mimarlar Organizasyonu'nun (ODAM) başkanlığını yapmıştır (1947-1952), Tavora ise dönemin 'Uluslararası Modern Mimarlık Kongresi (CIAM)'da Portekiz Elçisi olarak görev almıştır (1954-1959) ve sonrasında bu süreç 1960 yılında yapılan Dünya Tasarım Konferansı'na katılımıyla sonuçlanmıştır.

Portekizli mimarların ülkenin yerel mimarlığının modern yorumlarına yönelik yaptıkları çalışmaların denemelerinin olduğu dönem ile Siza'nın meslek hayatına başlaması aynı zamana rastlamaktadır (1955).

4.3 Avrupa ve Kuzey Amerika'da Modernizm Akımının Öncül Temsilcileri

Mimarlık; tasarlanmanın benzersiz ve etkileyici bir yoludur diyen Siza'nın çalışmalarında 20. yüzyılın modernist mimar ve teorisyenlerinin fikirlerinin etkisi görülmektedir. Siza, çalışmalarının başlangıcından itibaren projeye dair tüm kısıtlamalarla yüzleşmek gerektiğini savunur ve bunu yaparken modernist felsefeden kopmadan yerel kültür ve doğanın birlikteliğini en iyi şekilde sağlayarak yapısal çözüm üretmenin önemine vurgu yapar. Siza için, herhangi bir projenin özü sürekli ve sabırlı bir araştırmadır ve ilk çalışmalar ile son teklif arasında, huzursuzluk ve güvensizliklerin uzun bir yolu vardır, bu durum bugünün yapılarının, şehirlerinin gerçekliğiyle daha uyumlu cevaplar bulmak için önceden tasarlanmış modelleri görmezden gelen bir süreçtir. Katı kalıplara bağlı kalmadan tasarımı rasyonel olarak özümseyen ve yer ile bağını koparmadan "bir yer ne olduğuna değer ve ne olabilir ya da olmak ister" sorusuna cevap arayan rafine modern mimarlık ürünleri tasarlayan Siza 20. yüzyılın Avrupa ve Kuzey Amerika'da modernist çalışmalarıyla öne çıkan isimlerden etkilenmiştir.

4.3.1 Frank Lloyd WRIGHT (1867-1959)

Siza'nın çalışmalarında, söylemlerinde ve yazımlarında dönemin öncü mimarlarından Frank Lloyd Wright'ın önemli etkileri olduğu anlaşılmaktadır. Siza özellikle; Wright'ın organik mimari yaklaşımını ve yapıyı oluşturan tüm

elementlerin bir birleriyle ve bütünlükle etkileşim içinde olduğuna olan inancını çok önemseydiğini belirtmektedir (Uzun, 2015).

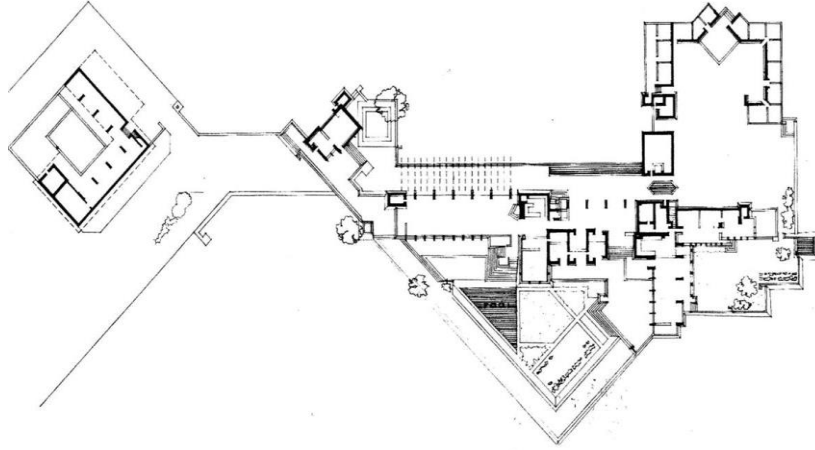
Wright'ın Pensilvanya'da yapmış olduğu (Kaufmann Residence) Fallingwater (1936-1939) evini Siza modern mimarlıkla doğanın en iyi birlikteliklerinden birisi olarak tanımlamaktadır. Bu yapıda özellikle merkez çekirdek/duvar ve ona ilişik diğer duvar blokları üzerinden doğa öğelerine özellikle de su üzerine uzayan konsol döşemeler dikkat çekmekte, bütüne baktığımızda yapı merkezinden dışarı akarcasına eklenilen mekan kurgusu, iç ve dış mekan ilişkisi, peyzaj ve yapının alanı arasındaki ilişki üst düzeyde başarılıdır (Nobrega, 2012).

1960 yılında Tavora dünya gezisi sırasında Wright'ın Fallingwater konutunu ziyaret etme fırsatı bulmuştur (Şekil 4.7). Bu tarih aralığında Siza'nın 'Boa Nova Tea House' proje yarışmasına çalıştığını belirtmek önem arz etmektedir. Ayrıca Siza'nın 'Leca de Palmeira Ocean Swimming Pool' (1966) proje sunum, plan düzlemi gibi çalışmalarında Wright'ın Taliesin West projesinden izler görülmektedir. Bu projedeki net temiz strüktürel kurgu ve doğanın doğal bir uzantısıymış gibi konumlanan yapı tasarımı dikkat çekmektedir.

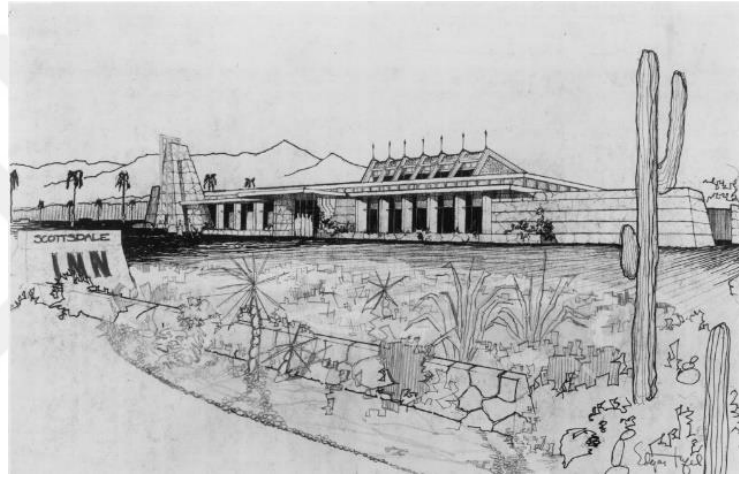

Şekil 4.7 Fallingwater House - researchgate.net

Siza'yı en çok etkileyen yapılardan birisi de Phoenix çöl doğasında Taliesin West (1937-1959) yazlık konutudur.

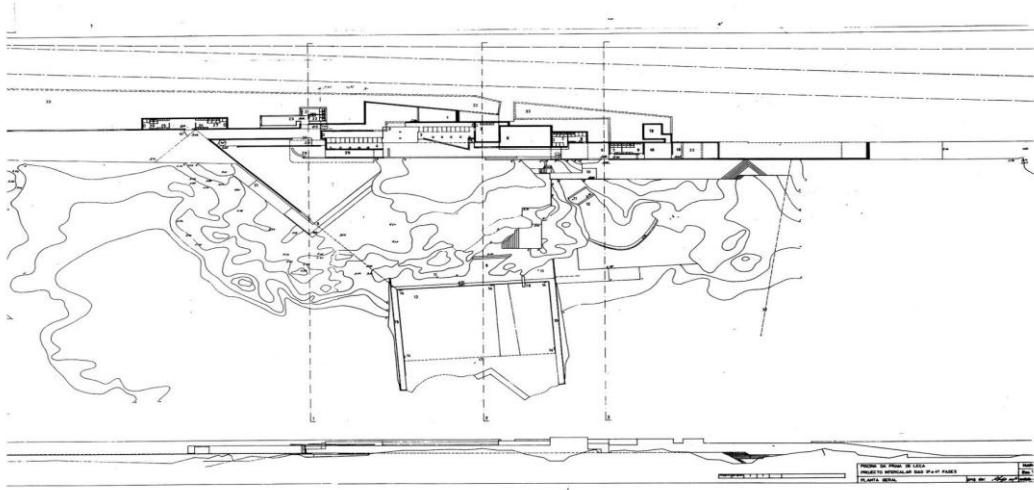
Şekil 4.8 Taliesin West House - archinet.com

Şekil 4.9 Taliesin West House Sketch - blogs.cul.columbia.edu

Şekil 4.10 Taliesin West House - doney.net

Şekil 4.11 Ocean Swimming Pool Plan- wordpress.com

4.3.2 Alvar AALTO (1898-1976)

Fin asıllı mimar İskandinav Modernizmi'nin öncüsüdür. Mimarın çalışmalarında İskandinav tasarımcılarının doğa ve doğal malzeleri birlikte kullanımını modern mimarlığın teknolojik olarak gelişiminde birleştirdiği görülmektedir. Siza bir çok söyleşisinde mimarlık öğrenimi süresince Aalto'nun çalışmalarından çok etkilendiğini belirtmiş ve Fin asıllı mimarın çalışmalarındaki rasyonellik ile duygusallığın birlikteliğinin, ifadenin berraklığının kendini daima etkilediğini söylemiştir (Siza, 2009).

Aalto'nun kendi ailesi için yapmış olduğu 'Villa Mairea' (1938-1941) konut projesinde mimar yapı içi ve dışında doğal malzemeleri kullanmış (Şekil 4.13), zamanın modernist mimari yaklaşımlarında nispeten ihmal edilen doğal çevre ile yapı ilişkisinin kurulmasında titiz ve samimi çaba harcamıştır (Brinco, 2016).

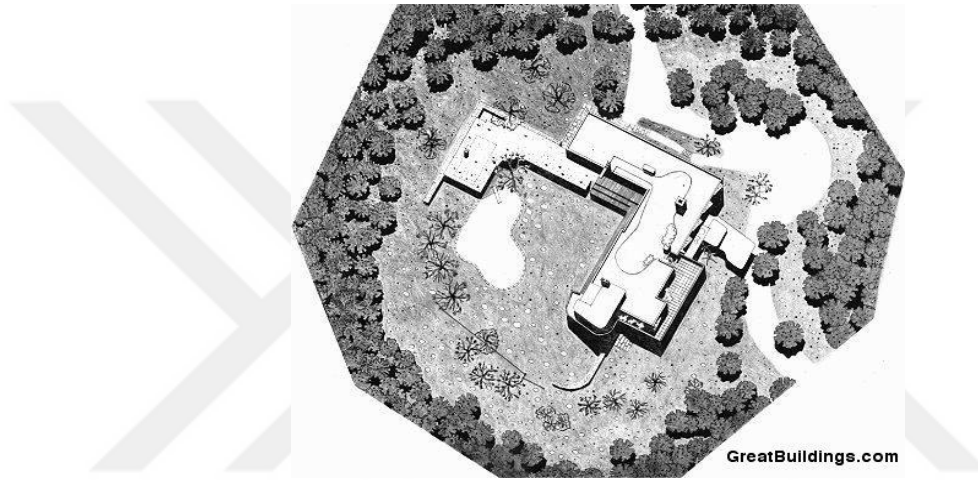
Aalto Birinci Dünya Savaşı sonrası modern hareketin öncülerinden ayrılarak modernizmin incelikli, insancıl ve sıcak hissiyatla oluşması ve oluşumunda temel olarak makina ve mekanikten çok doğanın ilham kaynağı olmasına vurgu yapmıştır.

Aalto'nun 1952 yılında tamamlanan 'Saynatsalo City Hall' yapısının yaklaşım platformları (Şekil 4.14), merdiven, tek eğimli çatılar (Şekil 4.16), dokunsal

malzeme kullanımı gibi öğelerinin etkilerini Siza'nın Boa Nova Tea House projesinde açık görülmektedir (Şekil 4.15).

Siza özellikle savaş sonrasında 1950'li yıllarda Portekiz mimarlık dünyasını etkileyen en önemli ismin Aalto olduğunu söylemiştir. Ancak bu etkinin sıklıkla kavram ve içerikten çok form etkisi olarak belirdiğini söylemiştir (Siza, 1997).

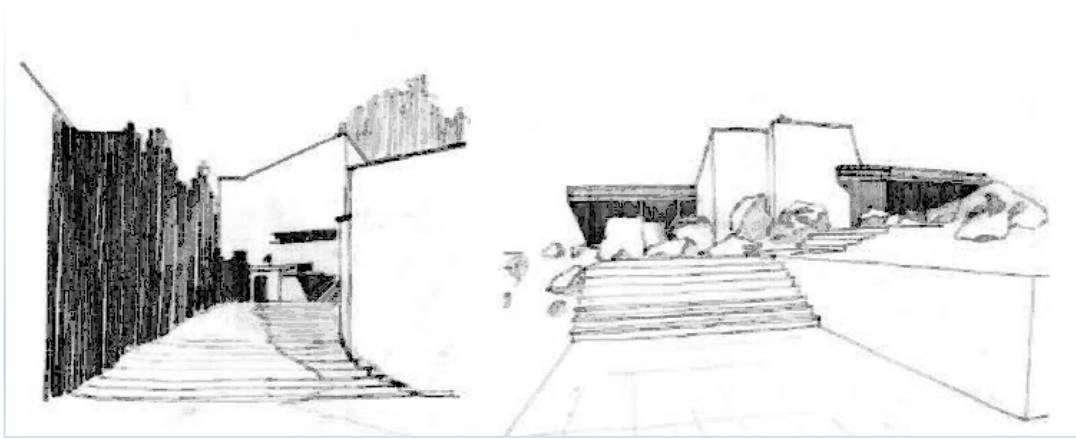
Siza 1968 yılında Portekiz vatandaşlarının serbest seyahat hakkı kazanması sonrasında Hollanda, İsviçre ve özellikle ilgi duyduğu Finlandiya'yı görme ve Aalto'nun yapılarını inceleme olanağı bulmuştur (Sampaio, 2015).

Şekil 4.12 Villa Maiera - greatbuildings.com

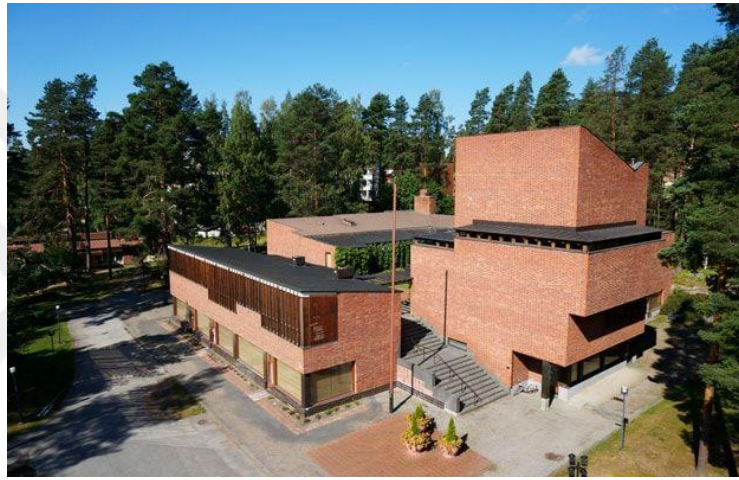

Şekil 4.13 Villa Maiera - usmodernist.org

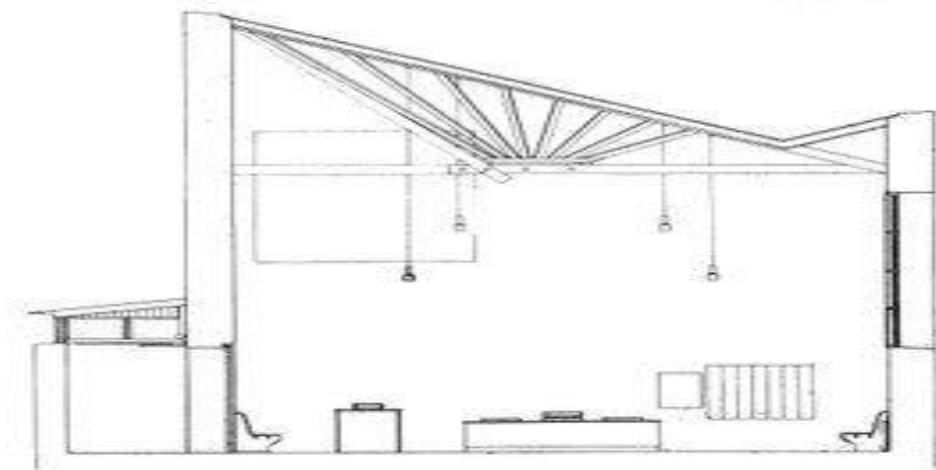

Şekil 4.14 Saynatsalo City Hall

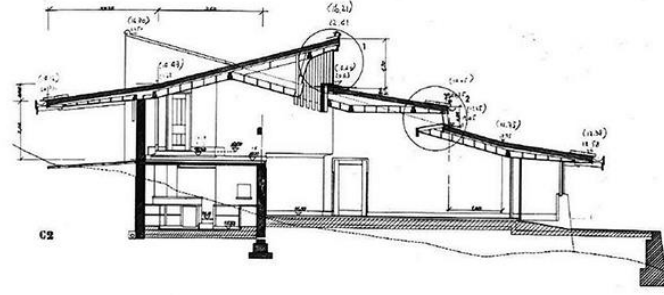
Şekil 4.15 Boa Nova Tea House

Şekil 4.16 Saynatsalo City Hall - visitjyvaskyla.fi

Şekil 4.17 Saynatsalo City Hall Kesit (Aalto) 1949-1952
actar.com

Şekil 4.18 Boa Nova Tea House Kesit (Siza) 1956-1963 - actar.com

4.3.3 Ludwig Mies Van der ROHE (1886-1969)

1886 yılında dünyaya gelen Alman asıllı mimar, tüm dünya tarafından modern hareketin öncülerinden biri olarak kabul edilmektedir.

Mimarın 1929 yılında gerçekleştirilen 'Barcelona Pavilion' yapısı yatay bir çatı altında cam ve mermer panellerle, duvarla bölünen mekanlardan oluşmaktadır. 20. yy Modern Mimarlığı'nın en önemli örneklerinden birisi olan bu geçici yapı 1986 yılında tekrar inşa edilerek ziyarete açılmıştır.

Siza'nın Ocean Swimming Pool projesinde Rohe'nin Barcelona Pavilion projesine benzer sıkı geometrik bağlam, boylu boyunca uzanan üstün perpektif açıları, baskın yataylık ve Barcelona Pavilion'un mekan ve hacimler arası geçiş kurgusuna benzer yansımalar dikkat çekmektedir (Şekil 4.19).

Şekil 4.19 Barcelona Pavilion 1929 (Rohe) & Ocean Swimming Pool 1966 (Siza) - World Academy of Science

Şekil 4.20 Barcelona Pavilion & Ocean Swimming Pool - actar.com

4.4 Güney Amerika'da Modernizm Akımının Öncül Temsilcileri

Siza'nın yaşamında Güney Amerika mimarlık ürünleri her zaman dikkat çekmiştir. II. Dünya Savaşı sonrası dönemde Güney Amerika'da üretilen özellikle Brezilya'da Niemeyer öncülüğünde ortaya çıkan ürünler hep dikkat çekici olmuştur. Siza bu dönemde Güney Amerika'da üretilen eserlerin Avrupa ve Kuzey Amerika'da üretilen mimarlık eserlerine nitelik ve nicelik olarak eşlik eder düzeyde olduğunu belirtmektedir. Brazil ve Rio de Janeiro gibi şehirlerin bu anlamda batının modernizminden kök aldığını ve bunu ondan tamamen farklı olan sosyal doku, renk ve iklim ile harmanlayarak özgün ve nitelikli eserler ürettiğini söylemektedir (Ilescas Marin, 2017).

4.4.1 Oscar NIEMEYER (1907-2012)

1907 yılında Rio de Janeiro Brezilya'da dünyaya gelen mimar, 1934 yılında 'Escola de Belas Artes Brazil' (Brezilya Güzel Sanatlar Okulu) Mimarlık Bölümü'nden mezun olmuştur. Bu yıllar Brezilya tarihinde 1930 devrimi sonrasında politik olarak geçiş dönemi olarak görülmektedir. Bu dönem Brezilya modernizm hareketi içinde anahtar rol oynamıştır. Ulusal hükümetin kurumsal avantgarde duruşu içerisinde; Oscar Niemeyer kariyerinin başlangıcındaki bu dönemi modern tarih bağlamında nadir ve zayıf bir tat, hassasiyet olarak konumlandırmıştır (Glancey, 2000, s.190).

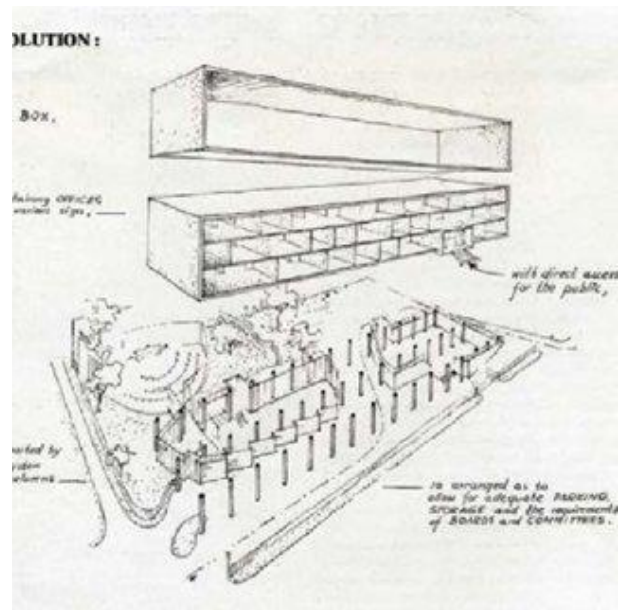
Niemeyer 1934 yılında mezuniyeti sonrasında mimar Lucio Costa ile ortaklık yaparak 'Brezilya Sağlık ve Eğitim Bakanlığı' (1937-1942) binası projesini gerçekleştirmişlerdir (Şekil 4.21). Bu çalışmada Le Corbusier de onlarla birlikte çalışmıştır. Sonrasında 1957 yılında Niemeyer, başkent Brazil şehrinin master

planının hazırlanması için hükümet tarafından sorumlu mimar olarak görev almış ve birçok önemli yapının projelendirilmesini yapmıştır.

Niemeyer'in çalışmalarında modern mimarlık yaklaşımlarının önceden tahmin edilemeyecek şekilde karşılık bulmasına olan vurgusu önem arz etmektedir; zira Brazil'de ve Rio de Janeiro'da yaptığı çalışmalarda özellikle coğrafyadan, çevrede bulunan dağlardan, kumsaldan, atlantik okyanusundan etkilendiğini onlardan ilham aldığını belirtmiştir (Glancey, 2000, s.190). Bu fiziksel etkilenimler; Niemeyer'in mimarisinde akışkanlık modern hareketin organik bir parçası gibi varlık bulmakta ve Siza'nın erken çalışmalarında bu etkiler görülmektedir.

Şekil 4.21 Ministry of Health and Education Building - study.com

Şekil 4.22 Ministry of Health and Education Building Sketch - researchgate.com

Alvaro SIZA'nın Yer'leri ve Mimarisi

1933 yılında dünyaya gelen Siza'nın çalışmaları rasyonel yaklaşımın önemli örneklerini kapsamaktadır. Projelerinin neredeyse tamamında doğal ve kültürel çevre ile uyum, rasyonalist ve organik unsurları birleştirdiği görülmektedir. Ancak bu genel yaklaşım her yer için farklı bir yapı ve kurguyla meydana getirilmektedir.

Siza projelerinde modernizme olan bağlılığından kopmadan tarihe ve geleneğe karşı özenli bir duruş sergileyerek, yapıcı gerçekliğin damgasını basarak, ustalıkla, yer'lerle ilişki kurarak tasarım yapmıştır. Siza'nın bağlam konusundaki endişesi, mevcut morfolojinin potansiyellerine değer veren bir projelendirme yöntemine yol açar ve bu, 1963 tarihli "Boa Nova Çay Evi" gibi bir çok projesinde gözlemlenir. Siza'nın tüm çalışmalarında mimarının bir yer inşa etme kaygısı ve yeteneğini görülmektedir.

Siza, çizimi, kendini ifade etmenin bir yolu olarak kullanmıştır. Çalışmalarındaki ifade teknikleri ve neredeyse tüm tasarım kararlarını içeren eskiz çalışmaları mimarın baskın karakterinin kağıda yansımasıdır.

5.1 Boa Nova Tea House, Leça da Palmeira, Portekiz 1958 - 1963 (1991'de yenilendi)

Motasinhos bölgesinin uç kıyılarında kayalıklar üzerine inşa edilen bu yapının konumlandığı alanın yakın çevresinde ince bir yol, deniz feneri ve küçük bir şapel bulunmaktadır. Peyzaj ve topoğrafya yeri anlamak için tasarlanmış bir yapı için uyarıcı bir etki ve ideal bir ortam sağlamaktadır (Siza, 2015). İlk yapılarından olan bu yapıda Siza topoğrafik verileri yapı ile çok dikkatli bir şekilde birleştirmiştir.

Siza "doğaya yaklaşım koşullara bağlıdır ve doğal olanla insan tarafından yapılan şey arasında belirli mesafe olması gerektiğini düşünüyorum; ancak ikisi arasındaki diyalog da gereklidir" der ve bu yapısının buna iyi bir örnek olduğunu söyler.

Proje ziyaretçiyi yapıya girmeden durmaya zorlayan, alçaltılmış giriş sundurması ve artan geometrik düzende tasarlanmış beyaz duvarlar, basamaklar ve zeminlerden oluşur. Yapının oturduğu topoğrafyanın kayalık dokusu yapı iç

mekanları ile dikkatli bir şekilde entegre edilmiştir. Topoğrafyaya çok iyi konuşlanan yapı doğa içerisinde yer yer ortaya çıkar kaybolur, ancak asla tam olarak görülmeye anlaşılmaya olanak vermez. Siza yapının topoğrafik yer ile kurduğu ilişkide; deniz, kayalık, manzara ve şapel bağlamının karmaşıklığı hakkındaki endişelerini vurgular ve mimari üretimin oradan nasıl olacağını işaret ettiğini söyler. Yapının mimarisi açıkça bölgesel özelliklere sahip olmasa da, peyzaja ve mevcut topoğrafyanın doğal bir unsuru gibi sahaya oturması; yerleri, kimlikleri atmadan yerin ruhunun korunarak yeninin inşa edilebileceğinin önemli bir örneği olmuştur (Frampton, 2000).

Mimar ilk deneyimlerinden olan bu yapı tasarımı için; bu kadar zengin bir bağlam içerisinde ifade yoğunluğunu rafine etmede ve duyarlılığın iyileştirilmesi için son derece yararlı bir egzersiz olduğu ifadesini kullanmıştır. Siza binanın özerkliğini preexistia (önceden varolan) ile bağdaştırmak gerekiyordu demiştir (Siza, 1992). Bu nedenle Boa Nova Tea House yapısının, zahmetli bir topoğrafik çalışmanın yanı sıra, doğal manzara ile içsel bir endişeyi ortaya koyduğu görülmektedir (Nobrega, 2012).

Şekil 5.1 Boa Nova Tea House - archdaily.com

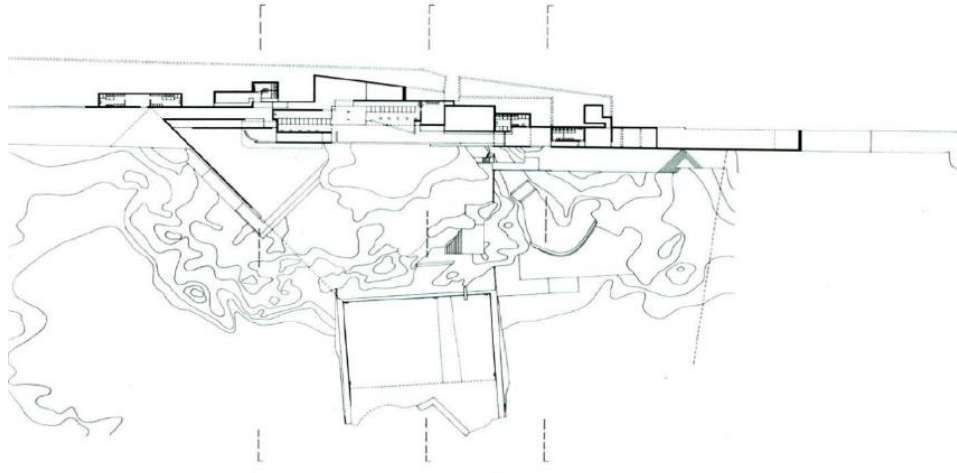
Şekil 5.2 Boa Nova Tea House - archdaily.com

5.2 Ocean Swimming Pools, Leça da Palmeira, Portekiz 1961 – 1966

Leça de Palmeira da kıyıda kayalık formasyona konumlanan gel-git havuzları yol boyunca uzanır. Havuz, yol ile kıyı arasında kıyı duvarına yaslandığı için yoldan algılanması neredeyse imkansızdır.

Peter Testa'ya göre "havuzlar karadan denize geçişi organize eden pürüzsüz üç boyutlu açıklık" olarak işlev görür. Frampton ise bu açılımı beş kademeye ayırır bunlar; yol, Balnearia (sahil yapısı) binası, kayalık oluşum, kayaya kaplanmış havuzlar ve nihayet denizin kendisi (Şekil 5.4). Proje genel olarak plajın kayalıklarında oluşan küçük bir gölün ve beton duvarların stratejik kullanımı ile manipule edilmiş, iki havuz ve destekleyici bir bina tanımlayan topoğrafik bir yerin kullanılmasından oluşur. Frampton bu yapı için "her şey marjinal, kayalık bir oluşum ve deniz arasındaki ince arabuluculuk etrafında döner ve yapıyı oluşturur" demektedir (Frampton, 2000).

Siza, bu yapısında "kayalara dokunmadığını suyun muhafaza edilmesi için duvar kullanarak sadece doğal olmayan olarak kabul edilebilecek bir şey ekledim" der. Böylece mimar mevcut yere en az elemanla titiz bir kompozisyona dayanan kesin ve aşırı olmayan bir müdahale yapmıştır. Siza bu yapısında yollar, platformlar, merdivenler ve parapetler aracılığıyla kayalara entegre edilmiş özenle ifade edilmiş bir geometri, yer'e kimlik getiren özerk bir dil ortaya çıkartmıştır (Şekil 5.4). Bu yaklaşımı plaj kumunun grimsi sarı rengi ile devamlılık arzeden, çıplak beton yüzeylerin dokusu, külümsü rengi ve metal yüzeylerin (kapakların vs) oksitlenmiş bakırına (Şekil 5.5) kadar uzanan renkler paletinde de görebiliriz (Rohrbacher, 1998).

Şekil 5.3 Ocean Swimming Pool - pikosy.com

Şekil 5.4 Ocean Swimming Pool - archdaily.com

Şekil 5.5 Ocean Swimming Pool- archdaily.com

Şekil 5.6 Ocean Swimming Pool - thisispaper.com

Şekil 5.7 Ocean Swimming Pool - thisispaper.com

5.3 Alcino Cardoso Evi, Gateria Moledo, Portekiz 1971 – 1973

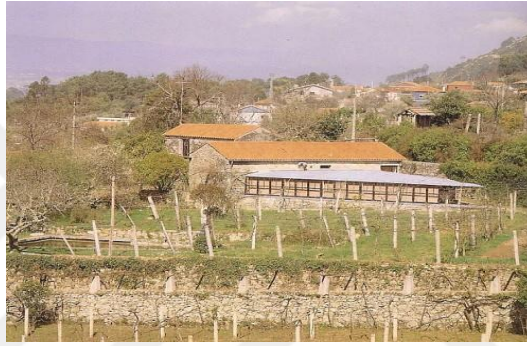
Alcino Cardoso Evi, Atlantik kıyısında Gateria köyünde tipik bir kırsal alanda inşa edilmiştir. Mevcut yapılarla birlikte değerlendirilerek sahibi tarafından turizm kullanımına dönüştürülmek istenen bir şarap çiftliği olan bu alanda Siza keskin bir geometriye sahip yapı ile eklenmiştir. Siza, projede kendini en çok endişeye sevk eden konunun modern ve geleneksel arasındaki diyalogu teşvik eden ancak “yeniye en aza indirgeme çabası” ve tarihin şimdiki ile yeniden karşılaşmasında bölgesel yorumlarla yüzleşmek olduğunu söylemiştir (Sampaio, 2015).

Siza burada çiftliğin Şarap evi imajını korumaya çalışmış ve örneğin mevcut durumda bulunan asmaların kaldırılarak yerine portakal ağaçları dikilmesini reddetmiştir, yeni ve eskiyi belli belirsiz kaynaştırmayı başararak yerin mevcut dokusunu korumayı sağlamıştır. Bu yapısında Siza geleneksel yapı karakterini korumak adına sadece yerel ve doğal malzemeleri kullanmanın yanında tüm peyzaj ve topoğrafik verilere en az müdahaleyi sağlayarak yeni yapının mevcut

konumdaki yerini eski ile birlikte daha bütüncül bir şekilde ele almıştır. Yapı sanki orada hep varmış gibi doğaya adapte olmuştur (Şekil 5.8).

Şekil 5.8 Alcino Cardoso Evi Cephe, Plan - pinterest.com

Şekil 5.9 Alcino Cardoso Evi - photoblog.com/cabecilha

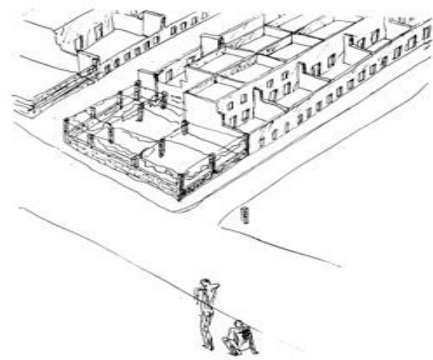
5.4 Evora Quinta Da Malagueira Sosyal Konut Yerleşimi, Evora, Portekiz 1973 - 1977 ve 1977-1995

Bu proje Evora şehrinde 27 hektarlık bir çiftlik alanının kamulaştırılarak şehrin kentsel çevresini geliştirecek sosyal konut projesi işini kapsamaktadır. Siza projeyi kurgularken mevcut tarihi dokuyu baskılamayan, manzaraya duyarlı ve mevcut Santa Maria mahallesiyle bağlantıya önem veren bir yaklaşım benimsemiştir. Siza burada öncelikli olarak evlerin evrimsel tipolojisini 16. yy'dan kalma mevcut 'Evora Su Kemerli' boyunca uzanan ve tüm alt yapı şebekesinin bu su kemerinin oturduğu topoğrafyaya uyarlanarak yayılması esasına göre düzenlemiştir (Şekil 5.11). Siza'nın bu projede söylemi açık ve net olarak modern ve rasyoneldir. Ancak yüksek bacalar ve mermer girişlerle geleneksel unsurları da barındırmaktadır (Şekil 5.12). Mimar kendi ifadesiyle bu proje için "geçmişin izleriyle uyum sağlayacak bir kumaş" yaratmaya çalıştığını söylemiştir. Yapım aşamasında

bölgeden çıkarılan doğal malzemeler ve geleneksel yapım teknikleri kullanılmıştır. Tasarım safhasından itibaren yerel kullanıcılarla diyalog kurulmuş ve tüm süreç boyunca onların görüşleri ve katkılarına olanak verilmeye çalışılmıştır.

Şekil 5.10 Evora Sosyal Konut Yerleşimi - area.arch.it

Şekil 5.11 Evora Sosyal Konut Yerleşimi - WordPress.com

Şekil 5.12 Evora Sosyal Konut Yerleşimi - pinterest.com

5.5 Van Der Venne Parkında Konut, Lahey, Hollanda 1984 - 1988

Kapalı otopark alanı üzerine yerleşen yapı iki konut ünitesi, dükkan ve parkla ilintilendirilen projede tuğla ve sıvanın birlikteliğiyle Hollanda yerel mimarisinin etkilerini taşımaktadır.

Yapı tasarımında mevcut kapalı otopark girişi de düzenlenmiştir. Üçgen şekilli arsaya oturan yapı kavisli plan formu, düşey hatların birlikteliğindeki uyum, büyük cam yüzeyler, teras, yatay ve düşeydeki köşeli formlar ile dikkat çekmektedir (Şekil 5.17).

Yükseltilmiş bir terasla girilen konutlardan birisi park bekçisi için, altında bisiklet satış dükkanı olan kütle ise lojman olarak tasarlanmıştır. Yapıda dikkat çeken önemli bir nokta da yapı alt katında konuşlanan mekanların (dükkan vb) park kotuna göre aşağıda olması; bu alt kısımların üzerinde tasarlanan konut alanları için bir kaide izlenimi vermesidir. Yapıdaki başka bir özellik konutlardan birinin beyaz sıvalı yalın ve daha modern bir çizgiye sahip olması diğerinin ise tuğla ağırlıklı cephelere sahip olması ve daha kapalı bir duruş sergilemesidir. Tuğla ağırlıklı cephe yapının konuşlandığı bölgenin genel karakteristiğini yansıtmaktadır (Şekil 5.13).

Siza'nın biri birinin zıttı öğeleri heyecan verici ve hassas bir denge ile biraraya getirmesi, yapıyı tasarlarken bina cephesinin aynı zamanda parkın da sınırını belirleyen bir duvar olarak konumlanmasına olan özeni bunu yaparken cephelerin daha ağır ve sert görünümlü olmasına çalışması mimarın çabaları arasındadır.

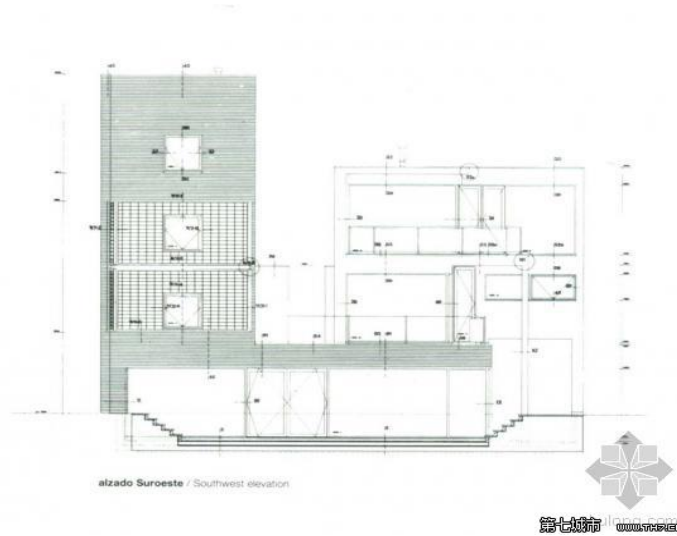
Siza'nın çalışmalarının genelinde gözlemlenen tesadüfilikten uzak yaklaşımı, çok sayıda niteliğin gelişebilecek bir durum, denge öneriyor olması ve son detayına kadar dikkatle özenle çalışılmış projelerine önemli örneklerden birisi olarak bu yapısı değerlendirilebilir. Yapının kot olarak mevcut zeminden aşağıda konumlanması yer ile bağını kuvvetlendirerek sanki yerle bütünleşmiş ve onun bir parçasıymış gibi yükselerek şekil bulduğu algısını yaratmaktadır (Şekil 5.14).

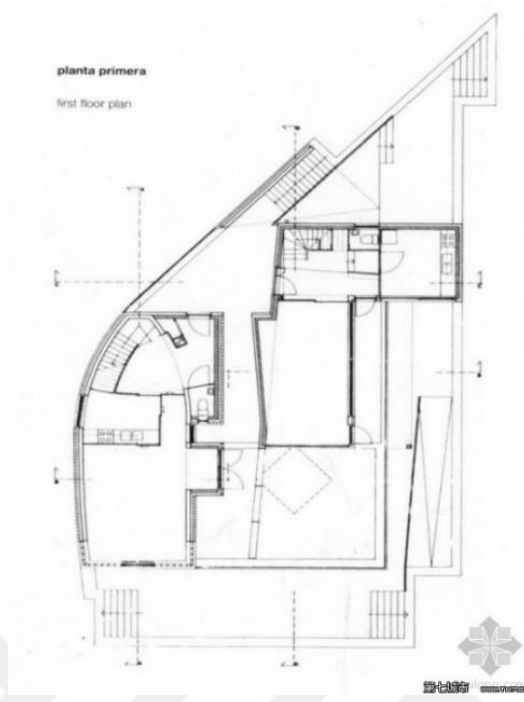
Şekil 5.13 Van Der Venne Konutu - spaceofconflict.blogspot.com

Şekil 5.14 Van Der Venne Konutu - spaceofconflict.blogspot.com

Şekil 5.15 Van Der Venne Konutu Kesit - spaceofconflict.blogspot.com

Şekil 5.16 Van Der Venne Konutu Plan - spaceofconflict.blogspot.com

Şekil 5.17 Van Der Venne Konutu - [pinterest](https://www.pinterest.com) – Almeriy

5.6 Galician Çağdaş Sanat Müzesi, Santiago de Compostela, İspanya 1988-1993

Galician Çağdaş Sanatlar Merkezi; Santo Domingo de Bonalval Manastırı bitişiğinde inşa edilmiştir. Siza'nın birçok yapısında görüldüğü gibi bu yapıda yalın çizgiler ve yerel malzemeler ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Örneğin tüm cephelerde yerel doğal taş, mermer kullanımı, zemin kaplaması olarak yerel masif ahşap malzemeler kullanımı dikkat çekmektedir (Şekil 5.18). Yapı içi net sade çizgiler temiz yalın yüzeyler ve beyaz renk düz satırlarla sonlandırılmıştır.

Bu yapıda en önemli yaklaşımlardan biri, farklı kademelerde tasarlanan teraslarla çevre topoğrafyasına uygunluğu ve yapının sanki hep oradaymışçasına bir etki yapmasıdır. Yapı bütün içerisinde sokak tarafındaki tepenin tamamlayıcı bir ögesi gibi algılanma sağlanmaktadır. Mimar bu yapı ile ilgili açıklamalarında öncelikle bu projeye davet edildiğinde yakındaki tarihi manastır nedeniyle komisyonun yapılacak olan yapıyı bir nevi saklamasını istemelerine ve yapılacak yapının sanki yanındaki manastır ve herşeye zarar vereceği düşüncesine, çekincesine sahip olduklarını belirtmiştir. Mimar burada yapılacak olan bir müze ve sanat merkezi yapısının bitiştirteki manastırın bir eklentisi olmasının gerekliliğinin şart olmadığını belirterek bu tür yapıların kentteki varlığını güçlü bir şekilde hissettiren bir bina olması gerekliliği üzerinde durduğunu özellikle dillendirmiştir (Siza, 2005, s.66).

Yapının temel kurgusunda yeşil alanların hareketine eşlik eden, onları içeri alan, yapıyı bir yandan bahçeyle öte yandan da sokakla ilişkilendirmek çabası ön plandadır. Yapı, atrium, idari bürolar, oditoryum, kitaplık ve sergi salonlarından oluşmaktadır. Atrium ve idari bürolar sokağın tam karşısına, oditoryum ve kitaplık ise sokaktan uzağa, son olarak sergi salonları ise bahçenin sınırlarını belirleyecek şekilde konumlanmıştır. Çatı katında düzenlenen teras, anıtsal alanın manzarasının değerlendirilmesi Siza'nın yapıyı şehirle bütünleştirme kaygısının önemli bir belirtecidir (Kim, 2014).

Siza inşa edilen müzenin sadece yapıldığı zamanı değil, aynı zamanda yerin tarihini de yansıtmayı istediğini bu sebeple çoğu zaman uzun ve kör cephelerin "geçmiş

ile şimdiki arasındaki hassas dengeyi” sağlamak amacının sonucu olduğunu söylemiştir (Siza, 2005).

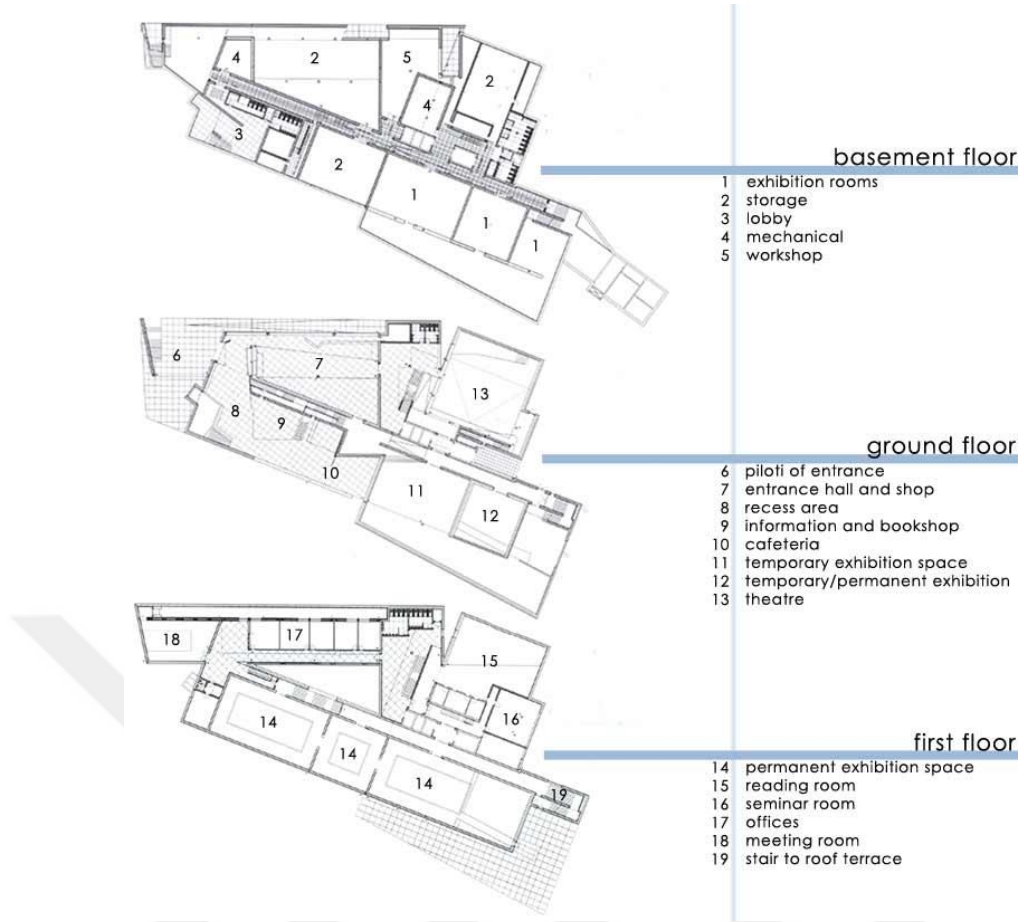
Mimarlık eleştirmenlerinin bir çoğu bu çalışmanın yere olan ilişkisi üzerine “Siza’nın yerden yaptığı okuma için meydanların baskın dokusunu, tipik oranları, inşa edilen kitleleri, soğuk Atlantik ışığının karakterini ve aydınlık iç mekanlar ile karanlık dış arasındaki kontrastı açıkça içeriyordur” ifadesine katılmaktadırlar (Şekil 5.21).

Şekil 5.18 Galician Çağdaş Sanat Müzesi - teNeues book

Şekil 5.19 Galician Çağdaş Sanat Müzesi - arc.school.nz

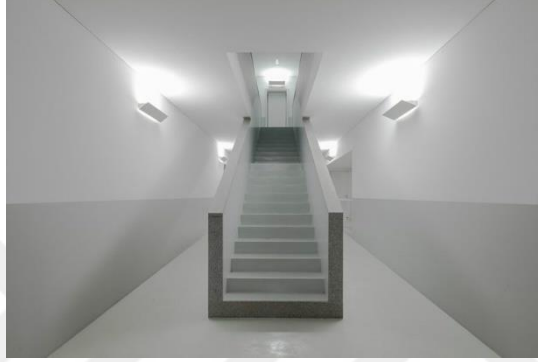
Şekil 5.20 Galician Çağdaş Sanat Müzesi Planlar - arc.school.nz

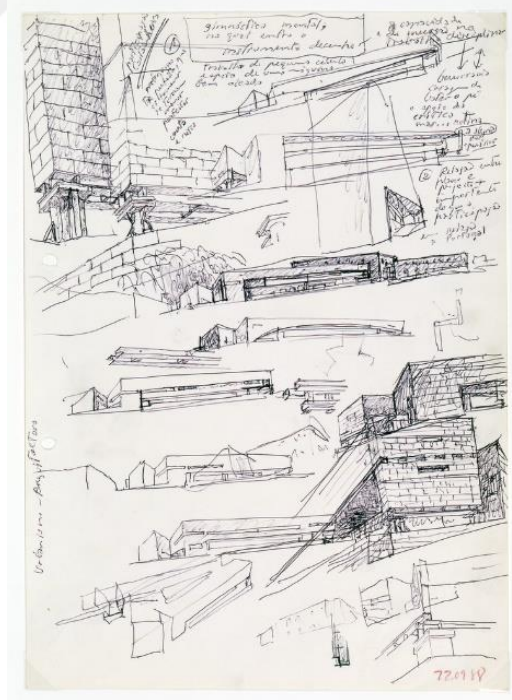
Şekil 5.21 Galician Çağdaş Sanat Müzesi - Pinterest-Lens of Fernando Guerra

Şekil 5.22 Galician Çağdaş Sanat Müzesi - arch2o.com

Şekil 5.23 Galician Çağdaş Sanat Müzesi - arch2o.com

Şekil 5.24 Galician Çağdaş Sanat Müzesi Sketch- cooperhewitt.org

5.7 Vieira De Castro Konutu, Vila Nova de Familaçao, Portekiz 1984-1994

Vila Nova de Familaçao şehrine hakim tepelerden birine oturan yapı, iki katlı olarak inşa edilmiştir. Yapının bulunduğu alan yoğun ormanlık bölgededir. Yapı alt katında güney cephesinde bulunan teras ve veranda ile şehir manzarasına açılmaktadır, tam ters yönde ise tepelik koru alanına yaslanmaktadır (Şekil 5.25).

Havuz ise yapının çevre ile bütünleşmesini ve arsadaki kayalıklar ile kuzey cephesindeki giriş arasındaki geçiş alanını tanımlamaktadır (Siza, 2001, s.74). Yapı zemin katındaki mekan düzeni birbirinin içine geçen kitleler, büyük yatay pencereler ve kapılar ile çok sayıda ışıklıktan oluşmaktadır. Yapının saf mimari karakterinin yer yer bozuk yer yer düzenli yatay ve dikey karkasa oturtulduğu görülmektedir. Yapının beyaz rengi ve sade yalın yüzeyleri konuşlandığı bölgede göze batmadan tarafsız ve huzurlu dingin bir yapı etkisi yapmaktadır. Görece olarak geleneksel yapı karakterini barındıran bu yerleşim bölgesinde Siza tasarladığı konut yapısıyla yeniliğin geleneğe meydan okumasına örnek teşkil edecek sade, duru bir yapı gerçekleştirmiş (Şekil 5.28).

Yapı iç mekan boyutları dış alanlara temas edermişçesine düzenlenen cephe açıklıklarıyla dış ve iç arasında kontrollü bir etkileşim sağlamaktadır. Duvarlar kullanıcıların doğa ile iç içe ama kontrollü bir etkileşim içinde olmasını sağlayan ana yapı öğeleri olarak kullanılmıştır (Şekil 5.25). Doğaya, oraya aidiyet hissi veren orada yaşayan insanlara yapıyla birlikte o yerin bir parçasıymış hissi kazandırmak amacını Siza bu yapısında ağırlıklı olarak gerçekleştirmiştir.

Şekil 5.25 Vieira De Castro Konutu - Pinterest-Duccio malagamba fotografia

Şekil 5.26 Vieira De Castro Konutu - lucvazgal.wordpress.com

Şekil 5.27 Vieira De Castro Konutu - ronembekerman.com

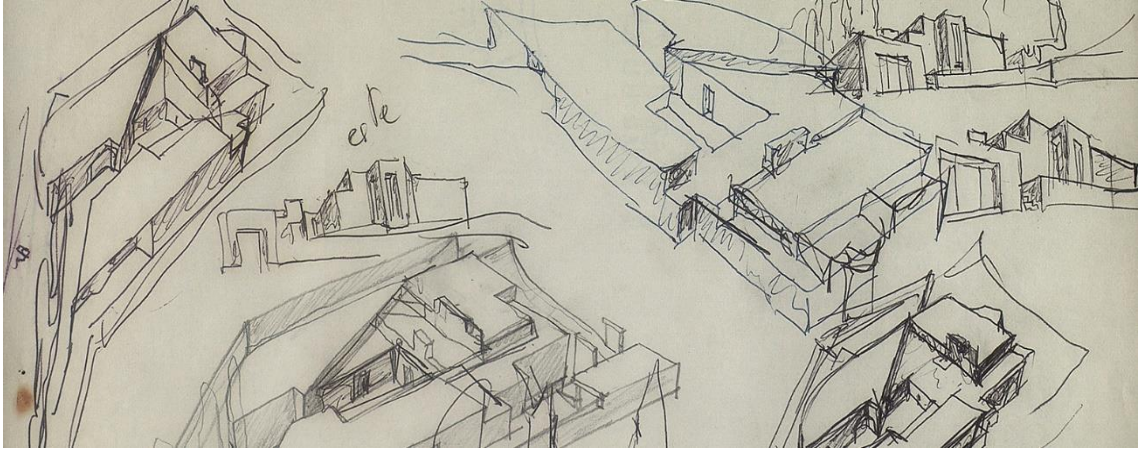
Şekil 5.28 Vieira De Castro Konutu
Pinterest

Şekil 5.29 Vieira De Castro Konutu
Pesquisa Google

Şekil 5.30 Vieira De Castro Konutu - pinterest - Pesquisa Google

Şekil 5.31 Vieira De Castro Konutu Sketch - gulbenkian.pt (Gulbenkian Art Library)

5.8 Porto Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Porto, Portekiz 1986-1996

Mimarlık Fakültesi, üçgen arsanın kuzeybatı yönüne konuşlanmıştır. Yapıların bu üçgen içerisine dağılımları iki kol şeklindedir bu kollar arasındaki açık avlu sirkülasyon alanı olarak düzenlenmiştir. Üçgen kolların kuzey yönünde kalan kanadı o cepheye yakın geçen otoyol ile kampus bağlantısını koparmak adına kesintisiz kütle olarak tasarlanmış ve bu kolda yönetim birimleri, toplantı

salonları, sergi salonu ve kütüphane planlanmıştır. Bu kol aynı zamanda diğer kolla arasında bağlantı kuran yatay ulaşım avlusunun üst kotunda kalmakta ve otoyol ile Duero Nehri'ne doğru bakmaktadır (Şekil 5.35).

Üçgen yerleşimin diğer kolunda ise kısmen alt kota oturan beş adet kütle bloktan oluşan yapılar düzenlenmiştir (Şekil 5.38). Bu yapılarda sınıflar, atölyeler ve öğretim üyelerine ayrılmış bürolar bulunmaktadır. Bu beş adet binanın dört adeti beş katlı diğer blok ise tek katlı galeri olarak projelendirilmiştir (Şekil 5.36). Bu galeri bloku diğer yöndeki alt kottaki diğer kanattaki yapı bloku ile yeraltı tüneli ile birbirine bağlamaktadır. Yapıda özellikle iki kat yüksekliğindeki okuma salonu kısmını aydınlatan omurga şekilli geniş çatı dikkat çekmektedir.

Şekil 5.32 Porto Üniversitesi Mimarlık Fak. - en.wikiarquitectura.com

Şekil 5.33 Porto Üniversitesi Mimarlık Fak. - arkitektuel.com

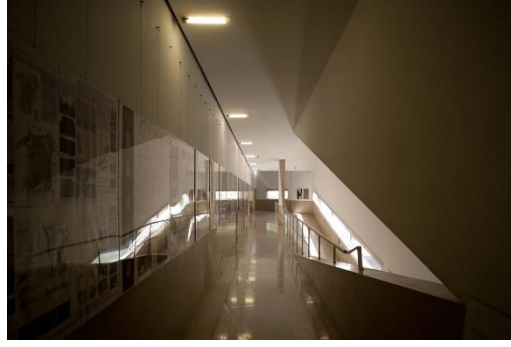
Şekil 5.34 Porto Üniversitesi Mimarlık Fak. - arkitektuel.com

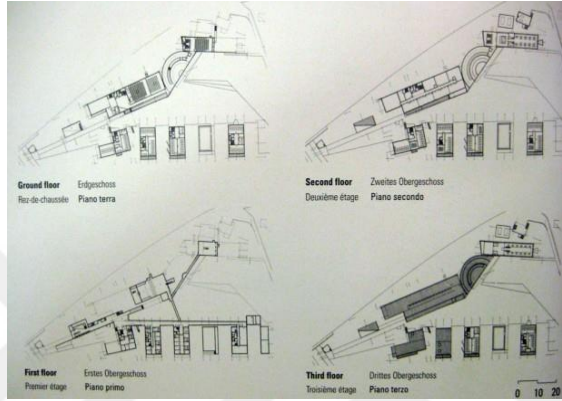
Şekil 5.35 Porto Üniversitesi Mimarlık Fak. - arkitektuel.com

Şekil 5.36 Porto Üniversitesi Mimarlık Fak. - arkitektuel.com

Şekil 5.37 Porto Üniversitesi Mimarlık Fak. - arkitektuel.com

Şekil 5.38 Porto Üniversitesi Mimarlık Fak. Plan - en.wikiarquitectura.com

5.9 Santa Maria Kilisesi, Marco de Canavezes, Portekiz 1990-1997

Porto'nun 40 km doğusunda inşa edilen Santa Maria Kilisesi'nin sadece bir kısmı kilise olarak tasarlanmış, diğer kısımlarında ise papaz evi, dini eğitim okulu ve konferans salonu düzenlenmiştir (Şekil 5.39).

İki kattan oluşan yapı dik eğimli topoğrafyaya oturmuştur. Yapının üst katı cemaat toplanma alanı, alt kat ise cenaze merasimlerinin yapılacağı şapel olarak tasarlanmıştır. Yapı etrafı yoğun trafik ve bir çok kalitesiz yapı ile çevrelenmiştir. Yapı çevresinin genel olarak bu heterojen dokudan oluşması bu yerin hassas bir şekilde organize edilmesini zorunlu hale getirmiştir (Şekil 5.44).

Siza "bir proje, doğa ile insan yaratımı arasındaki uzun ömürlü muhalefetin üstesinden gelmekten ibarettir ve bu nedenle herşey kaçınılmaz olarak ortaya çıkmalıdır" der. Bu projesinde Siza'nın bu çabayı üst düzeyde harcadığı görülmektedir (Lynch, 2009).

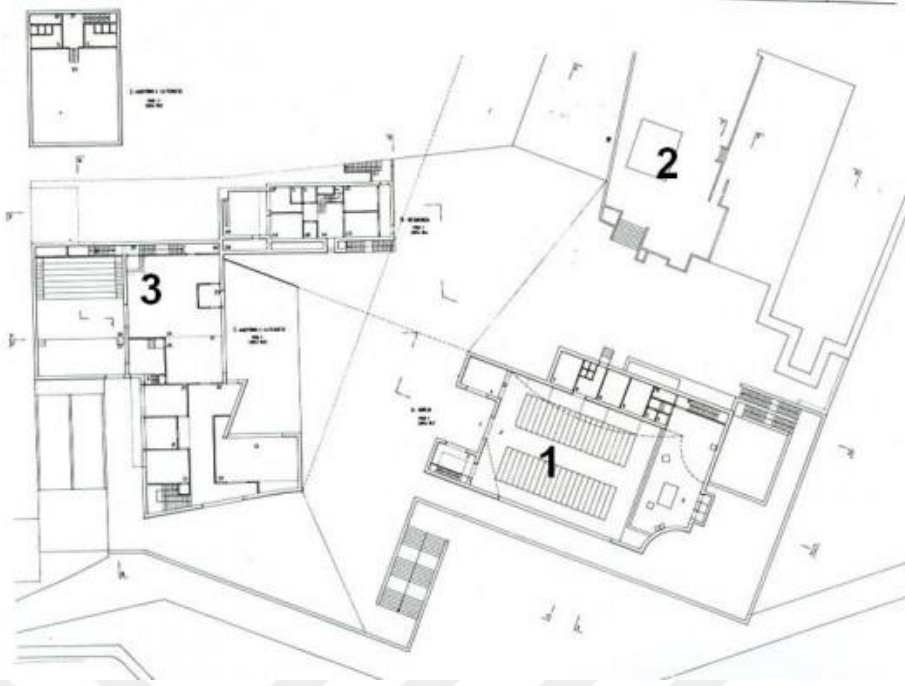
Yapının alt katının ana kaidesi (şapel katı) topoğrafyanın doğasında mevcut olan aynı granit yapıyla devam ettirilmiş ve gabarisi yüksek tutulmuştur (mimarın dediği gibi burası adeta inşa edilmiş doğa...gibi duran bir kaide (Şekil 5.42), kilisenin dayanabileceği sağlam ve istikrarlı toprak) Siza yapının devamlılığının sağlanmasında sadece mekansal sürekliliğin değil aynı zamanda binada kullanılan malzeme ve detayların da bu bağlamda ele alındığının önemine dikkat çekmiştir (Siza, 2015, s.48).

Mimar bu yapıda ayin yapılan kilisenin ana mekanının günümüz bir çok kilise ve diğer dini yapılarındaki gibi oditoryum (toplantı mekanı)'a dönüşmesinin tek düzeliğini kırmaya çalıştığını bunu yaparken kilisenin kutsiyet ve dinginlik, kişileri kendileri ile başbaşa bırakan sadeliğini sağlamayı önemseydiğini belirtmektedir.

Bir çok kilise yapısında görülen sıralı yüksek kota oturan, vitraylı pencere dizileri bu yapıda görülmemektedir (Şekil 5.43). 'Bakire Meryem' figürünün müminlerle aynı seviyede yerleştirilmesi gibi bazı zorlayıcı sıradanlaşan fikirlerden farklı olarak, ön kabulleri (a priori) olmadan tasarıma yaklaşmasının bu projede belirginleştiği görülmektedir.

Yapıda mimarın üzerinde önemle durduğu bir başka husus ise rahip'in tören süresince topluluğa yüzü dönük durarak ibadeti yönlendirmesidir¹ bu nedenle mekanın oditoryum havasından çıkmasını sağlayacak olası çözümlerden birisi olarak absis kısmını eskiden olduğu gibi iç bükey değil dış bükey çizgilerle tanımlamıştır.

¹ Normal koşullarda rahip ayin sırasında cemaate sırtını dönerek ayine katılır.

Şekil 5.39 Santa Maria Kilisesi Plan - archdaily.com.br

Şekil 5.40 Santa Maria Kilisesi - lyncharchitects.com

Şekil 5.41 Santa Maria Kilisesi - Pinterest – Migue Molla

Şekil 5.42 Santa Maria Kilisesi - fondodejuventud.org

Şekil 5.43 Santa Maria Kilisesi - picswe.com

Şekil 5.44 Santa Maria Kilisesi - alamy.com

Şekil 5.45 Santa Maria Kilisesi - Pinterest-christophe maisonobe

5.10 Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi, – Porto, Portekiz 1991-1999

Serralves Park'ta konuşlanan bu yapı müze olarak kullanılacak şekilde tasarlanmıştır. Yapı 1930lu yıllardan kalma Art Deco tarzı büyük bir evin bahçesine yerleşmiştir. Bu arsa önceleri bağ sonraları ise bostan olarak değerlendirilmiştir.

Yapı mevcuttaki büyük konut yapısının ana bahçesinden alçakta kaldığı için mevcut ana evden görülemeyecek seviyede tasarlanmıştır. Bu yapıda da mimarın vurguladığı üzere Galiçya Çağdaş Sanatlar Müzesinde olduğu gibi geniş mekanların biçimi ve eklenmesi bu mekanların bahçe ile olan yoğun ve ayrıcalıklı ilişkileri belirleyicidir (Siza, 2015, s.77). Yapı tasarımında yine mimarın özellikle üzerinde durduğu bir diğer konu ise mevcuttaki eski ev ile yeni bina arasındaki ölçek ilişkisi

alanın tamamının kültür merkezi bütünü olarak dnlmesinden dolayı ev ve bahçedeki güzergahların iki bina arasındaki devamlılığının sağlanmasıdır. Ana mekanları yüksek hacimlerden oluşan yapıda alt katta hizmet alanları, üst katta ise sergi salonları planlanmıştır. U Şekilli giriş alanında (patio) kafeterya, kitaplık, araştırma merkezi ve oditoryum bağlantısı bulunur (Şekil 5.48).

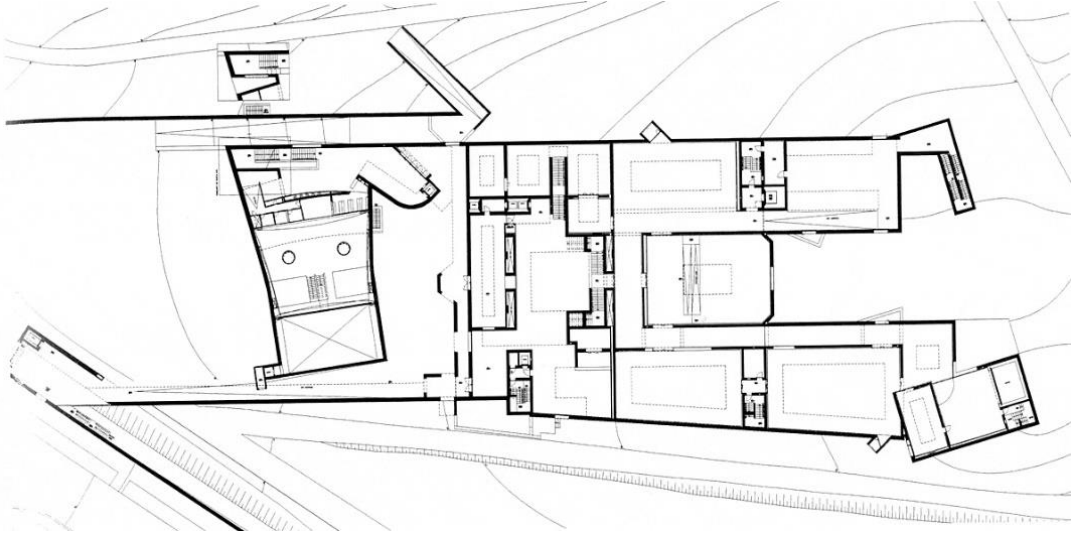
Yapı, arsanın kuzey güney aksı boyunca oturtulmuŐtur. Yapıda  kata dağılmış olarak 14 sergi alanı ve sanatçı çalışma odaları bulunmaktadır. Bu fonksiyonların dağılımı; en üst katta kafeterya, restaurant ve çok amaçlı salonlar, giriş katında sergi alanları ve kitap satış ofisi, giriş altı katta ise kütüphane ve oditoryum düzenlenmiştir (Şekil 5.49). Yapıda dikkat çeken belirgin özelliklerden birisi de yapı i ve dış alanlarından kesintisiz derin perspektifler vermesidir (Şekil 5.50). Yapı içi yapay ve doğal ışık kullanımı, yapı çatısının yerel doğal malzeme ile sonlandırılması dikkat çekmektedir (Şekil 5.52). Siza bu yapısında yerin ruhunu korumak adına mevcut eski yapının bir katalizör olarak etki yaptığını belirtmiştir. Yeni yapıyı oluştururken mevcut eski yapının yol gösterici bir unsur olarak yararlı bir kısıtlayıcı olduğunun altını çizmiŐtir.

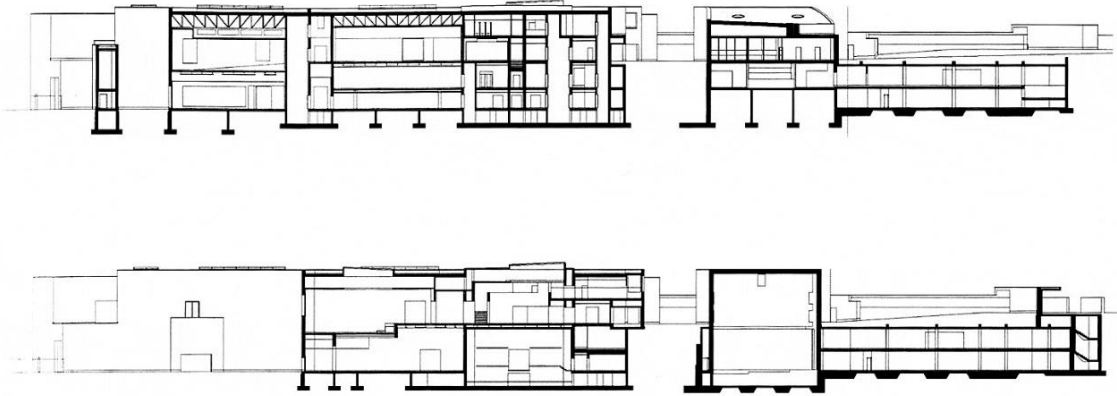
Şekil 5.46 Serralves Vakfı aędaŐ Sanat Müzesi - architectsjournal.com.uk

Şekil 5.47 Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi - archiweb.cz

Şekil 5.48 Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi - archiweb.cz

Şekil 5.49 Serralves Vakfı Çağdaş Sanat Müzesi - archiweb.cz

Şekil 5.50 Serralves Vakfi Çağdaş Sanat Müzesi - archiweb.cz

Şekil 5.51 Serralves Vakfi Çağdaş Sanat Müzesi - archiweb.cz

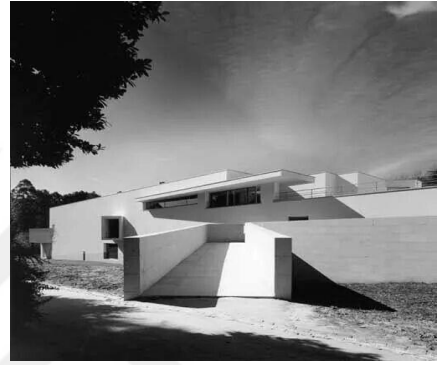
Şekil 5.52 Serralves Vakfi Çağdaş Sanat Müzesi - archiweb.cz

Şekil 5.53 Serralves Vakfi Çağdaş Sanat Müzesi - worldartfoundation.com

Şekil 5.54 Serralves Vakfi Çağdaş Sanat Müzesi - archiweb.cz

Şekil 5.55 Serralves Vakfi Çağdaş Sanat Müzesi - Pinterest – arquiteto

5.11 Ibere Camargo Vakfi Müzesi, – Porto Alegre, Brezilya 1998-2008

Brezilya'nın ünlü ekspresyonist ressamı 'Ibere Bassani Camargo' adına kurulmuş olan vakfın inşa ettirdiği bu yapı 2008 yılında tamamlanmıştır. Yapının konuşlandığı alan Porto Alegra şehrinin güneyindeki Guaiba Nehri'nin kıyısındadır. Yapı, eskiden kısmen taş ocağı olarak kullanılan dar ince bir alanda ve nehir ile yol arasında sınırlanmıştır (Şekil 5.56).

Projenin karakteristik özelliklerinden biri, Siza'nın tasarımlarının sabit bir elemanı olan kontrollü cephe boşlukları ve bunların stratejik olarak konumlandırılmasıdır. Açıklıklar batı cephesinde küçük, tepeye bakan, kafeye, galerilere ve atölyelere hizmet eden hacimlerde büyük olarak kurgulanmış, nehre bakan cephe eşsiz manzarasına rağmen küçük açıklıklara sahiptir (Şekil 5.57). Bunun sebebi aynı Niemeyer'in 'Niteroi Çağdaş Sanat Müzesi'nde olduğu gibi, müzenin içinden bakışı tek bir noktaya odaklamamaktır. Bunun ana nedeni müzenin içindeki sanat

eserlerini gözlemlemenin, deneyimlemenin yapının sunduğu manzaradan daha önemli olduğu düşüncesidir (Arkitektuel.com, 2018).

Yapının rampalı kurgusu ve dikey sirkülasyonu Wright'ın Guggenheim Müzesi tasarımını anımsatsa da Siza'nın yapısında sergi ve sirkülasyon alanları birbirinden ayrılmıştır. L şekilli galeriler son noktalarından ramplara bağlanmıştır (Şekil 5.58). Müzeye girerken ziyaretçiler geniş rampa konsol altından geçerek ana asansöre ulaşarak üst kata çıkar ve buradan mekanları gezerek aşağıya kontrollü bir şekilde inerler (Şekil 5.58). Tüm müzenin dış cephesinde özellikle şehrin pek de alışık olmadığı beyaz betonu tercih edilmiştir (Architecturalreview.com, 2019).

Yapı inşa edilirken dikkat edilen noktalardan biri de tepede oyularak oluşturulan yapının kısmen oturduğu maden boşluğunu daha da büyütmemek için yapının bazı kısımları doğal toprak seviyesinin altında planlanmıştır. Bu kararlar sonucu yapının belli kısımları nehir seviyesinin altında kalmaktadır, bu sorun sel riskine karşı birçok önlem alınmasını gerektirmiştir örneğin; yoğun drenaj kanalları açılmış, çift kat duvar kullanılmış, zemin altı kotlarda yapının etrafını saran yoğun koruyucu yalıtım tabakası oluşturulmuştur.

Mimar bu yapısının kendisi için baş motto olarak kullandığı “mimar herhangi bir şey icad etmez varolanı dönüştürür” ifadesinin önemli bir örneği olduğunu belirtmiştir. Siza müze yapılarının en büyük sorunlarından birisinin giderek geçici sergilerin fazlaşması sorununu karşılayamama problemi olduğunu söylemektedir. Günümüz müzelerinin belirli işler için bir senaryo yaratmak değil, farklı kullanımlara izin veren alanlar olarak düşünülmesi gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bu amaçla yapıyı geçici sergiler için kullanacak katılımcıların yapıda buldukları süre zarfında yapıyı bir yer, ortam olarak sahiplenmeleri için yatayda ve düşeyde esnek mekansal düzenlemeler yapılmıştır.

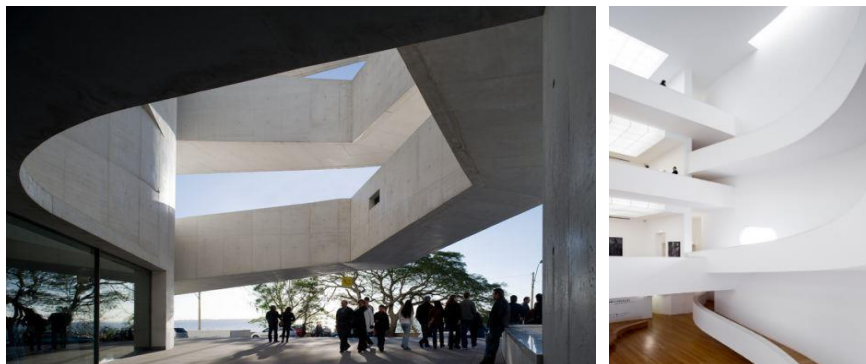
Brezilya'nın önemli referans yapılarından olan bu binada, Siza 1970'ler Brezilyasında yapılan “Lina Bo Bardi” tarafından tasarlanan ve onun en paradigmatic eserlerinden birisi olan “Sesc Pompeia” ya atıfta bulunmaktadır (Şekil 5.62).

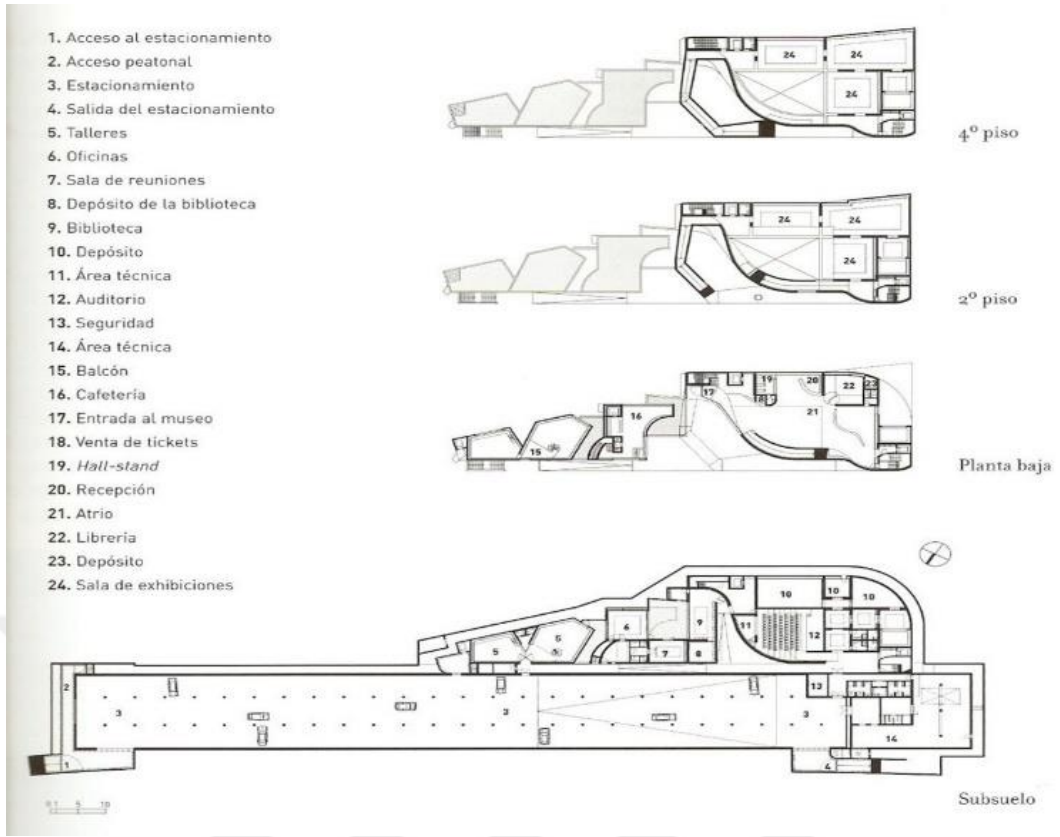
Şekil 5.56 Ibero Camargo Vakfi Müzesi Sketch - arkitektuel.com

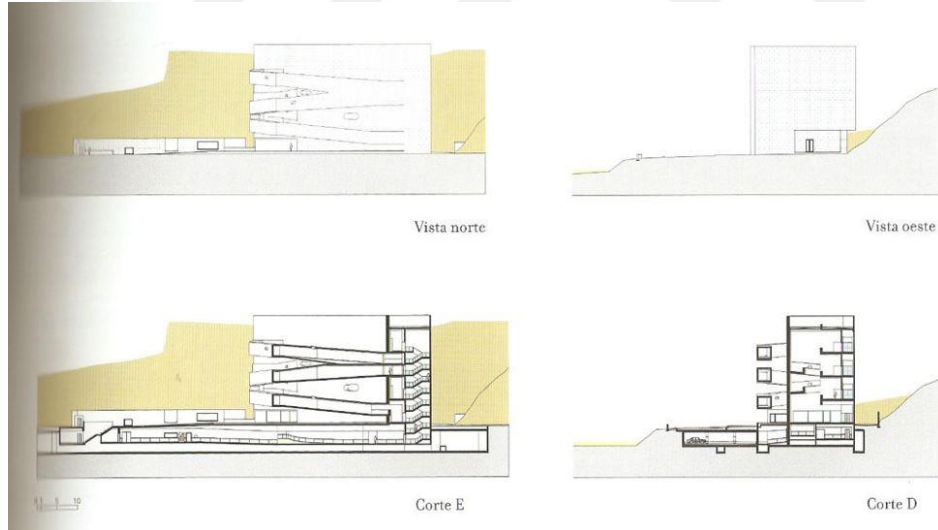
Şekil 5.57 Ibero Camargo Vakfi Müzesi - arkitektuel.com

Şekil 5.58 Ibero Camargo Vakfi Müzesi - arkitektuel.com

Şekil 5.59 Ibero Camargo Vakfi Müzesi Plan - arkitektuel.com

Şekil 5.60 Ibero Camargo Vakfi Müzesi Kesit - arkitektuel.com

Şekil 5.61 Ibero Camargo Vakfı Müzesi - arkitektuel.com

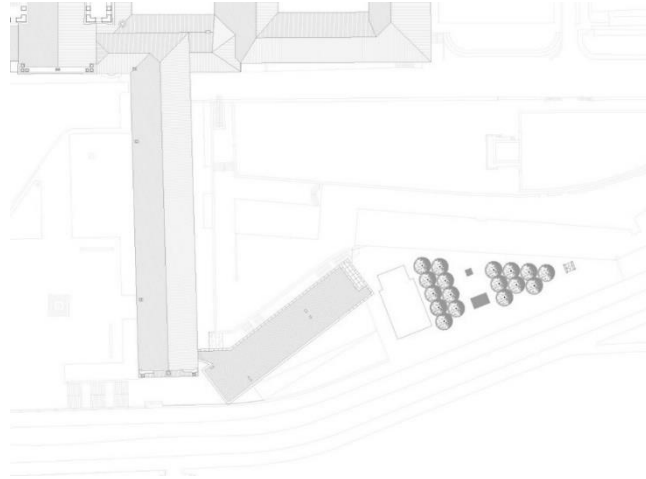
Şekil 5.62 Sesc Pompeia "Mimar Lina Bo BARDI" - noticias.ne10.vol.com.br

5.12 Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi, -Santo Tirso, Portekiz 2012

Siza ve Eduardo de Sauto'nun birlikte gerçekleştirdikleri bu proje 10. yy Portekiz hanedanlığından kalma eski müzenin renovasyonunu ve yanına eklenmiş olan Çağdaş Heykel Müzesi yapısını kapsamaktadır. Yeni yapılacak eklentinin mevcut yapıyla yarışmamasına özen gösterilmiştir. Proje mevcut müze binasının korunması ve yeni kullanıma yönelik olarak ihtiyaç duyulacak mekansal revizyonların yapılması ve yaklaşık 3.000 m² lik ek bina tasarımını kapsamaktadır. Eski binanın iç mekanlarında minimal yapay (sarkıt) aydınlatma, beyaz tavan ve duvar yüzeylerinin elden geçirilerek yalın sade ve beyaz renk ağırlıklı tasarımına öncelik verilmiştir. Mevcut yapının doğusu boyunca uzanan koridorla bağlantılı galeriler düzenlenmiş, bu galerilerin her biri için özel yapım cam sergi vitrinleri, sıcak görünümlü ahşap zeminler ve yenilenmiş tavan ve aydınlatma düzenlemeleri yapılmıştır. Yapının en doğusundaki mekan sunum, tiyatro salonu olarak düzenlenmiştir.

Mevcut yapıya asıl müdahale projelendirilen beyaz görünümlü uzun alçak bir hacme sahip yeni müze binasıdır. Eski yapıyla bağlantısı düzenlenen ortak fuaye alanıyla sağlanmaktadır. Eski yapının saçak hattının yeni yapının yükseklik sınırı olarak kabul edildiği görülmektedir. Yeni yapı beyaz duvarlar ve pişmiş karo çatı kaplamasıyla eklemlendiği eski yapıdan ip uçlarınıu barınmaktadır (Şekil 5.64). Şehrin yüksek noktalarından da görülebilen bu alandaki yeni yapının diagonal çatı hattı eski kent dokusuyla ve tarihi yapıların ritmi ile uyumludur. Ancak çağdaş yapım yöntemleriyle yapılan yeni yapı, yüksek yoğunluklu mineral yalıtım kaplaması üzerine yapılan beyaz boyalı sıva ile sonlandırılarak proje alanına yapılan modern müdahaleyi de vurgulamaktadır. Yeni yapıda beyaz alçı panel duvarlar ve kamu alanları, merdiven ve sirkülasyon alanları duvarlarında kullanılan değişik seviyelerdeki beyaz mermer kaplamalar dikkat çekmektedir (Şekil 5.70). Aynı mermer kaplamanın resepsiyon masası, kafeterya servis bankosu, bazı mekanların zeminlerinde ve korkuluklarda çok hassas detaylarla birlikte kullanıldığı görülmektedir.

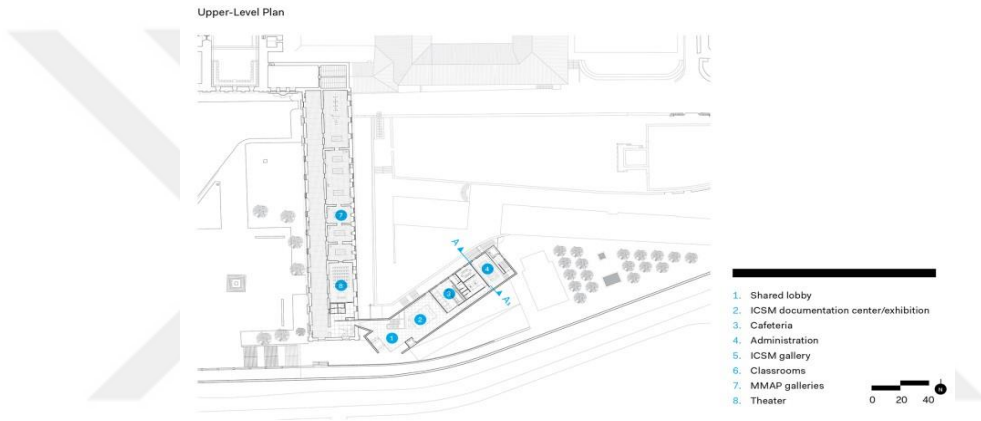
Projede yeni ile eskinin birlikteliği, uyumu çok iyi bir şekilde sağlanırken aynı zamanda her iki yapının da kendi karakterlerine sahip olması sağlanmıştır. Bu ziyaretçiler için ayırt edilebilme etkisi de sağlamaktadır (Şekil 5.69).

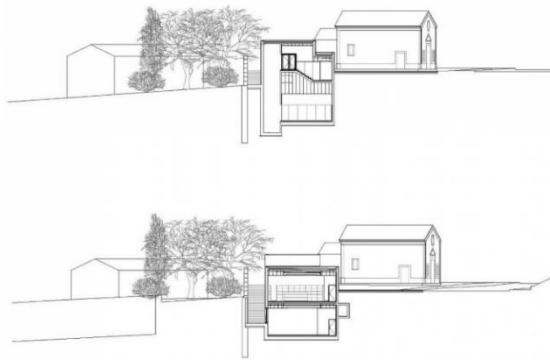
Şekil 5.63 Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi Plan- designboom.com

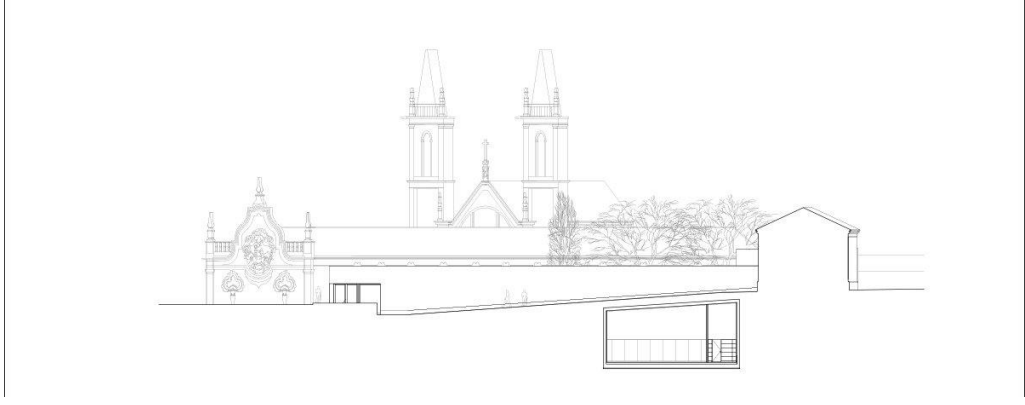
Şekil 5.64 Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi - designboom.com

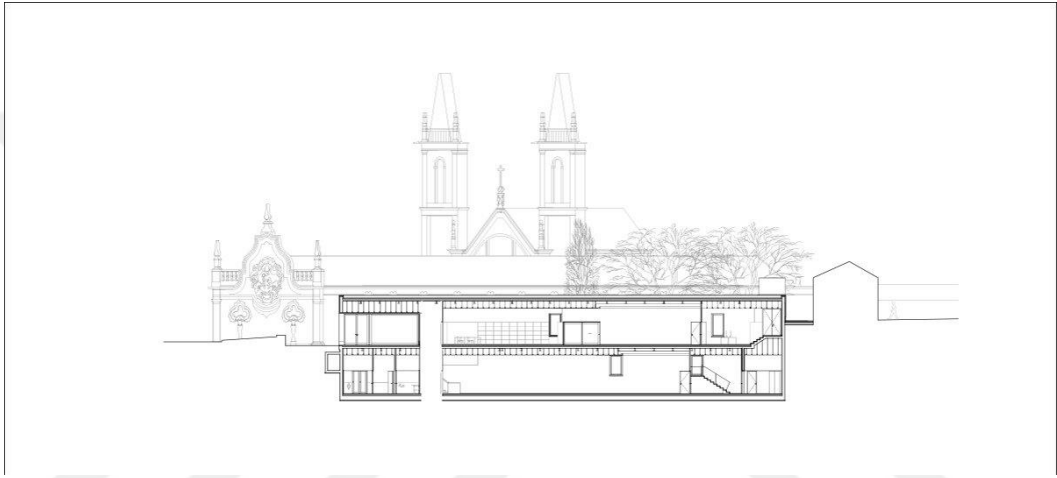
Şekil 5.65 Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi Plan- architectmagazine.com

Şekil 5.66 Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi Kesit - metalocus.es

Şekil 5.67 Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi Kesit - designboom.com

Şekil 5.68 Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi Kesit - designboom.com

Şekil 5.69 Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi - designboom.com

Şekil 5.70 Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi - designboom.com

5.13 Nadir Afonso Vakfı, -Chavez, PORTEKİZ 2015-2015

Kuzey Portekiz'de Chavez şehrinde Tamega Nehir yatağı kenarında sanat galerisi olarak inşa edilen bu yapı 16.650 m2 büyüklüğünde bir arsada 2.770m2 kapalı alana sahip olacak şekilde projelendirilmiştir. Yapıda dikkat çeken özelliklerden başlıcaları yapının topoğrafya ve iklimden kaynaklı sel, nehir taşkını yaşanması durumunda hasar alma riskini önlemek adına yerden yükseltilerek tasarlanmış (Şekil 5.74) olması ve buna ek olarak yapıda beyaz beton yüzeyler ile doğal ışığın maksimum kullanımına yönelik düzenlenen yatay ve düşey yırtıkların tasarlanmasıdır (Şekil 5.75).

Yapı ana kullanım katı zeminden 3,5 mt ortalama yükselen dikey taşıyıcılar üzerine oturtulmuş bu sistem zemine oturan uzun beton duvarlar ile desteklenmiştir. Yine bu üst ana kaideye hafif rampa strüktürle giriş bağlantısı yapılmıştır (Şekil 5.73).

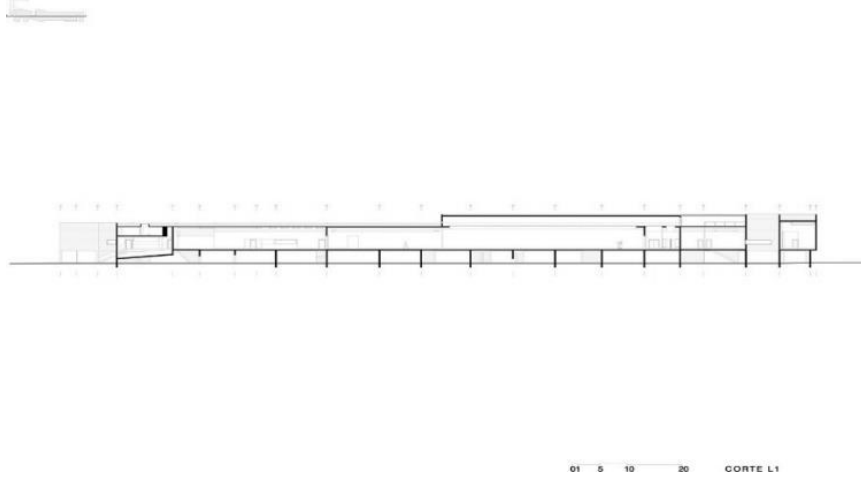
Yapı kurgusu paralel iki ana sergi alanı ve buna bağlı diğer birimlerden oluşturulmuştur. Sergi alanlarından biri nehir tarafına açılırken diğeri ise kesintisiz gün ışığı alacak şekilde diğeri tarafta düzenlenmiştir. Yine bu ana birimlere ek olarak iki adet sanat atölyesi tasarlanmıştır. Yapının kuzeydoğu ve güneybatısında iki adet asansör ve iki adet merdiven planlanmıştır. Güney batı kısmı kamu kullanımına, kuzeydoğu tarafı ise yükleme, boşaltma servis hizmetlerine ayrılmıştır. Yapı merkezinde kurgulanan acil durumlarda kullanılacak olan merdiven kısmında ise aynı zamanda sergi alanlarına giriş de sağlanmaktadır.

Yapı programı yatayda geliştirilerek üç ana bölüme ayrılarak planlanmıştır. Bunlardan ilki, yapının batı tarafında düzenlenen kütüphane, kitap satış birimi, 100 kişilik oditoryum, lobby, resepsiyon, kafeterya ve banyo, elbise odası birimlerini kapsamaktadır. İkinci sektör ise yapı merkezinde konumlanan ve üç yatay kanatla bölünen sergi alanlarını içermektedir. Bu üç birim sabit sergi alanı (Merkez kolda düzenlenen bu birim bir yönden sürekli doğal ışık alacak şekilde, diğer parçası ise nehir tarafını boylu boyunca görür şekilde projelendirilmiş), geçici sergi alanı (bu alan ise doğal ışık almayacak ancak kısmi olarak dış avluyu görecek şekilde projelendirilmiştir) ve arşiv odasından oluşmaktadır.

Yapının kuzey doğusundaki son bölümde ise arşiv giriş kısmı, güvenlik kontrol alanı, danışma odası, personel odaları, resepsiyon, görsel sanat atölyesi ve 'Nadir Afonso Sanat Atölyesi' projelendirilmiştir.

Şekil 5.71 Nadir Afonso Vakfı Plan - designboom.com

Şekil 5.72 Nadir Afonso Vakfi Kesit - designboom.com

Şekil 5.73 Nadir Afonso Vakfi - designboom.com

Şekil 5.74 Nadir Afonso Vakfi - designboom.com

Şekil 5.75 Nadir Afonso Vakfı
designboom.com

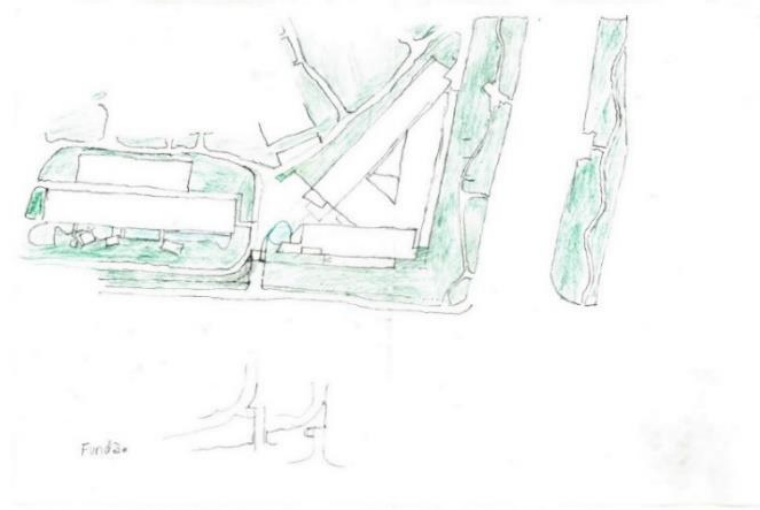
Şekil 5.76 Nadir Afonso Vakfı
designboom.com

5.14 Tasarım Müzesi ve Sanat Galerisi, -Hangzhou, ÇİN HALK CUMHURİYETİ 2012-2018

Çin Halk Cumhuriyeti'nin Zhejiang eyaletinin başkenti olan Hangzhou şehrinde inşa edilen 16.000 m² lik alana sahip yapı Çin Sanat Akademisi bünyesinde kullanılmak üzere projelendirilmiştir. Projelendirilen yapı iki anayol kesişiminde üçgen bir arsa üzerinde konuşlanmıştır. Bu arsa şeması yapının plan düzleminin ve hacminin oluşumunda baskın rol oynamıştır (Şekil 5.78). Müzede Bauhaus Okulu orjinal koleksiyonu eserleri sergi alanları ağırlıklı olmakla birlikte birçok geçici sergiye ev sahipliği yapacak şekilde tasarlanmıştır.

Yapı cepheleri Hindistan'dan temin edilen kırmızı doğal kumtaşı ile kaplanmıştır (Şekil 5.81), kırmızı tonları tamamlamak adına yer yer beyaz tonda mermer kaplamalar da kullanılmıştır. Serbest duran beyaz beton hacim ise girişi tanımlamaktadır (Şekil 5.86).

Yapının planlamasında temel ilke kullanıcıların rahat ve esnek dolaşımalarının sağlanmasıdır. Proje bodrum katında; teknik birimler, hizmet alanları, arşiv ve yapı merkezinde konumlanan avluyla bağlantılı olan kafeterya tasarlanmıştır, zemin kat/girişte; dinlenme alanları, geçici sergi salonları ve oditoryum, asma kat'ta ise; kontrollü dolaşım alanları ve dış çatı bahçesine çıkan rampa, üst kat'ta ise 'Bauhaus Okulu' orjinal koleksiyonu sergi mekanları, danışma alanları ve sanat atölyeleri projelendirilmiştir (Şekil 5.90).

Şekil 5.77 Tasarım Müzesi Sketch - designboom.com

Şekil 5.78 Tasarım Müzesi - designboom.com

Şekil 5.79 Tasarım Müzesi - designboom.com

Şekil 5.80 Tasarım Müzesi
designboom.com

Şekil 5.81 Tasarım Müzesi
designboom.com

Şekil 5.82 Tasarım Müzesi
designboom.com

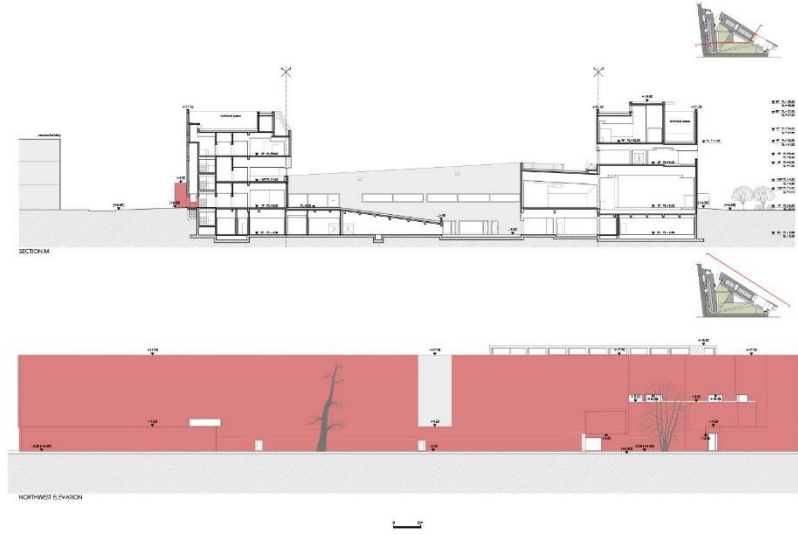
Şekil 5.83 Tasarım Müzesi
designboom.com

Şekil 5.84 Tasarım Müzesi
designboom.com

Şekil 5.85 Tasarım Müzesi
designboom.com

Şekil 5.90 Tasarım Müzesi Kesit/Cephe - designboom.com

Şekil 5.91 Tasarım Müzesi Cephe - designboom.com

5.15 Newyork Tower Konut Bloğu, -Newyork, A.B.D. 2015 - 2018

Siza'nın Amerika Birleşik Devletleri'nde projelendirdiği ilk yapısı olan bu konut bloğu Newyork'un merkezinde Manhattan bölgesinde küçük bir arsada konuşlanmaktadır. Yapı tamamen kireçtaşı cephe kaplaması ile monolitik bir karakterde sonlandırılmıştır (Şekil 5.92). Yapı hitap ettiği kesim itibariyle 80 adet lüks konut ünitesini içerecek şekilde 37 katlı strüktüre sahip olarak tasarlanmıştır.

Siza bu proje için Newyork'a gittiğinde "buradaki binaların hepsi tasarlanmamış gibi duran ağaç ormanını andırıyor" demiştir (Şekil 5.94). Siza büyük yapılar tasarlamamanın ön koşulu olarak küçük yapılar tasarlamamanın deneyimine ve bu doğrultuda Le Corbusier'in 'Villa Savoye'sinin önemli bir örnek olduğuna dikkat çekmiştir, ilerleyen yaşına rağmen meslek hayatının başında deneyimlediği küçük ölçekli sosyal konut yapılarının kendisi için iyi birer tecrübe olduğunu belirtmektedir.

Şekil 5.92 Newyork Tower Konutu
sumaidakhurana.com

Şekil 5.93 Newyork Tower Konutu
sumaidakhurana.com

Şekil 5.94 Newyork Tower Konutu - designboom.com

Şekil 5.95 Newyork Tower Konutu Plan - pinterest-Lynda Champagne

5.16 Saza Park Müze, Sanat Galerisi, Şapel ve Gözlem Kulesi, -Kuzey Gyeongsang Eyaleti, GÜNEY KORE 2015-2018

Siza ve Portekizli meslektaşı Carlos Castanheira'nın birlikte tasarladıkları bu proje, Güney Kore'nin Kuzey Gyeongsang eyaletinde ormanlık bir alanda gerçekleştirilmiştir. Proje kapsamında üç adet yapı bulunmakta, bunların en büyüğü sanat galerisi, sergi alanları ve kütüphaneyi barındırmakta, diğer yapılar ise gözlem kulesi ve şapel strüktürleridir (Şekil 5.96).

Kompleksin ana yapısı birbirine ara tünel strüktürle bağlanan iki bloktan oluşmaktadır (Şekil 5.97). Ziyaretçileri karşılayan bu yapı topoğrafyadan çıkan bir mağara hissi uyandırmaktadır. Tasarlanan tünel geçit (passage) kısmı yapının merkezinde bulunan avluya açılmaktadır. Yapı içerisinde kaba, ham olarak (kalıp form çizgileri vb) bırakılan beton yüzeyler dramatik bir etki yapmaktadır (Şekil 5.101). Monolitik duvar strüktürleri ve yer yer tavan ve duvar birleşimlerinden açılan net yırtmaçlarla içeri alınan doğan ışık yapı içerisinde çarpıcı etki yaratmaktadır (Şekil 5.102). Yapı içerisindeki sirkülasyonun sonunda ulaşılan balkon ile ziyaretçilere tüm peyzaja hakim panoramik bir görüş sunulmaktadır.

Mimarların yapı tasarımlarında önemli gördükleri yaklaşım yapının topoğrafya ile kendini oluşturduğu, ana yapının oturduğu tepeyi modifiye ettiği ve binanın oraya uyum içinde yerleştiğidir (Şekil 5.103). Ayrıca tasarlanan sanat galerisi (ana yapı)

için mimarlar yapının insanı içine çeken/emen mekanı, ışığı, gölgeyi, zamanı, ayrıca neyin öncesinde ve ötesinde olduğumuzu hissetmemizi sağlayan bir heykele girildiği algısı yarattığını belirtmektedirler (Castanheira, 2018).

Sahada tasarlanan ikinci yapı ise küçük şapeldir (Şekil 5.104). Mimarlar bu yapıda geometrinin çok yalın olmasını, yapı fonksiyonunun da çok yalın olmasına bağlamaktadırlar.

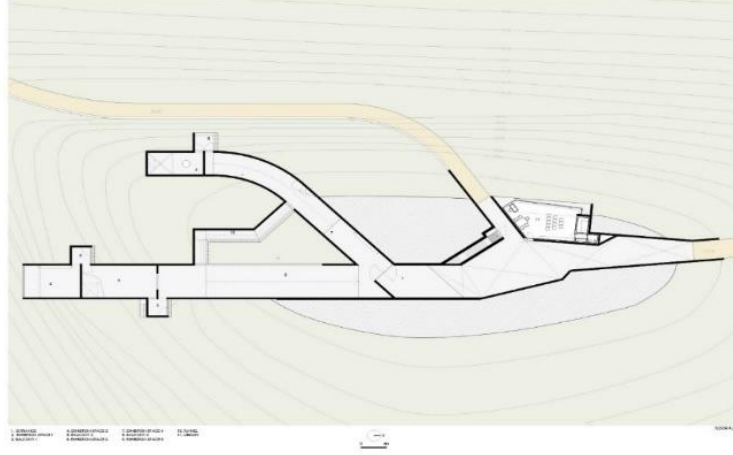
Sahada tasarlanan üçüncü yapı ise çam ormanları üzerinde yükselen gözlem kulesidir (henüz bu yapı tamamlanmamıştır) (Şekil 5.106). Betonarme olarak inşa edilecek olan bu yapı derin vadiye hakim küçük bir tepe üzerinde projelendirilmiştir. Mimarlar bu yapıda da açıkta bırakılan kaba beton yüzeylerin yapı formunun saflığı ile tezat teşkil ettiğini, sade görünümüne rağmen, kulenin özünün karmaşık olduğu ve işlevi için mimarlığın özüdür tanımlaması yapmaktadırlar (Castanheira, Siza, 2018).

Şekil 5.96 Saha Park Müze, Şapel, Kule - architecturalmagazine.com

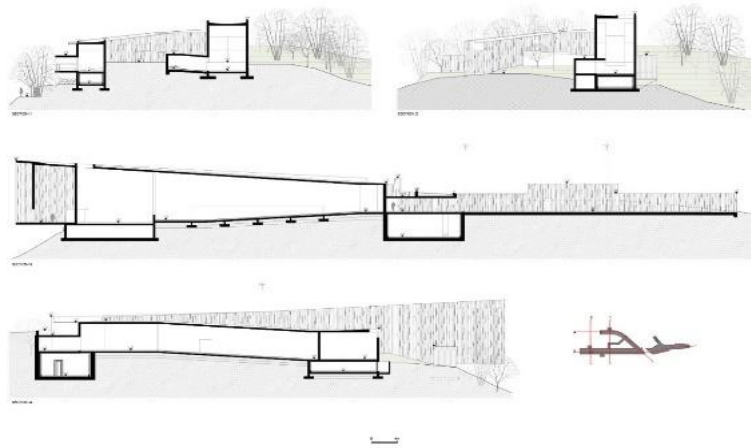
Şekil 5.97 Saha Park Müze - designboom.com

Şekil 5.98 Saya Park Müze Plan - designboom.com

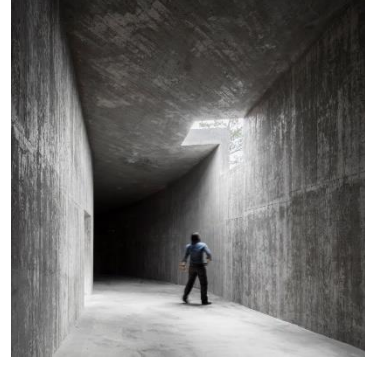
Şekil 5.99 Saya Park Müze - designboom.com

Şekil 5.100 Saya Park Müze Kesit - designboom.com

Şekil 5.101 Saya Park Müze
designboom.com

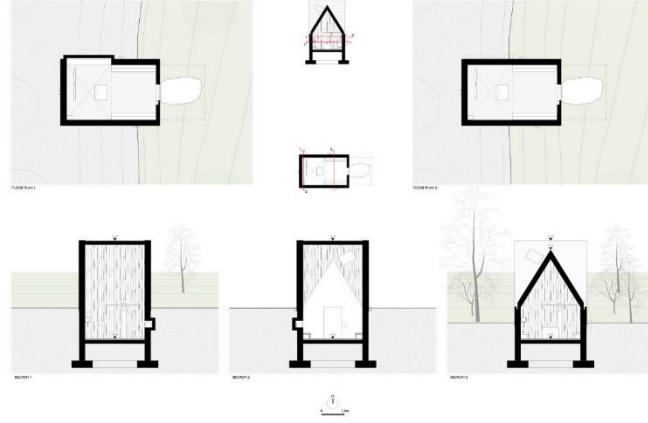
Şekil 5.102 Saya Park Müze
designboom.com

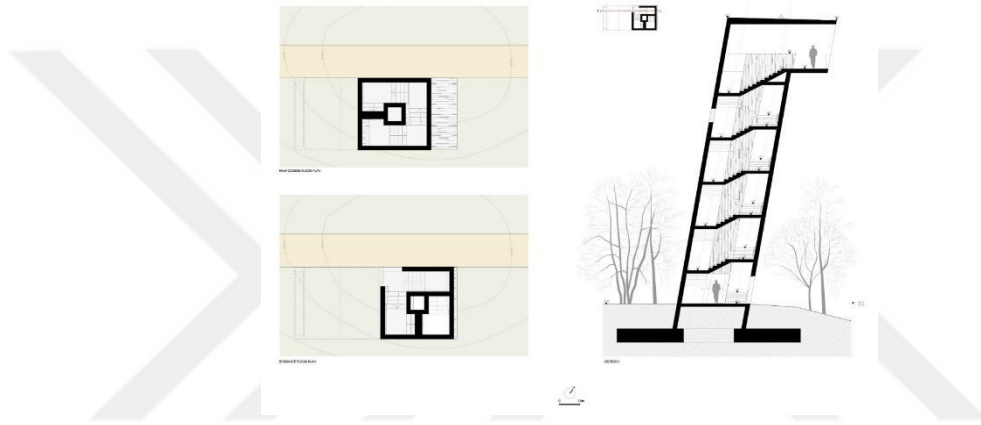
Şekil 5.103 Saya Park Müze - designboom.com

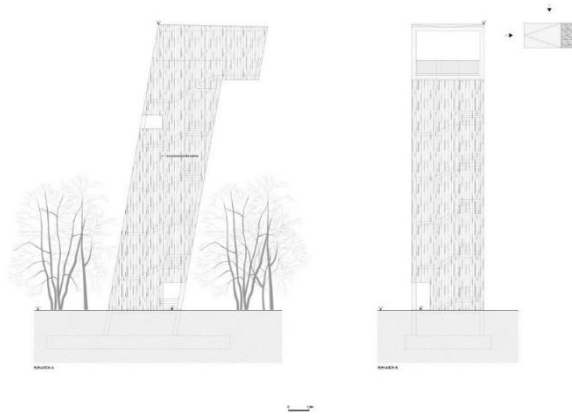
Şekil 5.104 Saya Park Şapel - designboom.com

Şekil 5.105 Saya Park Şapel Plan/Kesit - designboom.com

Şekil 5.106 Saya Park Kule Plan/Kesit - designboom.com

Şekil 5.107 Saya Park Kule Cephe - designboom.com

5.17 Monte Şapeli, - Algarve, PORTEKİZ 2016-2021 (planlanan bitiş tarihi)

Algarve şehrinde küçük bir tepede projelendiren yapı 10,34m x 6,34m plan boyutlarına sahiptir. Yapıda şebeke elektriği, su ve ısıtma sistemi bulunmamaktadır.

Tamamen doğal bir çevre içerisinde gür yeşil peyzaj alanında bulunan yapıda doğal havalandırma ve doğal inşaat malzemeleri kullanılmıştır. Yapıda kullanılan tuğla, kireç taşı kaplamalar, zemin seramikleri yapının kışın sıcak, yazın ise serin olmasını sağlayacak şekilde seçilmiştir (Şekil 5.111). Şapelin bulunduğu bölge kuzey Afrika iklim kuşağından doğrudan etkilendiği için yapıda havalandırma gibi iklim koşullarına uyum öncelikli çözülmesi gereken sorunlardan olmuştur. Siza bu yapıda doğal havalandırma çözümleriyle öncü olan Mısırlı mimar Hassan Fathy'nin felsefesinden etkilendiğini belirtmiştir.

Sadece bir patika yaya yolu ile ulaşılan yapı bölgenin odak merkezi haline gelmiştir. Yapı bölge insanına barışçıl ruhu, dinginliği yeniden tarifleme olanağı getirmiştir.

Siza yapıda kullanılan haç simgesini, sandalyeleri, sunağı, tezgahı ve buna ek olarak Hz. İsa'nın hayatını sembolize eden 3 adet seramik duvar resmini tasarlamış, resimlerde Hz. İsa'nın doğumu, vaftiz edilmesi ve ölümü betimlenmiştir (Şekil 5.112). Şapel ana kitesiyle hemen hemen aynı boyutlara sahip terasıyla batıya doğru uzanmıştır (Şekil 5.108).

Şekil 5.108 Monte Şapeli - architecturalmagazine.com.

Şekil 5.109 Monte Şapeli - designboom.com

Şekil 5.110 Monte Şapeli
designboom.com

Şekil 5.111 Monte Şapeli
designboom.com

Şekil 5.112 Monte Şapeli – designboom.com

Siza, II. Dünya Savaşı sonrasında oluşan kaotik ortamda modern mimarlık kuşağının ortak endişelerine karşı, tarihsel ve coğrafi gerçeklikten kopmadan, dogmatik yaklaşımlardan uzak durarak eserler üretmiştir. Siza çalışmalarında daima yanlış gelenekselliğine karşı durmuş, yerin ve coğrafyanın özgüllüğünü savunmuştur. Siza için yerel ışık, yöresel tektonik formlar ve topoğrafyaya saygı her zaman öncelikli olmuştur. Sonuç ve değerlendirme bölümünde mimarlık çalışmaları başından sonuna kadar yoğun entellektüel bir uğraşı alanı olan Siza'nın mimarlık felsefesi, proje üretim süreci, çizim dili ve mimarlık bildirisi niteliğindeki konular alt başlıklar olarak değerlendirilmiştir.

6.1 Genel Felsefesi; “Yer, Doğa, Modernizm, Geometri”

Siza'yı, çalışmanın başlarında örneklenen 20. yüzyılın öncü isimlerinden zaman zaman ayıran en belirgin özelliği, iyi mimarlığın her yerde aynı olacağına olan inancıdır. Bunu yaparken Adolf Loos'nun yararlılık ilkesini her zaman ön planda tuttuğunu daima vurgulamıştır. Siza'nın doğal çevreyle olan ilişkisi ve doğanın verileri ne kadar etkin kullanılırsa o kadar iyi mimarlık ürünü ortaya çıkaracağına olan inancı ve çabası tüm meslek hayatı boyunca tavizsiz bir şekilde devam etmiştir. Tüm hayatı boyunca Siza, ne moda tutumları benimsemiş ne de herkesin yöneldiği genel-geçer değerleri savunmuştur. İyice özümlediği modernizm düşüncesi onun için gereçlere, yapıya, işleve doğaya yönelik ağırlıkla ahlaki bir tutum ola gelmiştir. Doğal veriler onun mimarlığının en etkin verileri ola gelmiştir. Eğimler, kayalar, toprak parçaları, deniz, su vb onun için doğrudan özümlenen ve mimari karşıtlıkla varolan yorum konularıdır. Siza mimarlığı genel olarak basit, duru, direkt olarak tanımlanabilir. Çağdaş mimarlık örnekleri içerisinde Siza çalışmaları saf ve güçlü biçimsellik etkin öğeler olarak belirlemektedir (Özkan, 2001, s.12).

İtalyan mimar ve eleştirmen Vittorio Gregotti'ye göre, Siza'nın mimarisinin tanımlanması zordur çünkü “tek bir prosedürden kaçınıyor, modeller önermeyi

reddediyor ve önceden kurulmuş bir dili asla düzeltme çabasına girmiyor” der. Proje süreci kuralları apriori veya standartlara uymaz ve herhangi bir bağlam için geçerli olan belirli bir formüle dayanmaz. Siza her projeye her içeriğe yönelik ampirik fikirler yaklaşımlar geliştiriyor demek yanlış olmaz.

Mimar birçok defa vurguladığı üzere dilsel bütünlüğün mimari problemler için evrensel bir çözüm olduğuna inanmamaktadır zira kentlerin karmaşıklığı ve sonucunda dönüşümsel hareketlerin çok çeşitli biçimler aldığı için altını çizer. Dilsel bütünlüğü sağlamak adına yapılacak olan zorlama yaklaşımların zamanla tekrar kısır döngüye girecek olması kaçınılmazdır.

Tüm bu dönüşümsel ve başkalaşımsal hareketlerin kaynağının yer ile kurulan ilişki ve neredeyse topoğrafyayla birlikte şekillenmişlik/yapısallaşmışlık duygusudur.

Frampton onun mimarlığını görsel ve grafik olmaktan çok, dokunsal ve tektonik olarak tanımlar. Topoğrafyanın ve yerel örüntünün binalarını biçimlendirme de etkili olduğunu savunur. Yapının konumlandığı yerin mekansal özelliklerinin baskınlığı Siza mimarlığının temel bileşenidir. Siza'nın tasarım süreciyle ilgili araştırmalar kaçınılmaz olarak “yer” kavramını dinamik bir kavram olarak anlamayı ve her yeni proje durumu için yeniden düşünmeyi gerekli kılmaktadır.

Siza mimarlığının; bir nesneden mekana uzanma sürecinde nesne-mekan-doğa ile bağ ve nihayetinde var olandan yani ‘mevcut topoğrafya, coğrafya, çevre’den tüm bu organik yapıdan geometri çekip çıkarmak için yapılan entelektüel tasarım ve uğraşı alanı olduğunu söylemek en doğru tanım olacaktır; keza Siza yaptığı çalışmalarda çekip çıkartılacak olan bu geometriyi orada bu geometriyi kabul etmeye hazır olanı, el altında olanı keşfetme amacı olarak mimarlığını tanımlamıştır (Siza, 2015, s.30). Onun mimarlığı için en duru, yalın tanımlaması ‘mimarlık’ın geometrileştirmeden ibaret olduğudur.

6.2 Proje Üretim Süreci ve Çizim Dili

Siza için çizim, sezgi ve doğrulama arasında, ilerici bir anlayış ve görselleştirme sürecinde kalıcı diyalektik ilişki kurmaya yardımcı olarak ortaya çıkar. Siza bazı durumlarda ilk sezginin proje süreci için çok önemli olduğunu ve ilk düşüncede geçmişle bellek yoluyla güçlü bir ilişki bileşeni olduğuna inandığını savunur.

Mimar için her proje deneyimi bir sonraki çözümün bir parçasını oluşturmak üzere inşa edilir. Mimar zamanla tüm proje süreçleri sonunda “bilinçsiz hafızanın, hesaplanamaz anonim bir bilgelik” kazandığını söyler (Siza, 2015).

Siza tasarımın, “önceden var olan ve dönüşüm için, kollektif arzu arasındaki kalıcı diyalogdan doğduğunu göstermektedir” der. Zaten var olan şeyleri, çevreyi, bağlamı ve projeyi anlamadaki bu sürekli kaygıyı, her zaman eski ve yeni arasındaki diyalogu sürdürme çabası mimarın çalışmalarında baskın unsur olarak okunmaktadır.

Siza çizimin rolünü kendimizi engellemelerden, yapılan fikirlerden veya önyargılardan kurtarmak ve gizli fikirleri serbest bırakmak, çıkmazları çözülmesine katkı sağlamak olarak açıklamaktadır. Mimar ilk eskizler ışığında “mimari yaratılış süreci bir duygudan doğar” der ve bu duygunun bir an ve bir yer tarafından provoke edilen duygu olduğunu söyler. Vittorio Gregotti “Siza’nın eskizleri mimarisi kadar ünlüdür, çünkü sadece bir kaligrafi değil projeye yaklaşım yöntemi icat etmişlerdir” demektedir. Tüm bu notlar ışığında Siza’nın proje sürecinin son derece karmaşık olduğunu; bağlamın bir bütün olarak karmaşıklığıyla yüzleşen multidisipliner süreçlerin sonucu olduğunu, aynı zamanda proje süreçlerinin tüm ölçekleri, kentsel alandan binaya, yapım detaylarından mobilyalara kadar bir dizi sorunları çözme yöntemlerini kapsadığı söylenebilir.

Siza mimarisinin görünüşte sade ancak yapılarına beden ve karakter kazandıran muazzam bir bilgi yoğunluğu ve karmaşık etkenler, veriler içerdiği söylenebilir. Montaner gibi birçok mimarlık eleştirmenleri, ve teorisyenleri Siza mimarlığının “gerçekliğe, ayrıntılara ve duygulara aşırı dikkatten kaynaklanan bir karmaşıklık hali” nin sonucu olduğunu belirtmektedirler.

6.3 Bir Kılavuz Olarak Siza Mimarlığı

-Mimarlıkta proje üretme sürecinin, yapının konuşlandırılacağı yerin dönüşümünün aracı olduğu unutulmamalıdır.

-Zamansız Modernite felsefesini ilke edinmesi (Porto Mimarlık Okulu’nun da günümüzde temel felsefesidir).

- Köklerini bilen ama asla gelenekçi olmayan bir bakış açısına sahip olması.
- Belirli bir belirsizlik hali (özerklik-otonom olmayan), bunu yaparken mekanın özerkliğini nefessiz bırakmadan, uğraşa uğraşa özerklik elde etmektir. Bunun için üç konuda çalışmak önem arzeder: kenti düşünmek, binayı düşünmek, mobilyayı düşünmek. Bunların her biri diğerine bağlıdır.
- Adolf Loos'un dediği gibi 'kusursuz bir nesneye ulaşmak için asıl temelin sanattan çok, yararlılık olduğuna' olan inanç.
- Benzersiz+şaşırtıcı+sıradanın (devamlı el altında bulunan anlamında kullanıldı) birlikteliğiyle kusursuzluğun sağlanabilir olduğu.
- Yavaş yavaş inşa ederek de kırılğan olmayan sonuçlar elde edilebilir. Çağımızın her şeyi çok çabuk sonuçlandırma aceleciliği; kesin bir çözüm getirme isteğinden kaynaklanan bu gerilim, farklı ölçekler arasındaki, kent dokusu ile anıt, boş mekan ile inşa edilmiş mekan arasındaki tamamlayıcılığı engeller.
- Tekdüzeliğe düşmemek, farklı olmak adına sadece estetik kaygılara indirgenen yaklaşımların yapay, karikatürize ve baştan aşağı icat edilmişlik hissi vermesi riski daima unutulmamalıdır.
- Gözlemlemek mimarın önceliğidir. Ne kadar çok gözlemlersek, nesnenin özü bize o kadar açıkça görünür, öyle ki sonunda nesneye ait içgüdüsel ve belli belirsiz bir bilginin billurlaştığı görülür. Bu bilgiler zamanla bilinçaltımızdan biz farkına varmadan ortaya çıkar ve projeye dahil olurlar. Mimar için görmeyi öğrenmek temeldir ve bu bizim yanımızdan hiç ayırmadığımız heybedir, hep açıp bakmamız gerekir içine; yaptığımız hiçbir şeyin yeni olmadığını da açıklar bize, bu yaklaşım mimarın temel çabalarındandır (Siza, 2015).
- Mesleki eğitim vazgeçilemeyecek bir sermayedir. Her birimizin sahip olduğu yetenek, ortak akıl adına gölgelenemez, çünkü hiçbirimizin yeteneğinin yerine başka bir yetenek konulamaz (Siza, 2015).
- Pazarların ve tekniklerin küreselleşmesine dayanan mimari üretim süreçlerine yabancı olmanın aslında çevre ile etkileşim, eleştirel ve sürekli bir diyalog kurma adına olumlu yönde değer katacağı unutulmamalıdır.

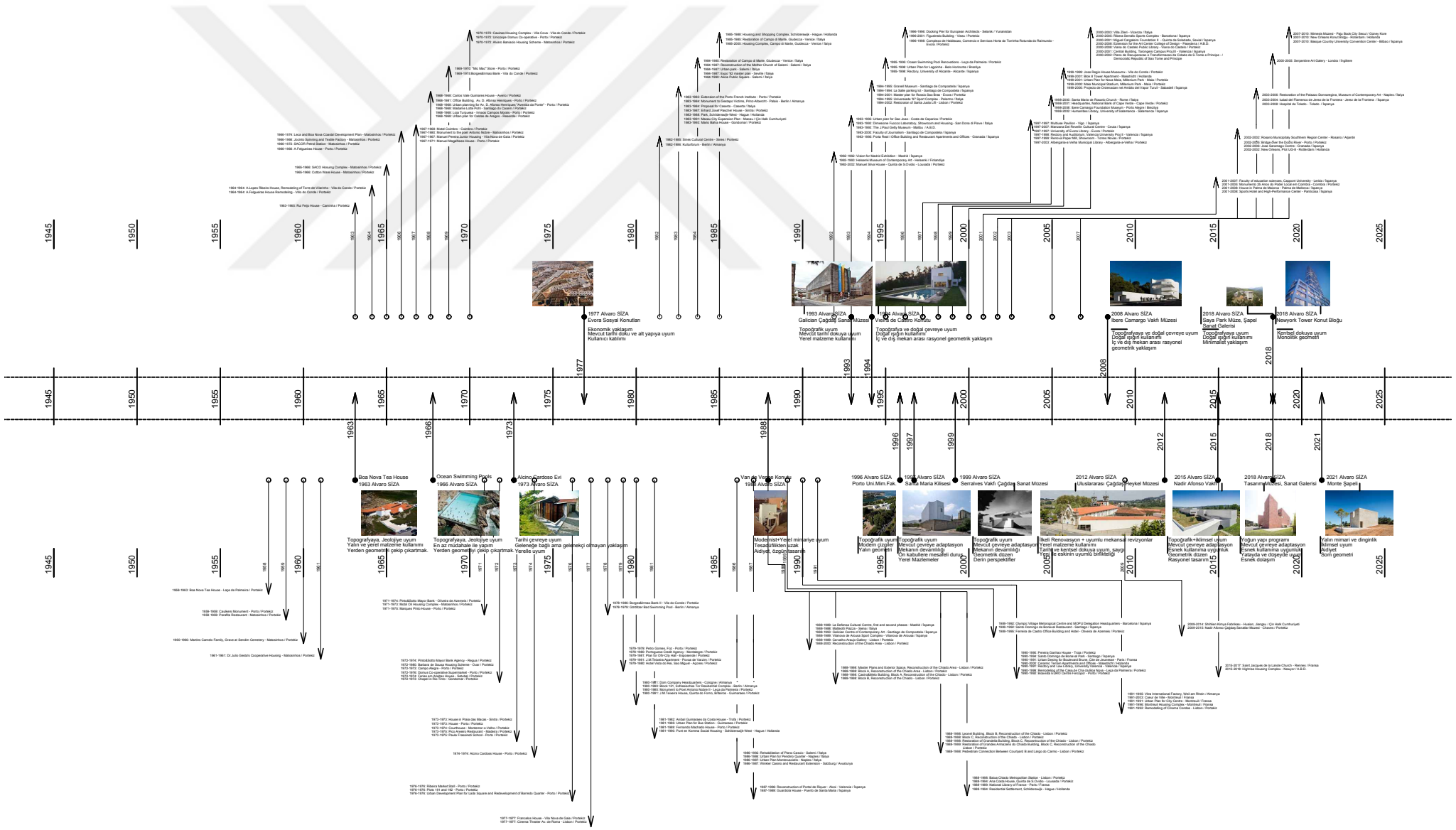
-Bir bina yerini açıklamalıdır ve öncül olarak onu yer ile tanımlayan özelliklere sahip olmalıdır.

A

Siza alışmaları Kronolojik Listesini Gösterir Diyagram

TEZ ÇALIŞMASINDA İNCELENEN 'A. SIZA' ÇALIŞMALARI RESİMLİ OLARAK, DIĞER ÇALIŞMALARI İSE METİN OLARAK DİYAGRAMA YERLEŞTİRİLMİŞTİR.

B

Alvaro Siza alışmaları Kronolojik Listesi

- 1958-1963: Boa Nova Tea House – Lae de Palmeira / Portekiz
- 1958-1966: Ocean Swimming Pools – Matosinhos / Portekiz
- 1959-1959: Caulkers Monument – Porto / Portekiz
- 1959-1959: Perafita Restaurant – Matosinhos / Portekiz
- 1960-1960: Martins Camelo Family, Grave at Sendim Cemetery – Matosinhos / Portekiz
- 1961-1961: Dr. Julio Gesta’s Cooperative Housing – Matosinhos / Portekiz
- 1963-1965: Rui Feijo House – Caminha / Portekiz
- 1964-1964: A. Lopes Ribeiro House, Remodeling of Torre de Vilarinho - Vila do Conde / Portekiz
- 1964-1964: A. Lopez Ribeiro House Remodeling – Villo do Conde / Portekiz
- 1965-1966: SOCAR Housing Complex – Matosinhos / Portekiz
- 1965-1966: Cotton Ware House – Matosinhos / Portekiz
- 1966-1974: Lea and Boa Nova Coastal Development Plan – Matosinhos / Portekiz
- 1966-1966: Jocinto Spinning and Textile Factory – Matosinhos / Portekiz
- 1966-1972: SACOR Petrol Station – Matosinhos / Portekiz
- 1966-1966: A. Felgueiras House – Porto / Portekiz
- 1967-1968: Motel Coimbra – Coimbra / Portekiz
- 1967-1980: Monument to the poet Ant3nio Nobre – Matosinhos / Portekiz
- 1967-1967: Manuel Pereira Junior Housing - Vila Nova de Gaia, Portekiz
- 1967-1971: Manuel Magalhaes House – Porto / Portekiz

1968-1968: Carlos Vale Guimaraes House – Aveiro / Portekiz

1968-1981: Office Building, Av. D. Afonso Henriques – Porto / Portekiz

1968-1968: Urban planning for Av. D. Afonso Henriques, "Avenida da Ponte" –
Porto / Portekiz

1968-1968: Madame Lotte Pohl - Santiago do Cacem / Portekiz

1968-1968: Loja Turquesa - Irmãos Campos Morais – Porto / Portekiz

1968-1968: Urban Plan for Caldas de Aregos – Resende / Portekiz

1969-1970: "Mic Mac" Store - Porto / Portekiz

1969-1975: Borges & Irmão Bank - Vila do Conde / Portekiz

1970-1972: Caxinas Housing Complex - Vila Cova - Vila do Conde / Portekiz

1970-1972: Unicoope Domus Co-operative – Porto / Portekiz

1970-1972: Alvaro Bonifacio Housing Scheme – Ovar / Portekiz

1970-1980: Pinto & Sotto Mayor Bank Agency and Club – Lamego / Portekiz

1971-1974: Pinto & Sotto Mayor Bank - Oliveira de Azemeis / Portekiz

1971-1973: Mobil Oil Housing Complex - Matosinhos, Portekiz

1971-1975: Marques Pinto House – Porto / Portekiz

1972-1974: Pinto & Sotto Mayor Bank Agency – Regua / Portekiz

1972-1980: Barbara de Sousa Housing Scheme – Ovar / Portekiz

1972-1973: Campo Alegre – Porto / Portekiz

1972-1976: Domus Co-operative Supermarket – Porto / Portekiz

1972-1974: Ferias em Azeitao House – Setubal / Portekiz

1972-1973: Chapel in Rio Tinto – Gondomar / Portekiz

1973-1973: House in Praia das Macas – Sintra / Portekiz

1973-1973: House – Porto / Portekiz

1973-1974: Courthouse - Montemor-o-Velho / Portekiz

1973-1975: Pico Areeiro Restaurant – Madeira / Portekiz

1973-1975: Paula Frassinetti Shool – Porto / Portekiz

1974-1974: Alcino Cardoso House – Porto / Portekiz

1976-1976: Ribeira Market Stall – Porto / Portekiz

1976-1976: Plots 191 and 192 – Porto / Portekiz

1976-1976: Urban Development Plan for Lada Square and Redevelopment of Barredo Quarter – Porto / Portekiz

1976-1982: Frankelufer Residential Complex – Berlin / Almanya

1976-1990: Caixa Geral de Depositos Bank – Matosinhos / Portekiz

1977-1977: Francelos House - Vila Nova de Gaia / Portekiz

1977-1977: Cinema Theater Av. de Roma – Lizbon / Portekiz

1978-1986: Borges & Irmao Bank II - Vila do Conde / Portekiz

1978-1979: Görlitzer Bad Swimming Pool – Berlin / Almanya

1979-1979: Pedro Gomes, Foz – Porto / Portekiz

1979-1980: Portuguese Credit Agency – Montalegre / Portekiz

1979-1981: Plan for Ofir - City Hall – Esposende / Portekiz

1979-1991: J. M. Teixeira Apartment - Povoia de Varzim / Portekiz

1979-1981: 11-12 Kottbusser Damm – Berlin / Almanya

1979-1980: Hotel Vista do Rei, Sao Miguel – Açores / Portekiz

1980-1981: Dom Company Headquarters – Cologne / Almanya

1980-1990: Block 121, Schlesisches Tor Residential Complex – Berlin / Almanya

1981-1988: Competition for Schlesisches Tor Residential Complex - Berlin / Almanya

1981-1984: Bonjour Tristesse Residential Complex – Berlin / Almanya

1981-1990: Kindergarten, Shlesisches Tor Recreational Centre – Berlin / Almanya

1981-1990: Senior Citizens' Clubhouse, Schlesisches Tor Recreational Centre -
Berlin / Almanya

1980-1980: Monument to Poet Antonio Nobre II - Leça da Palmeira / Portekiz

1980-1991: J.M. Teixeira house, Quinta do Forno, Briteiros – Guimaraes / Portekiz

1981-1982: Anibal Guimaraes da Costa house - Trofa / Portekiz

1981-1985: Urban Plan for Bus Station – Guimaraes / Portekiz

1981-1989: Fernando Machado House – Porto / Portekiz

1981-1990: Punt en Komma Social Housing - Schilderswijk-West - Hague /
Hollanda

1982-1985: Sines Cultural Centre – Sines / Portekiz

1982-1986: Kulturforum – Berlin / Almanya

1983-1983: Extension of the Porto French Institute – Porto / Portekiz

1983-1984: Monument to Gestapo Victims, Prinz-Albrecht-Palais – Berlin /
Almanya

1983-1984: Proposal for Caserta – Caserta / İtalya

1983-1987: Erhard Josef Pascher House – Sintra / Portekiz

1983-1988: Park, Schilderswijk-West – Hague / Hollanda

1983-1991: Macau City Expansion Plan – Macau / Çin Halk Cumhuriyeti

1983-1993: Mario Bahia House – Gondomar / Portekiz

1984-1985: Restoration of Campo di Marte, Giudecca – Venice / İtalya

1984-1987: Reconstruction of the Mother Church of Salemi – Salemi / İtalya

1984-1987: Urban Park – Salemi / İtalya

1984-1987: Expo '92 master plan – Seville / İspanya

1984-1990: Alicia Public Square – Salemi / İtalya

1985-1988: Housing and Shopping Complex, Schilderswijk – Hague / Hollanda

1985-1985: Restoration of Campo di Marte, Giudecca – Venice / İtalya

1985-2005: Housing Complex, Campo di Marte, Giudecca – Venice / İtalya

1986-1992: Rehabilitation of Plano Cascio – Salemi / İtalya

1986-1986: Urban Plan for Pendino Quarter – Naples / İtalya

1986-1987: Urban Plan Monterusciello - Naples, İtalya

1986-1987: Winkler Casino and restaurant extension – Salzburg / Avusturya

1987-1996: Reconstruction of Portal de Riquer - Alcoi-Valencia / İspanya

1987-1989: Guardiola house - Puerto de Santa Maria / İspanya

1988-1989: La Defensa Cultural Centre, first and second phases – Madrid / İspanya

1988-1988: Matteotti Piazza – Siena / İtalya

1988-1993: Galician Centre of Contemporary Art - Santiago de Compostela / İspanya

1988-1989: Vilanova de Arousa Sport Complex - Vilanova de Arousa / İspanya

1988-1989: Carvalho Araujo Gallery – Lizbon / Portekiz

1988-2000: Reconstruction of the Chiado Area – Lizbon / Portekiz

1988-1998: Master Plans and Exterior Space, Reconstruction of the Chiado area – Lizbon / Portekiz

1988-1998: Block A, Reconstruction of the Chiado Area – Lizbon / Portekiz

1988-1998: Castro & Melo Building, Block A, Reconstruction of the Chiado – Lizbon / Portekiz

1988-1998: Block B, Reconstruction of the Chiado – Lizbon / Portekiz

1988-1998: Leonel building, Block B, Reconstruction of the Chiado – Lizbon / Portekiz

1988-1998: Block C, Reconstruction of the Chiado – Lizbon / Portekiz

1988-1998: Restoration of Grandella Building, Block C, Reconstruction of the Chiado – Lizbon / Portekiz

1988-1999: Restoration of Grandes Armazens do Chiado Building, Block C,
Reconstruction of the Chiado – Lizbon / Portekiz

1988-1998: Pedestrian Connection Between Courtyard B and Largo do Carmo -
Lizbon / Portekiz

1988-1998: Baixa Chiado Metropolitan Station – Lizbon / Portekiz

1988-1994: Ana Costa House, Quinta de S. Ovídio – Lousada / Portekiz

1988-1989: National Library of France – Paris / Fransa

1988-1994: Residential Settlement, Schilderswijk – Hague / Hollanda

1989-1992: Olympic Village Meteorological Centre and MOPU Delegation
Headquarters - Barcelona, İspanya

1989-1992: Santo Domingo de Bonaval Restaurant – Santiago / İspanya

1989-1995: Ferreira de Castro Office Building and Hotel - Oliveira de Azemeis /
Portekiz

1990-1990: Pereira Ganhao House – Troia / Portekiz

1990-1994: Santo Domingo de Bonaval Park – Santiago / İspanya

1990-1991: Urban Design for Boulevard Brune, Cite de Jeunesse – Paris / Fransa

1990-2000: Ceramic Terrain Apartments and Offices – Maastricht / Hollanda

1990-1991: Rectory and Law Library, University Valencia – Valencia / İspanya

1990-1999: Remodeling of the Casa de Cha da Boa Nova - Leça da Palmeira /
Portekiz

1990-1992: Boavista EURO Centre Fercopor – Porto / Portekiz

1991-1995: Vitra International Factory, Weil am Rhein / Almanya

1991-2003: Coeur de Ville – Montreuil / Fransa

1991-1991: Urban Plan for City Centre – Montreuil / Fransa

1991-1996: Montreuil Housing Complex – Montreuil / Fransa

1991-1992: Remodelling of Cinema Condes – Lizbon / Portekiz

1992-1992: Visions for Madrid Exhibition – Madrid / İspanya

1992-1993: Helsenki Museum of Contemporary Art – Helsenki / Finlandiya

1992-2002: Manuel Silva House - Quinta de S. Ovidio, Lousada / Portekiz

1992-2000: Van Middelem-Dupont House – Oudenbourg / Belçika

1993-1995: Urban plan for Sao Joao - Costa da Caparica / Portekiz

1993-1993: Dimensione Fuocco Laboratory, Showroom and Housing - San Dona di Piave / İtalya

1993-1993: The J. Paul Getty Museum – Malibu / A.B.D.

1993-2001: Pinto Sousa House – Oeiras / Portekiz

1993-2000: Faculty of Journalism - Santiago de Compostela / İspanya

1993-1995: Porta Real I Office Building and Restaurant Apartments and Offices – Granada / İspanya

1994-1995: Granell Museum - Santiago de Compostela / İspanya

1994-1994: La Salle parking lot - Santiago de Compostela / İspanya

1994-2001: Master plan for Rossio Sao Bras - Evora, Portekiz

1994-1995: Universiade '97 Sports Complex - Palermo, İtalya

1994-2002: Restoration of Santa Justa Lift – Lizbon / Portekiz

1995-1995: Ocean Swimming Pool Renovations - Leça da Palmeira / Portekiz

1995-1998: Urban Plan for Lagoinha - Belo Horizonte / Brezilya

1995-1998: Rectory, University of Alicante – Alicante / İspanya

1995-2002: Restoration and Extension of Stedelijk Museum – Amsterdam / Hollanda

1995-2008: Sociedade Hoteleira do Arez, Quinta da Palmeira – Evora / Portekiz

1995-1995: Escola Pre-Primaria e Primaria [Pre-primary and Primary School] - Alcoi / İspanya

1995-2004: Institute of Biophysics – Hombroich / Almanya

1996-1996: Kolonihaven - The International Challenge – Kopenhag / Danimarka

1995-2010: Competition for Porto Underground - Porto / Portekiz

1996-1996: Docking Pier for European Architects – Selanik / Yunanistan

1996-2001: Figueiredo Building – Viseu / Portekiz

1996-1998: Complexo de Habitacao, Comercio e Servicos Horta da Torrinha
Rotunda do Raimundo – Evora / Portekiz

1997-1997: Multiuse Pavilion – Vigo / İspanya

1997-2007: Manzana Dei Revellin Cultural Centre – Ceuta / İspanya

1997-1997: University of Evora Library – Evora / Portekiz

1997-1998: Rectory and Auditorium, Valencia University - Proj. II – Valencia /
İspanya

1997-1999: Renova Paper Mill, Showroom - Torres Novas / Portekiz

1997-2003: Albergaria-a-Velha Municipal Library - Albergaria-a-Velha / Portekiz

1998-2000: Santa Maria de Rosario Church – Rome / İtalya

1998-2001: Headquarters, National Bank of Cape Verde - Cape Verde / Portekiz

1998-2008: Ibere Camargo Foundation Museum - Porto Alegre / Brezilya

1998-2002: Humanities Library, University of Salamanca – Salamanca / İspanya

1999-1999: Jose Regio House Museum - Vila do Conde / Portekiz

1999-2001: Blok 8 Tower Apartmanı – Masstricht / Hollanda

1999-2001: Urban Plan for Nova Maia, Millenium Park – Maia / Portekiz

1999-2000: Maia Municipal Stadium, Millenium Park – Maia / Portekiz

1999-2000: Projecto de Ordenacion nel Âmbito del Vapor Turull - Sabadell /
İspanya

2000-2003: Villa Zileri [Zileri Villa] – Vicenza / İtalya

2000-2005: Ribera Serrallo Sports Complex – Barcelona / İspanya

2000-2001: Miguel Cargaleiro Foundation II - Quinta da Soledade, Seixal / Portekiz

2000-2008: Extension for the Art Center College of Design – Pasadena / A.B.D.

2000-2008: Viana do Castelo Public Library - Viana do Castelo / Portekiz

2000-2001: Central Building, Tarongers Campus - Proj. III - Valencia / İspanya

2000-2002: Plano de Recuperacao e Transformacao da Cidade de S. Tome e Principe / Democratic Republic of Sao Tome and Principe

2001-2005: Monumento 25 Anos do Poder Local em Coimbra – Coimbra / Portekiz

2001-2008: House in Palma de Maiorca - Palma de Mallorca / İspanya

2001-2008: Sports Hotel and High-Performance Center – Panticosa / İspanya

2001-2007: Faculty of education sciences, Cappont University - Lerida / İspanya

2002-2005: Bridge over the Douro River – Porto / Portekiz

2002-2006: Jose Saramago Centre – Granada / İspanya

2002-2002: New Orleans, Plot UG-8 – Rotterdam / Hollanda

2002-2002: Rosario Belediyesi Güney Bölge Merkezi – Rosario/Arjantin

2003-2006: Restoration of the Palazzo Donnaregina, Museum of Contemporary Art – Naples / İtalya

2003-2004: Iudad del Flamenco de Jerez de la Frontera - Jerez de la Frontera / İspanya

2003-2008: Hospital de Toledo [Toledo hospital] – Toledo / İspanya

2005-2005: Serpentine Sanat Galerisi – Londra / İngiltere

2007-2010: Mimesis Müzesi – Paju Book City Seoul / Güney Kore

2007-2010: New Orleans Konut Bloğu – Rotterdam / Hollanda

2007-2010: Basque Country Üniversitesi Konferans Salonu – Bilbao / İspanya

2009-2014: Shihlien Kimya Fabrikası – Huaian, Jiangsu / Çin Halk Cumhuriyeti

2009-2015: Nadir Afonso Vakfı, Çağdaş Sanatlar Müzesi – Chaves / Portekiz

2012-2012: Uluslararası Çağdaş Heykel Müzesi – Santo Tirso / Portekiz

2012-2018: Tasarım Müzesi ve Sanat Galerisi – Hangzhou / Çin Halk Cumhuriyeti

2015-2017: Saint Jacques de la lande Kilisesi – Rennes / Fransa

2015-2018: Konut Bloğu – Newyork / A.B.D.

2015-2018: Saya Park Sanat Galerisi, Müze, Şapel, Gözlem Kulesi – Kuzey
Gyeongsang Eyaleti / Güney Kore

2016-2021: Monte Şapeli- Algarve / Portekiz

- [1] K.A.Alongoya, "Genius Loci" Kavramı ve Mimarlık Eğitiminde Doğal ve Yapılı Çevre İlişkisi", 2015.
- [2] R.Amirjani, "Alvaro Siza's Design Strategy An Inside into Critical Regionalism," 2018.
- [3] www.architecturalmagazine.com, "Alvaro Siza Works," 2019.
- [4] B.A.F.F.Brinco, "The Single-family House of Twentieth Century in Nordic Countries and in Portugal: a Condition for the Housing Quality," 2016.
- [5] Boyut Yayın Grubu, "Alvaro Siza: Çağdaş Dünya Mimarları Dizisi," 2001.
- [6] C.Conenna, "Magnanimous Communication Even Beyond Appearances," 2005.
- [7] www.designboom.com, "Alvaro Siza Works," 2018.
- [8] E.Fernandes, "The Cognitive methodology of the Porto School: Foundation and Evolution to the Present Day," 2011.
- [9] E. Fernandes, "The Cognitive Methodology of the Porto School: Foundation and Evolution to the Present Day," 2015.
- [10] H.A.L.Fishers, "History of Europe," 2012.
- [11] K.Frampton, "Alvaro Siza:Complete Works," 2000.
- [12] P.Guilherme, S.Salema, "Competing for Ornament, As Insight on Alvaro Siza and Eduardo Souto de Moura Architectures ," 2013.
- [13] E.T.Gürkan Yılmaz, "Heidegger: Mimarlık Üzerinde Bir Gölge," 2013.
- [14] E.Jacops, "Vernacularization in Three Portuguese Social Housing Projects of Alvaro Siza During the 1970s ," 2014.
- [15] Janus, "Alvaro Siza Apaçıklığı İmgelemek," 2015 ve 2019.
- [16] P.Jodidio, "Siza Complete Works 1952-2013 (Taschen)," 2014.
- [17] C.S.Kim, "An Evaluation of Light Distribution in the Exhibition Areas of the Mimesis Art Museum Designed by Alvaro Siza," 2014
- [18] S.K.Koca, "Çağdaş Mimarlıkta Yersizlik ," 2005.
- [19] Y.Kuyrukçu, Alkan, "AHP Metoduyla Yer'e Özgü Mimari Tasarım Kriterlerinin Öncelik Sırasının Belirlenmesi," 2019.
- [20] P.Lynch, "Civic Ground," 2015.
- [21] P.Lynch, "Alvaro Siza and Santa Maria at Marco de Canavezes," 2009.
- [22] V. M. Liorens, "Permanent Experiment in Alvaro Siza. The More Poetic and The More Real," 2007.

- [23] R.M.Martins, "Uma Abordagem Concei ," 2009.
- [24] N. Mota, "Between Populism and Dogma: Alvaro Siza's Third Way," 2011.
- [25] A.I.Marin, "Alvaro Siza; Place and Crisis ," 2017.
- [26] J.M.Montaner, "A City and Its Architecture," 1997.
- [27] J.M.Montaner, "Architecture and Criticism," 2013.
- [28] L.M.Nobrega, "Sensibilidades Topograficas Em Alvaro Siza ," 2012.
- [29] teNeues, "Alvaro Siza," 2015 ve 2019.
- [30] C.Norberg-Schulz, "Genius Loci-Towards a Phenomenology of Architecture ," 1980.
- [31] C.Norberg-Schulz, "Intentions in Architecture," 1962.
- [32] C.Norberg-Schulz, "Towards a Phenomenology of Architecture 'Genius Loci'," 1979.
- [33] S.Popovie, "Beyond Genius Loci ," 2016.
- [34] Pritzker Prize, "Announcement Notes ," 1992.
- [35] G. P. Rohrbacher, "The Architectural Details of Alvaro Siza," 1998.
- [36] C.Sampaio, "Alvar Aalto ans Alvaro Siza, the link between Architecture and Nature in the Construction of Place," 2015.
- [37] A.L.Samalavicius, "Spirit of Place in the Christian Norberg-Schulz Phenomenology of Architecture ," 2012.
- [38] C.G.Sampaio, "Alvar Aalto and Álvaro Siza: The Link Between Architecture and Nature in the Construction of Place," 2015.
- [39] A.Sharr, "Thinkers for Architects, Heidegger for Architects," 2007.
- [40] P. A. Testa, "The Architecture of Alvaro Siza," 1984.
- [41] D.Tezel, "Mekan Tasarımında Doğal Işığın Etkisi ," 2007.
- [42] S.Uzun, "Modern Mimarlığın Gelişim Süreci ve Organik Mimarlığın Modern Mimarlıktaki Yeri," 2015.